

แนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัย
ของกระทรวงกลาโหม

โดย

พลตรี ชนินทร โพธิ์วัฒนางค์กูร
รองเจ้ากรมการสรรพกำลังกลาโหม
กรมการสรรพกำลังกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๕
คำจำกัดความ	๕
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๖
(ร่าง) ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)	๑๖
นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔	๒๐
แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘	๒๒
ทฤษฎีการบูรณาการ (Integrative Theory)	๒๔
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๖
กรอบแนวคิดในการวิจัย	๓๑
สรุป	๓๒
บทที่ ๓ การบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมและปัญหาข้อขัดข้อง	๓๓
ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๖๑	๓๓
พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐	๓๕
แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘	๓๖
ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๔๐
ปัญหา ข้อขัดข้องที่สำคัญ	๔๕
สรุป	๔๖

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ วิเคราะห์ปัญหา ข้อขัดข้อง และกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม	๔๙
วิเคราะห์ปัญหา ข้อขัดข้อง	๔๙
แผนนิรภัยกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ	๕๐
แผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม	๕๑
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	๕๔
ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๖๒
กำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการระดมสรรพกำลัง	
เพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม	๖๕
สรุป	๗๒
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๗๖
สรุป	๗๖
ข้อเสนอแนะ	๘๒
บรรณานุกรม	๘๓
ภาคผนวก	๘๖
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๐๒

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒-๑	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๓๑
๓-๑	แผนผังโครงสร้างผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๓๖
๓-๒	แผนผังโครงสร้างการจัด ศบภ.ภท.	๓๗
๓-๓	ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม (ศบภ.สป.)	๓๘
๓-๔	ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย (ศบภ.ทท.)	๓๘
๔-๑	แผนผังการประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร เพื่อการระดมสรรพกำลัง	๔๓
๔-๒	แผนผัง การประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร ในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ตามแนวทางปฏิบัติที่ ๑	๖๙
๔-๓	แผนผัง การประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร ในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ตามแนวทางปฏิบัติที่ ๒	๗๐
๕-๑	แผนผัง การประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร ในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ตามแนวทางปฏิบัติที่ ๑	๘๐
๕-๒	แผนผัง การประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร ในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ตามแนวทางปฏิบัติที่ ๒	๘๑

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน “ภาวะโลกร้อน” (Global Warming) ทำให้สภาพภูมิอากาศเกิดการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อฤดูกาลต่าง ๆ เช่น ช่วงฤดูร้อนที่ยาวนานขึ้น ฤดูหนาวที่สั้นลง ภาวะแห้งแล้งในช่วงฤดูแล้งที่ทวีความรุนแรง ฝนตกชุกเพิ่มขึ้นในช่วงฤดูฝน เกิดสภาวะอากาศแปรปรวน และสภาพอากาศเลวร้ายบ่อยครั้ง และระดับของน้ำทะเลที่มีแนวโน้มสูงขึ้น เกิดปรากฏการณ์ลานีญา และเอลนีโญ ทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต้องเผชิญกับภัยที่เกิดจากธรรมชาติหรือภัยพิบัติ (Disaster) บ่อยครั้งและทวีระดับความรุนแรงมากขึ้น ได้แก่ อุทกภัย ภัยแล้ง พายุ สึนามิ ไฟไหม้ป่า และนอกจากนี้ยังต้องเผชิญกับสาธารณภัยอื่น ๆ เช่น แผ่นดินไหว และโรคระบาด เป็นต้น ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งได้สร้างความสูญเสียต่อชีวิตเป็นจำนวนมากและความเสียหายในทรัพย์สินเป็นมูลค่ามหาศาล ส่งผลกระทบทางลบเป็นวงกว้างทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และถึงแม้สาธารณภัยที่เกิดขึ้นในบางครั้งอาจจะไม่ได้คร่าชีวิตมนุษย์เป็นจำนวนมาก แต่ก็ได้สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจแก่ประเทศนั้น ๆ ส่งผลให้ประชาชนเกิดความยากจนและไม่สามารถกลับคืนสู่ชีวิตปกติได้นานนับหลายปี ซึ่งผลกระทบต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อความมั่นคงและการพัฒนาของประเทศ

สำหรับประเทศไทยเอง ก็ต้องเผชิญกับภัยพิบัติหรือสาธารณภัยดังที่กล่าวข้างต้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน จากแนวโน้มการเกิดสาธารณภัยที่คาดการณ์กันว่า จะทวีความรุนแรงและความถี่มากขึ้น ดังนั้น รัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในประเทศ จึงตระหนักและให้ความสำคัญในการดำเนินการลดความเสี่ยงและลดผลกระทบจากสาธารณภัย โดยมี การดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันสาธารณภัย การเตรียมพร้อมในการเผชิญเหตุและการฟื้นฟูที่จะนำไปสู่ความสามารถที่จะรับมือและฟื้นคืนกลับได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อลดการสูญเสียชีวิต และความเสียหายในทรัพย์สิน ตลอดจนวิถีชีวิต สภาพทางเศรษฐกิจ กายภาพ สังคม และสภาพแวดล้อมของบุคคล ธุรกิจ ชุมชน และประเทศ ปัจจุบัน จึงมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ หรือได้รับมอบหมายในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอยู่หลายหน่วย เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม และกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น

กระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยสนับสนุนภารกิจของรัฐในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามมาตรา ๘ (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ และเป็นหน่วยสนับสนุนตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ซึ่งได้มีการดำเนินการสนับสนุนการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติของชาติมาโดยตลอด เช่น การช่วยบรรเทาภัยแล้ง ภัยน้ำท่วม เป็นต้น โดยตามแผนบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม ได้แบ่งมอบความรับผิดชอบให้หน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหมและเหล่าทัพ อันประกอบไปด้วย สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยขึ้น และแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบตามที่ตั้งของหน่วยต่าง ๆ ในพื้นที่จนถึงระดับอำเภอ โดยให้นำศักยภาพและขีดความสามารถของหน่วยมาใช้ในการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาของประเทศที่เกิดจากภัยพิบัติ

อย่างไรก็ดี ภัยพิบัติของชาติที่เกิดขึ้นในทุกวันนี้ มีระดับความรุนแรงและพื้นที่กระทบมากขึ้นกว่าในอดีตมาก ทำให้ลำพังเพียงกำลังพลและทรัพยากรของกระทรวงกลาโหมเพียงหน่วยงานเดียวไม่เพียงพอที่จะใช้ในการดำเนินการแก้ไขหรือช่วยบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุม และเข้าถึงทุกพื้นที่ของประเทศได้ จึงจำเป็นต้องมีการระดมสรรพกำลังจากภาคส่วนต่าง ๆ มาใช้สนับสนุนในการปฏิบัติการดังกล่าว แต่การบรรเทาสาธารณภัยของชาตินั้น มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ และมีบุคลากรและทรัพยากรอย่างจำกัดในการดำเนินการเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัยเช่นกัน อีกทั้งในการปฏิบัติงานบางอย่างยังแยกกันปฏิบัติและไม่มีการบูรณาการด้านทรัพยากรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพในภาพรวมของประเทศ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม” เพื่อที่จะศึกษาหาแนวทางการระดมสรรพกำลังที่เหมาะสมสำหรับสนับสนุนงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ที่ต้องบูรณาการร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ในการนำทรัพยากรทั้งหมด มาช่วยเหลือ แก้ปัญหาให้แก่ผู้ประสบภัยพิบัติ และภัยคุกคามอื่น ๆ ด้านความมั่นคง เพื่อให้การบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมมีประสิทธิภาพ และไม่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น แต่ประสานสอดคล้องกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา ข้อขัดข้องในการบูรณาการในการปฏิบัติงานการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมกับหน่วยงานอื่น

๒. เพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ในการบูรณาการ ประสานงานร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม” ประกอบด้วยขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑.๑ ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการบูรณาการการบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในแต่ละหน่วยงานอย่างคุ้มค่า และไม่เกิดความซ้ำซ้อน ฟุ่มเฟือย

๑.๒ ศึกษาตัวแบบการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติในการบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐ ที่มีการกำหนดรูปแบบและแนวทางในการปฏิบัติไว้แล้ว เพื่อหาข้อเด่น ข้อด้อยของแนวทางการปฏิบัติที่ได้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน แล้วนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบใหม่ที่มีความเหมาะสมกับประเทศไทยในศตวรรษที่ ๒๑

๑.๓ ศึกษาข้อมูลยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ของประเทศไทย รวมทั้งตัวแบบที่รัฐบาลไทยได้ยึดถือเป็นแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ที่มุ่งเน้นในการบูรณาการทรัพยากร และข้อมูล เพื่อหาข้อเด่น ข้อด้อย และเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบการบูรณาการในการบรรเทาสาธารณภัยขึ้นใหม่

๑.๔ เป็นการศึกษาตัวแบบการกำหนดรูปแบบในการบูรณาการทรัพยากรทั้งหมดเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยเป็นหลัก

๒. ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants: KIs) ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณภัย โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๒.๑ กลุ่มหน่วยงานทหาร จำนวน ๒ คน ได้แก่

๒.๑.๑ นาวาอากาศเอกหญิง วารุณี มงคลฤดี

นายทหารปฏิบัติการประจำสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

ช่วยปฏิบัติราชการที่ กรมการสรรพกำลังกลาโหม

๒.๑.๒ พันโท นพรัตน์ ศุภวัชร

หัวหน้าแผนกฝึกศึกษา กองนโยบายและแผน กรมการสรรพกำลังกลาโหม

๒.๒ กลุ่มหน่วยงานราชการพลเรือน จำนวน ๘ คน ได้แก่

๒.๒.๑ นายพรชัย ศรีสมบัติ

ผู้อำนวยการส่วนสื่อสารและติดตาม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๒.๒ นางสาวกิตติกา เรืองรัตน์

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนระดับชำนาญการ กระทรวงมหาดไทย

๒.๒.๓ นายถาวร อุ๋อัน

หัวหน้าฝ่ายระบบวิทยุและดาวเทียม ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

๒.๒.๔ นายโกวิทย์ สีดา

นายช่างไฟฟ้าชำนาญงาน ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

๒.๒.๕ นายदनัย ไพรวลัย

นักประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการ กรมประชาสัมพันธ์

๒.๒.๖ นางสาวญาณี จันทร์กล้า

พนักงานธุรการ ส.๓ กรมประชาสัมพันธ์

๒.๒.๗ นายสโรช จินดาวณิชย์

นักวิชาการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

๒.๒.๘ นางสาวปาริฉัตร หมื่นจี้

นักวิชาการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

๒.๓ กลุ่มหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๓ คน ได้แก่

๒.๓.๑ ว่าที่ร้อยเอก ศิริพงษ์ สนานคุณ

ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองบริการการเจ้าหน้าที่ การไฟฟ้านครหลวง เขตบางใหญ่

๒.๓.๒ นายอริน ภูภัทรพงศ์

นักปฏิบัติการช่างเทคนิค ระดับ ๘ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)

๒.๓.๓ นายอารมย์ ชื่นศิริ

นายช่างโทรคมนาคม ระดับ ๗ บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)

๓. ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิในห้วงเวลาดังแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๐ - เมษายน ๒๕๖๑

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการดำเนินการ

ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมข้อมูลเรื่องแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์และตัวแบบทางยุทธศาสตร์จากห้องสมุดที่เกี่ยวข้อง เช่น ห้องสมุด วปอ. ห้องสมุด วสท. ห้องสมุด บก.สปท. ห้องสมุด ยศ.ทร. ห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอกสารการประชุมของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติจากสำนักนายกรัฐมนตรี รวมทั้งเอกสารประกอบการศึกษาด้านยุทธศาสตร์ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามที่ระบุในขอบเขตของประชากร จำนวน ๑๓ คน

๒. การจัดระเบียบข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิดังที่กล่าวแล้ว หลังจากนั้นจะนำข้อมูลมาจัดระเบียบและตรวจสอบ Validity ของข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อที่จะเตรียมข้อมูลไว้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูล

จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) โดยวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล เพื่อแยกแยะให้เห็นถึงส่วนประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นแนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

๑. ทำให้ทราบสภาพและปัญหา ข้อขัดข้องในการบูรณาการในการปฏิบัติงานการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมกับหน่วยงานอื่น

๒. ได้แนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ในการบูรณาการ ประสานงานร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน

คำจำกัดความ

การจัดการในภาวะฉุกเฉิน

(Emergency Management) หมายถึง การจัดระบบและบริหารจัดการทรัพยากรและความรับผิดชอบ เพื่อเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉินทุกรูปแบบ

การเตรียมความพร้อม

(Preparedness)

หมายถึง ความพยายามในการเตรียมการรับมือกับสาธารณภัย มุ่งเน้นกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้คนมีความสามารถในการคาดการณ์เผชิญเหตุ และจัดการกับผลกระทบจากสาธารณภัยอย่างเป็นระบบ หากมีการเตรียมความพร้อมได้ดีจะทำให้สามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมทั้งในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการเกิดสาธารณภัย และเพิ่มโอกาสในการรักษาชีวิตให้ปลอดภัยจากเหตุการณ์สาธารณภัยได้มากขึ้น

การเตือนภัยล่วงหน้า

(Early Warning)

หมายถึง การให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์และทันเหตุการณ์ผ่านทางหน่วยงาน/องค์การต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลที่กำลังเผชิญความเสี่ยงต่อการเกิดสาธารณภัย สามารถกระทำการได้อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดความเสี่ยงและพร้อมที่จะรับมือกับสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบัญชาการ

(Command)

หมายถึง การทำหน้าที่อำนวยความสะดวก สั่งการ หรือการควบคุมโดยอาศัยอำนาจที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนในกฎหมาย กฎระเบียบหรืออำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบ

การบัญชาการร่วม

(Unified Command)

หมายถึง การประยุกต์ใช้ระบบบัญชาการเหตุการณ์ เมื่อมีหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการจัดการเหตุฉุกเฉินที่เกิดขึ้นมากกว่าหนึ่งหน่วยงาน หรือเมื่อเหตุฉุกเฉินที่เกิดขึ้นขยายตัวข้ามขอบเขตอำนาจหน้าที่ทางการเมือง หน่วยงานต่าง ๆ จะทำงานร่วมกันผ่านตัวแทนของแต่ละหน่วยงานที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกในหน่วยงานบัญชาการร่วม มีหน้าที่หลักในการกำหนดวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ร่วม และจัดทำแผนเผชิญเหตุที่จะใช้ร่วมกันเพียงแผนเดียว

การบัญชาการเหตุการณ์

(Incident Command)

หมายถึง หน่วยบัญชาการที่ทำหน้าที่รับผิดชอบการจัดการเหตุการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้นในภาพรวม และประกอบด้วยผู้บัญชาการเหตุการณ์ และเจ้าหน้าที่สนับสนุนที่ได้รับการมอบหมาย

การประเมินความเสียหายและความต้องการ

(Damage and Needs Assessment : DANA)

หมายถึง การประเมินผลกระทบจากสาธารณภัยเพื่อวิเคราะห์
ความสามารถของผู้ประสบภัยในการเผชิญสถานการณ์
ฉุกเฉินด้วยตัวเอง รวมทั้งความต้องการความช่วยเหลือ
เพิ่มเติมจากหน่วยงานภายนอก เช่น ความช่วยเหลือด้าน
อาหาร น้ำดื่ม การรักษาพยาบาล สุขอนามัยและการกำจัด
สิ่งปฏิกูล ด้านสุขภาวะ ที่พักพิง อุปกรณ์ยังชีพ

การประเมินความเสียหายและความสูญเสีย

(Damage and Loss Assessment : DALA)

หมายถึง การวิเคราะห์ผลกระทบจากสาธารณภัย เป็นการประเมินการ
เชิงปริมาณว่าเกิดผลกระทบอะไรขึ้นจากเหตุการณ์สาธารณภัย
โดยอาศัยการเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากพื้นที่ประสบภัย ข้อมูล
จากการประเมินจะนำไปใช้ในการประมาณการซ่อมสร้าง
สิ่งก่อสร้างที่เสียหายไป และเพื่อใช้ในการวางแผนเพื่อการฟื้นฟู
จากความสูญเสีย

การประสานงาน ณ จุดเดียว

(National Single Window : NSW) หมายถึง การเชื่อมโยงข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร
ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการ นำเข้า ส่งออก
สินค้า เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการใน
การตรวจสอบใบอนุญาต และใบรับรองต่าง ๆ ทางอิเล็กทรอนิกส์
ก่อนการตรวจปล่อยสินค้า ระบบนี้จะทำหน้าที่ประสาน
กิจกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ แบบครบวงจร ผู้ประกอบการ
สามารถรับส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์กับองค์กรที่เกี่ยวข้อง
ได้อัตโนมัติ ตลอด ๒๔ ชั่วโมง โดยไม่ต้องเดินทางไปติดต่อ
กับหน่วยงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง

การป้องกัน

(Prevention)

หมายถึง มาตรการหรือแนวทางต่าง ๆ เพื่อช่วยจัดผลกระทบเชิงลบ
จากเหตุการณ์สาธารณภัยที่อาจเกิดกับบุคคลหรือทรัพย์สิน
ให้หมดไปอย่างสิ้นเชิง ครอบคลุมถึงมาตรการเชิงโครงสร้าง
และมาตรการที่ไม่ใช่เชิงโครงสร้าง

การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

(Civil Defense)

หมายถึง การป้องกันพลเรือนให้ปลอดภัยจากการโจมตีทางทหาร แต่ปัจจุบันครอบคลุมถึงการช่วยให้พลเรือนปลอดภัยจากการคุกคามทางสาธารณภัย ด้วยหน้าที่ของกองกำลังป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (civil defense force) จากเดิมที่มีแต่การฝึกการทหาร จึงหมายรวมถึงการดูแลให้ประชาชนปลอดภัยจากสาธารณภัยและการปฏิบัติการช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุสาธารณภัย เช่น การช่วยเหลือเคลื่อนย้ายในช่วงอพยพ การช่วยกระจายถุงยังชีพ การอำนวยความสะดวกในการขนส่งอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ การช่วยซ่อมแซม ก่อสร้างบ้านเรือนที่เสียหายจากภัยธรรมชาติ

การเผชิญเหตุ

(Response)

หมายถึง มาตรการหรือการปฏิบัติการต่าง ๆ ที่ควรเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและทันท่วงทีเพื่อรักษาชีวิตและให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากเหตุการณ์สาธารณภัย เช่น การกู้ชีพกู้ภัย การปฐมพยาบาล การแจกถุงยังชีพและสิ่งของบรรเทาทุกข์ การบัญชาการในเหตุการณ์ฉุกเฉิน การประสานงานเพื่อลำเลียงผู้ป่วย การบริหารจัดการศูนย์อพยพ

การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(Disaster Prevention and Mitigation Exercise)

หมายถึง การจำลองสถานการณ์เพื่อฝึกฝนทักษะหรือซักซ้อมกระบวนการดำเนินงานที่ได้วางแผนไว้ เป็นแบบฝึกหัดเพื่อให้ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการรับมือสถานการณ์ฉุกเฉินได้ฝึกซ้อมขั้นตอนปฏิบัติที่จำเป็น ทำให้มีทักษะสามารถใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งช่วยให้พร้อมปฏิบัติงานได้จริงหากเกิดสาธารณภัยขึ้น

การฟื้นฟู
(Recovery)

หมายถึง การปรับสภาพระบบสาธารณูปโภค การดำรงชีพ และสถานะวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาวะปกติ หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นกว่าเก่าตามความเหมาะสม โดยการนำเอาปัจจัยต่าง ๆ ในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเข้ามาช่วยในการฟื้นฟูด้วย (Build back better) หมายรวมถึง การซ่อมสร้าง (Reconstruction) และการฟื้นฟูสภาพ (Rehabilitation)

การฟื้นฟูสภาพ, การเยียวยา
(Rehabilitation)

หมายถึง การจัดการความเสียหายหรือผลที่เกิดจากสาธารณภัย เพื่อพลิกฟื้นสภาวะการดำรงชีพของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดสาธารณภัยให้กลับคืนสู่สภาพที่เป็นอยู่ก่อนหน้า รวมทั้งการดูแลสุขภาพจิตใจและจิตสังคม (Psychosocial Support) ของผู้ได้รับผลกระทบ ตลอดจนการกระตุ้นและช่วยเหลือให้เกิดการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงตามความจำเป็น

การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ
(Disaster Risk Reduction : DRR)

หมายถึง แนวคิดและวิธีปฏิบัติในการลดโอกาสที่จะได้รับผลกระทบทางลบจากสาธารณภัยผ่านความพยายามอย่างเป็นระบบที่จะวิเคราะห์และบริหารจัดการปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลกระทบของสาธารณภัย เพื่อดำเนินนโยบาย มาตรการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในการลดความล่อแหลม ลดปัจจัยที่ทำให้เกิดความเปราะบาง และเพิ่มศักยภาพในการจัดการปัญหา มีเป้าหมายในการลดความเสี่ยงที่มีอยู่ในชุมชนและสังคมในปัจจุบัน และป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

การลดผลกระทบ
(Mitigation)

หมายถึง ปฏิบัติการลดผลกระทบทางลบโดยตรงของภัยที่เป็นอันตรายต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากผลกระทบทางลบของภัยโดยมากไม่สามารถขจัดให้หมดไปอย่างสิ้นเชิง แต่ขนาดและความรุนแรงของความเสียหายสามารถลดทอนลงได้จากการดำเนินนโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ

การวิเคราะห์ความเสี่ยง, การประเมินความเสี่ยง

(Risk Assessment)

หมายถึง กระบวนการกำหนดลักษณะ ขนาด หรือขอบเขตของความเสี่ยง โดยการวิเคราะห์ภัยที่เกิดขึ้นและประเมินสภาวะการเปิดรับต่อความเสี่ยง (Exposure) ความเปราะบาง (vulnerability) และศักยภาพ (capacity) ในการรับมือของชุมชนที่อาจเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การดำรงชีวิตและสิ่งแวดล้อม เป็นการวิเคราะห์ความน่าจะเป็นในการเกิดผลกระทบบางภัยในพื้นที่หนึ่ง ๆ มีประโยชน์ในการวางแผนเพื่อจัดการความเสี่ยงอย่างมีระบบ

การสนับสนุนการจัดการเหตุการณ์

(Incident Management Assistance Team : IMAT)

หมายถึง การจัดรูปแบบการบัญชาการเหตุการณ์ ซึ่งประกอบด้วย ทีมงานบัญชาการและทีมงานปฏิบัติการ และเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสมอื่น ๆ ภายในโครงสร้างระบบบัญชาการ ที่สามารถจะจัดส่งไปปฏิบัติงานหรือลงมือปฏิบัติงานได้ตามความจำเป็น มีการกำหนดคุณสมบัติและการรับรองอย่างเป็นทางการ

การอพยพ

(Evacuation)

หมายถึง การเคลื่อนย้าย การกระจาย และการนำพลเรือนออกจากพื้นที่อันตราย หรือพื้นที่ที่อาจเป็นอันตรายอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนและมีการกำกับดูแล รวมถึงการรับรองและการดูแลบุคคลเหล่านี้ในสถานที่ปลอดภัยด้วย

ขั้นตอนมาตรฐานการปฏิบัติงาน

(Standard Operating Procedure : SOP)

หมายถึง วิธีการที่ได้กำหนดหรือจัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามอย่างเป็นกิจวัตรในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง

ขีดความสามารถ, ศักยภาพ

(Capacity)

หมายถึง ความสามารถที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือความสามารถที่อาจจะพัฒนาต่อไปให้เป็นประโยชน์มากขึ้น

คลังสำรองทรัพยากร

(Stockpiling)

หมายถึง วัสดุหรือเสบียงที่สะสมไว้เพื่อใช้ในเวลาคูณเงินหรือยามเกิดภัยพิบัติ เช่น อุปกรณ์ปฐมพยาบาล อาหาร น้ำดื่ม ไฟฉาย ถูนอน เครื่องนุ่งห่ม เครื่องประกอบอาหาร

ความเปราะบาง

(Vulnerability)

หมายถึง ปัจจัยหรือสภาวะใด ๆ ที่ทำให้ชุมชนหรือสังคมขาดความสามารถในการปกป้องตนเอง ทำให้ไม่สามารถรับมือกับสาธารณภัย หรือไม่สามารถฟื้นฟูได้อย่างรวดเร็วจากความเสียหายอันเกิดจากสาธารณภัย ปัจจัยเหล่านี้มีอยู่ในชุมชนหรือสังคมมานานก่อนเกิดสาธารณภัย และอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้ผลกระทบของภัยมีความรุนแรงมากขึ้น

ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

(Public-Private Partnership : PPP)

หมายถึง การร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในกิจการของรัฐ โดยมักเป็นการให้เอกชนร่วมลงทุนในโครงการพื้นฐาน หรือโครงการให้บริการสาธารณะในระยะยาวที่มุ่งเน้นการให้บริการที่มีประสิทธิภาพคุ้มค่ากับต้นทุนมากกว่า ภาครัฐจะดำเนินการเอง เป็นทางเลือกในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งให้เอกชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การก่อสร้าง การดำเนินการบำรุงรักษา การจัดหาเงินทุน การให้บริการ ซึ่งเอกชนเป็นผู้บริหารจัดการความเสี่ยงของโครงการตามระยะเวลาและรายละเอียดของสัญญาที่กำหนดไว้

ความล่อแหลม

(Exposure)

หมายถึง การที่ผู้คน อาคารบ้านเรือน ทรัพย์สิน ระบบต่าง ๆ หรือองค์ประกอบใด ๆ ที่มีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยและอาจได้รับความเสียหาย

ความสูญเสีย

(Loss)

หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงของการหมุนเวียนสินค้าและบริการ รวมถึงสภาพทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นผลจากสาธารณภัย ความเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงระยะเวลาที่เกิดสาธารณภัย จวบจนกระทั่งมีการซ่อมแซมหรือสร้างใหม่ของทรัพย์สินที่เสียหาย และมีการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจอย่างสมบูรณ์ ในบางกรณีอาจใช้เวลาหลายปี

ความเสียหาย

(Damage)

หมายถึง ทรัพย์สินทางกายภาพ เช่น อาคารและส่วนประกอบ โครงสร้างพื้นฐาน สินค้าที่เก็บไว้ในคลัง และทรัพยากรธรรมชาติ ที่ถูกทำลายทั้งหมดหรือบางส่วน โดยความเสียหายอาจเกิดขึ้นระหว่างหรือภายหลังจากประสบเหตุการณ์ภัย ในทันที ความเสียหายถูกวัดในเชิงกายภาพและคิดคำนวณ ด้วยมูลค่าทดแทนเป็นตัวเงิน

ผู้บัญชาการ

(National Command)

หมายถึง ผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

ผู้บัญชาการเหตุการณ์

(Incident Commander)

หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับเหตุฉุกเฉินที่เกิดขึ้น และรับผิดชอบการพัฒนา กลยุทธ์ และยุทธวิธี และการสั่งใช้และการจัดส่งทรัพยากร ผู้บัญชาการเหตุการณ์มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยรวมต่อการปฏิบัติการตอบโต้เหตุฉุกเฉิน และรับผิดชอบ การจัดการการปฏิบัติการตอบโต้เหตุฉุกเฉินที่เกิดเหตุทั้งหมด

ผู้อำนวยการ

(Director)

หมายถึง ผู้อำนวยการกลาง ผู้อำนวยการจังหวัด ผู้อำนวยการอำเภอ ผู้อำนวยการท้องถิ่น และผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร

แผนที่เสี่ยงภัย

(Hazard Map)

หมายถึง แผนที่แสดงพื้นที่ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการเกิดภัย เช่น อุทกภัย สึนามิ ภูเขาไฟระเบิด เป็นผลของการประเมินความเป็นไปได้ ความถี่ของการเกิดภัย ตลอดจนความรุนแรงของภัยนั้น ๆ

แผนเผชิญเหตุ

(Incident Action Plan)

หมายถึง แผนซึ่งจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือสั่งด้วยวาจา ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์ทั่วไปที่สะท้อนหรือแสดงถึง กลยุทธ์ในภาพรวมสำหรับการจัดการเหตุฉุกเฉิน อาจ รวมถึงการกำหนดทรัพยากรที่จะใช้ในการปฏิบัติงาน ภารกิจที่มอบหมาย และข้อมูลข่าวสารสำหรับการจัดการ เหตุฉุกเฉินระหว่างช่วงระยะเวลาการปฏิบัติการช่วงหนึ่ง หรือหลายช่วง

ภัย

(Hazard)

หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดจากธรรมชาติหรือการกระทำของมนุษย์ที่ อาจนำมาซึ่งความสูญเสียต่อชีวิต ทรัพย์สิน ตลอดจนทำให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ภัยพิบัติ

(Disaster)

หมายถึง เหตุการณ์หรือสภาวะที่ไม่เป็นปกติของสิ่งแวดล้อม ส่งผล กระทบรุนแรงต่อการดำรงอยู่ของชุมชน ทำความเสียหาย อย่างกว้างขวางต่อมนุษย์ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ขนาดชุมชนเล็กหรือใหญ่ เป็นตัวกำหนดความรุนแรงและ ผลกระทบของภัยพิบัติ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเกิดจากการ เปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติหรือมนุษย์เป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้น ภัยพิบัติอาจเกิดขึ้นได้อย่างเฉียบพลัน เกิดขึ้นอย่างฉุกเฉิน มีผลกระทบในระยะสั้น ๆ หรืออาจเกิดสะสมมาเป็น ระยะเวลาหนึ่ง แล้วจึงมีผลกระทบอย่างต่อเนื่องยาวนานก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับรูปแบบและลักษณะของความผิดปกติที่ เกิดขึ้นนั้นๆประเภทของภัยพิบัติที่เกิดขึ้น

ยุทธวิธี

(Tactics)

หมายถึง การใช้งานและการกำกับการปฏิบัติการที่ปฏิบัติการตอบโต้ เหตุฉุกเฉินเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นด้วยกลยุทธ์

ระบบเตือนภัยล่วงหน้า

(Early Warning System)

หมายถึง ระบบที่มีศักยภาพในการประมวลผลข้อมูลและแจ้งเตือนตามช่วงระยะเวลา เพื่อให้บุคคล ชุมชน และหน่วยงานที่เสี่ยงต่อภัยมีเวลาเพียงพอในการเตรียมการและรับมือได้อย่างเหมาะสม เพื่อลดโอกาสการเกิดอันตรายและความสูญเสีย

ระบบบัญชาการเหตุการณ์

(Incident Command System : ICS)

หมายถึง แนวทางในการบริหารจัดการเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับภัยทุกประเภทอย่างมีมาตรฐานในพื้นที่เกิดเหตุ ตั้งแต่เหตุฉุกเฉินขนาดเล็กไปจนถึงเหตุฉุกเฉินที่มีความซับซ้อน โดยผู้ปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการร่วมกันได้ภายใต้การบัญชาการแบบรวมศูนย์ (unified command) โดยปกติมีการจัดโครงสร้างระบบเพื่อการปฏิบัติงานใน 5 สายงานหลัก คือ ส่วนบัญชาการ (command) ส่วนปฏิบัติการ (operation) ส่วนแผนงาน (planning) ส่วนสนับสนุนกำลังบำรุงหรือโลจิสติกส์ (logistics) และส่วนการเงิน/การบริหารจัดการ (finance/administration) ซึ่งมีความยืดหยุ่นในการปรับลดหรือขยายส่วนงานที่อาจจำเป็นหรือไม่จำเป็นต้องใช้งานขึ้นอยู่กับลักษณะของเหตุการณ์นั้น ๆ

ศูนย์ประสานข้อมูลร่วม

(Joint Information Center : JIC)

หมายถึง สถานที่ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ประสานข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมการจัดการเหตุฉุกเฉิน ศูนย์ประสานข้อมูลร่วมเป็นจุดกลางของการติดต่อสำหรับสื่อข่าวทุกประเภท

สาธารณภัย

(Public Hazard)

หมายถึง อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชน ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย

หน่วยสนับสนุน

(Supporting Agency)

หมายถึง หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน และ/หรือให้ความช่วยเหลือด้านทรัพยากรแก่หน่วยงานอื่น ๆ

เอกภาพในการบัญชาการ

(Unity of Command)

หมายถึง หลักการของระบบการบัญชาการเหตุการณ์ที่กำหนดให้แต่ละบุคคลที่ทำหน้าที่ตอบโต้เหตุฉุกเฉินจะได้รับการมอบหมายให้อยู่ภายใต้ผู้ควบคุมดูแลเพียงหนึ่งคนเท่านั้น

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง แนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของ
กระทรวงกลาโหม ได้มีการนำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เพื่อเป็นแนวทางใน
การศึกษา ดังนี้

๑. (ร่าง) ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)
๒. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔
๓. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘
๔. ทฤษฎีการบูรณาการ (Integrative Theory)
๕. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๖. กรอบแนวคิดในการวิจัย
๗. สรุป

(ร่าง) ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

ในส่วนนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ (ร่าง) ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี
(พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับสาธารณภัยหรือภัยพิบัติ ซึ่งประกอบไปด้วย
ความท้าทายที่ประเทศไทยต้องพร้อมจะเผชิญ สถานการณ์และแนวโน้มสิ่งแวดล้อมของไทยที่ต้อง
เตรียมตัวเผชิญในระยะ ๒๐ ปี ข้างหน้า และยุทธศาสตร์

๑. ความท้าทายที่ประเทศไทยต้องพร้อมจะเผชิญ

ในอนาคต ๒๐ ปีข้างหน้า บริบทและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ
มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว พลวัตสูง และซับซ้อนหลากหลายมิติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออนาคต
การพัฒนาประเทศไทยอย่างมาก ประเทศไทยจึงจำเป็นต้อง “รู้เท่าทัน” และ “เข้าใจ” บริบทต่าง ๆ
เหล่านี้อย่างลึกซึ้ง ทั้งโอกาสที่จะเกิดขึ้นและความเสี่ยงความท้าทายที่ต้องบริหารจัดการได้อย่าง
ชาญฉลาดและทันเหตุการณ์ เพื่อที่จะกำหนดกลยุทธ์ทั้งเชิงรุกในการใช้ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้น
และเชิงรับในการบริหารความเสี่ยงบนพื้นฐานของความเข้าใจถึง “จุดแข็ง” และ “จุดอ่อน” ของประเทศ
อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะในเชิงโครงสร้างทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
ภายใต้ภาพอนาคตประเทศไทยที่กำหนดเป็นเป้าหมายและตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศที่
ชัดเจนในการที่จะพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วให้ได้ภายในปี ๒๕๗๙

สถานการณ์และแนวโน้มโลกในอนาคตมีหลากหลายมิติ และมีความซับซ้อนเกี่ยวพันซึ่งกันและกันอย่างมาก คำถามที่สำคัญสำหรับประเทศไทย คือ บริบทที่จะเกิดขึ้นเหล่านั้นจะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างไร จะบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดและลดความเสี่ยงหรือผลกระทบให้ต่ำสุดได้อย่างไร สำหรับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกที่สำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศไทยในอนาคตอย่างมากและเป็นแนวโน้มที่มีโอกาสสูงที่จะเกิดขึ้น ในบางเรื่องนั้นแทบจะกล่าวได้ว่า จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน แนวโน้มบริบทโลกที่สำคัญ อาจจำแนกเป็น ๕ ด้าน คือ (๑) ด้านการเมืองและความมั่นคงโลก (๒) การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดด้านเทคโนโลยี (๓) ด้านโครงสร้างประชากรและกระแสสังคมโลก (๔) แนวโน้มสถานการณ์และระบบเศรษฐกิจโลก และ (๕) ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมโลก

แนวโน้มบริบททั้ง ๕ ด้านดังกล่าว จะส่งผลอย่างมากต่อรูปแบบและเวทีการแข่งขันทางธุรกิจ (Business Model and Competition Platform) ระบบและปฏิสัมพันธ์เชิงสังคม (Social System and Interaction) และคุณภาพชีวิตและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งจะเป็นทั้งโอกาสและความท้าทายสำหรับประเทศไทยในการที่จะพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ในระยะยาว

สำหรับปัจจัยและแนวโน้ม ปัจจัยภายในประเทศที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนที่สำคัญ ประกอบด้วย โครงสร้างทางประชากรและสถานการณ์ทางสังคมไทย ปัญหาความเหลื่อมล้ำ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและพัฒนาและนวัตกรรม สถานการณ์และโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ชัดความสามารถในการแข่งขัน สถานการณ์และแนวโน้มด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งปัจจัยและสถานการณ์ภายในประเทศดังกล่าวเมื่อเผชิญหรือบรรจบเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในบริบทโลกแล้วอาจจะสร้างโอกาสและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศโดยใช้ยุทธศาสตร์เชิงรุกบนพื้นฐานของจุดแข็งที่มี หรืออาจจะกลายเป็นความเสี่ยงและภัยคุกคามที่บริหารจัดการเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายจากจุดอ่อนท่ามกลางปัจจัยเสี่ยงและความท้าทายจากปัจจัยภายนอกประเทศ

๒. สถานการณ์และแนวโน้มสิ่งแวดล้อมของไทยที่ต้องเตรียมตัวเผชิญในระยะ ๒๐ ปี ข้างหน้า

การคาดการณ์สถานการณ์และแนวโน้มสิ่งแวดล้อมของไทยตั้งอยู่บนฐานของแนวโน้มข้อมูลปัจจุบัน ประกอบกับกลไกและสถาบันที่มีอยู่โดยมิได้คำนึงถึงข้อกฎหมายใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้น ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

๒.๑ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังมีแนวโน้มเสื่อมโทรมลงจากการใช้ประโยชน์ที่ไม่ยั่งยืนและเกินกว่าขีดความสามารถของระบบนิเวศในการฟื้นคืนสู่สภาพเดิม พื้นที่ป่าไม้ยังคงถูกบุกรุกทำลายอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตรและลักลอบตัดไม้มีค่าบางชนิด ทำให้แหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของสัตว์ป่าหลายชนิดลดน้อยลง รวมทั้งความหลากหลายทาง

ชีวภาพที่สูญสิ้นไปอย่างถาวรและไม่อาจสร้างทดแทนได้ ทรัพยากรดินบางส่วนขาดความอุดมสมบูรณ์จากการชะล้างพังทลายเพราะขาดการอนุรักษ์ ในขณะที่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีปริมาณและคุณภาพลดลงเพราะการทำประมงที่เกินศักยภาพ รวมทั้ง การท่องเที่ยวที่ขยายตัวมากจนสร้างความเสียหายต่อแหล่งปะการัง หาดทะเล และป่าชายเลน นอกจากนี้ ชายฝั่งทะเลยังมีการกัดเซาะที่รุนแรง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพราะโครงสร้างทางกายภาพบริเวณชายฝั่งที่ไม่เหมาะสม ประกอบกับระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นผลให้เกิดการสูญเสียพื้นที่จำนวนมาก

๒.๒ การบริหารจัดการน้ำยังขาดประสิทธิภาพและไม่ครบวงจร เพราะยังคงมุ่งเน้นที่การจัดการอุปทาน (Supply) ซึ่งตอบสนองความต้องการใช้น้ำโดยไม่มีขีดจำกัด แต่ละเลยการจัดการอุปสงค์ของการใช้น้ำ (Demand) ด้วยมาตรการเชิงปริมาณและราคา ส่งผลให้มีการใช้น้ำเพื่อการผลิตและอุปโภคอย่างไม่คุ้มค่าในภาคการเกษตร อุตสาหกรรม และเมือง อีกทั้งมีปริมาณน้ำเพียงส่วนน้อยที่ได้รับการบำบัดเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ แม้ว่าจะมีระบบบำบัดน้ำเสียอยู่แล้วหลายแห่ง เพราะไม่สามารถจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียได้จากประชาชน จึงมีงบประมาณไม่เพียงพอในการเดินระบบบำบัด สำหรับโครงการลงทุนจัดหาแหล่งน้ำต้นทุนขนาดใหญ่ มักจะได้รับการต่อต้านจากประชาชนเพราะก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง ส่วนการป้องกันและบรรเทาปัญหาน้ำท่วมยังเป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า แต่ขาดระบบแผนและกลไกดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม จึงมีแนวโน้มที่จะเกิดความเสียหายเป็นมูลค่าสูง

๒.๓ การจัดการแก้ไขปัญหามลพิษยังไม่สามารถดำเนินการได้เท่าทันและเพียงพอ ทำให้มลพิษที่เกิดขึ้นมีการสะสมปริมาณเพิ่มสูงขึ้นและส่งผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่ไม่สามารถลดอัตราการเกิดได้อย่างแท้จริง อีกทั้งศักยภาพในการเก็บขนและบำบัดยังไม่เพียงพอที่จะรองรับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นได้ทั้งหมด ส่วนขยะอุตสาหกรรมและกากของเสียอันตราย มักจะมีการลักลอบทิ้งอย่างไม่ถูกหลักวิชาการ และเป็นอันตรายต่อสุขภาพประชาชนในบริเวณใกล้เคียง อย่างไรก็ตาม ปัญหามลพิษทางอากาศในเมืองมีแนวโน้มดีขึ้น เมื่อการลงทุนก่อสร้างระบบขนส่งทางรางในเมืองหลายโครงการแล้วเสร็จ อีกทั้งอาจมีส่วนเพิ่มความปลอดภัยในการเดินทาง โดยลดอัตราการตายอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุทางถนนอีกด้วย

๒.๔ พฤติกรรมการผลิตและบริโภคที่ขาดความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ยังคงเป็นสาเหตุหลักของวัฏจักรการผลิตและบริโภคที่ไม่ยั่งยืน ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติร่อยหรอและเสื่อมโทรมมากขึ้น ตลอดจนปริมาณมลพิษที่สะสมเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ค่านิยมบริโภคนิยมและวัตถุนิยมนับเป็นปัจจัยกระตุ้นให้ผู้บริโภคต้องการบริโภคสินค้าใหม่ ๆ อยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม สื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันค่อนข้างมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมที่ดี และป้องปรามพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ดังนั้น จึงอาจเป็นโอกาสในการใช้สื่อเหล่านี้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตและบริโภคให้มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้น

๓. ยุทธศาสตร์

ในการที่จะบรรลุวิสัยทัศน์และทำให้ประเทศไทยพัฒนาไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์นั้น จำเป็นจะต้องมีการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาในระยะยาว และกำหนดแนวทางการพัฒนาของทุกภาคส่วนให้ขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์ชาติในระยะยาว เพื่อถ่ายทอดแนวทางการพัฒนาสู่การปฏิบัติในแต่ละช่วงเวลาอย่างต่อเนื่องและมีบูรณาการ และสร้างความเข้าใจถึงอนาคตของประเทศไทยร่วมกันและเกิดการรวมพลังของทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งประชาชน เอกชน ประชาสังคม ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อการสร้างและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติและบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือคติพจน์ประจำชาติ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อให้ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีรายได้สูงอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว คนไทยมีความสุข อยู่ดี กินดี สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะ ๒๐ ปีต่อจากนี้ไปจะประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (๑) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง (๒) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (๓) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน (๔) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม (๕) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (๖) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

สำหรับยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นคงในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน และความมั่นคงของมนุษย์จากภัยคุกคาม ทั้งที่เป็นภัยคุกคามแบบดั้งเดิมและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ และเป็นความมั่นคงในทุกด้าน ทั้งความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ ความมั่นคงทางการทหาร ความมั่นคงแนวชายแดน ความมั่นคงปลอดภัยจากภัยคุกคามและภัยพิบัติในรูปแบบใหม่ๆ อาทิ ภัยคุกคามจากการโจมตีทางไซเบอร์ อาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย และโรคอุบัติใหม่ต่าง ๆ รวมทั้งการสร้างความมั่นคงด้านอาหาร น้ำ และพลังงาน บนพื้นฐานการวิเคราะห์สถานการณ์ความมั่นคงทั้ง ๓ ระดับ คือ (๑) ความมั่นคงระดับโลก ได้แก่ การขยายอิทธิพลและการเพิ่มบทบาทของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ การกำหนดระเบียบ/กติการะหว่างประเทศเพื่อรักษาสันติภาพ สิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชนให้ต้องปฏิบัติ ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์ และความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงผันผวนของสภาพภูมิอากาศต่อความมั่นคง ด้านอาหาร แหล่งน้ำ และพลังงาน (๒) ความมั่นคงในภูมิภาค ประกอบด้วย ความร่วมมือระดับภูมิภาคเพื่อสร้างพลังทางเศรษฐกิจและรักษาความมั่นคงร่วมกัน ความขัดแย้งทางดินแดนเนื่องจากความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนและอาณาเขตทางทะเลระหว่างกัน และปัญหาย้ายถิ่นฐานของประชากรระหว่างกันและจากประเทศอื่น ๆ เข้าสู่ประเทศไทย (๓) ความมั่นคงภายในประเทศมีแนวโน้มที่ยังดำรงอยู่ ได้แก่ ความไม่สงบในจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ ประเด็นความขัดแย้งของคนในชาติ ปัญหายาเสพติด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมืองของประเทศในระยะ ๒๐ ปีข้างหน้า โดย ยุทธศาสตร์นี้ให้ความสำคัญกับความสามัคคีของคนในชาติ การบริหารจัดการและการฟื้นฟูพื้นฐาน ด้านความมั่นคงที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย การเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศ สร้างสังคมที่มีความสมานฉันท์ มีความสัมพันธ์และร่วมมือด้านความมั่นคง ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ และนานาชาติในการป้องกันภัยคุกคาม ในรูปแบบ ต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการรักษาผลประโยชน์ชาติ รวมทั้งการสนับสนุนการดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นคง ด้านอาหาร น้ำ และพลังงาน โดยมีแนวทางและประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

- ๑) การรักษาความสงบภายในประเทศ
- ๒) การพัฒนาศักยภาพในการป้องกันประเทศ พร้อมรับมือกับภัยคุกคามทั้งทาง ทหารและภัยคุกคามอื่น ๆ
- ๓) บูรณาการความร่วมมือกับต่างประเทศที่เอื้อให้เกิดความมั่นคง ความมั่งคั่งทาง เศรษฐกิจ ป้องกันภัยคุกคามข้ามชาติ และคุณภาพชีวิตของคนในชาติ
- ๔) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและทางทะเล
- ๕) การบริหารจัดการความมั่นคงให้สอดคล้องกันแผนงานพัฒนาอื่น ๆ เพื่อ ช่วยเหลือประชาชน และร่วมพัฒนาประเทศ

ในการพัฒนาศักยภาพในการป้องกันประเทศ พร้อมรับมือกับภัยคุกคามทั้งทาง ทหารและภัยคุกคามอื่น ๆ ได้มีการกำหนดให้พัฒนาประสิทธิภาพระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และระบบการบริหารจัดการสาธารณภัยและความมั่นคงแบบใหม่ ให้มีความพร้อมเผชิญกับภาวะไม่ ปกติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ สามารถบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนให้สามารถสนับสนุน การบริหารจัดการตั้งแต่ในระดับชาติ รวมถึงส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ เป็นนโยบายระดับชาติของรัฐบาล ตามข้อเสนอแนะของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบให้ใช้เป็นกรอบ ทิศทางหลักในการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติให้สามารถดำเนินการได้อย่างมี ประสิทธิภาพ เอกภาพ และประสานสอดคล้องกัน โดยมอบหมายให้ส่วนราชการรวมทั้งหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องนำไปเป็นกรอบแนวทางกำหนดยุทธศาสตร์หรือแผนงาน โครงการ และงบประมาณ ดำเนินการตามภารกิจที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ และกำหนดให้ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นหน่วยงานอำนวยการ กำกับติดตามและประเมินผลในระดับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ กำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการด้านความมั่นคงของภาครัฐในระยะ ๗ ปี โดยได้ประเมินสถานะแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคง นำไปสู่การกำหนดทิศทางหลักในการดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติฉบับนี้ได้กำหนดลำดับความสำคัญ โดยพิจารณาความเสี่ยงและผลกระทบต่อความมั่นคงที่เป็นแกนหลักของชาติ ซึ่งส่งผลต่อความอยู่รอดปลอดภัยของชาติ และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในด้านต่าง ๆ และภูมิคุ้มกันของชาติในภาพรวมเป็น “เกณฑ์สำคัญ” โดยกำหนดความสำคัญเป็นสองส่วนคือ ส่วนที่ ๑ นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแกนหลักของชาติ และส่วนที่ ๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป ซึ่งการจัดสรรทรัพยากรจะให้น้ำหนักต่อนโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแกนหลักของชาติเป็นลำดับสำคัญในระดับต้น แต่ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั้งสองส่วนต้องได้รับการขับเคลื่อนไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดภาพแห่งความสำเร็จโดยรวมและสามารถรักษาผลประโยชน์แห่งชาติได้อย่างครบถ้วน ทั้งเสถียรภาพ ความเป็นปึกแผ่นของประเทศ และการมีจุดยืนที่ชัดเจนเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ประเทศมีเกียรติและศักดิ์ศรีในประชาคมโลก โดยประกอบด้วย ๑๖ นโยบายดังนี้

ส่วนที่ ๑ นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแกนหลักของชาติ

๑. เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. สร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสมานฉันท์ในชาติ

๓. ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ส่วนที่ ๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป

๔. จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน

๕. สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ

๖. ปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล

๗. จัดระบบ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง

๘. เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน

๙. เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริตคอร์รัปชัน

๑๐. เสริมสร้างความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์

๑๑. รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑๒. เสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร

๑๓. พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ

๑๔. เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ

๑๕. พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ

๑๖. เสริมสร้างดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

นโยบายที่ ๑๓ พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ

๑๓.๑ พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ ให้ประสานสอดคล้องระหว่างแผนระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น และระดับชุมชน เพื่อรองรับการเผชิญภัยคุกคามทั้งด้านการทหาร การก่อการร้าย สาธารณภัย ภัยพิบัติขนาดใหญ่ และโรคอุบัติใหม่ รวมถึงการบรรเทา ฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ

๑๓.๒ จัดให้มีระบบสั่งการที่มีเอกภาพ สามารถบูรณาการและผนึกกำลังทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการภัยในเชิงรุก ทั้งการแจ้งเตือนภัย การป้องกันภัย การระงับภัย การบรรเทาภัย และการฟื้นฟูผลที่เกิดขึ้น

๑๓.๓ ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการเตรียมพร้อมเผชิญภัยพิบัติ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภัยในเชิงรุก ทั้งในระดับท้องถิ่น และในระดับชาติ

๑๓.๔ พัฒนาและสนับสนุนการมีระบบฐานข้อมูลเฝ้าระวังและเตรียมพร้อมด้านภัยพิบัติที่ทันสมัย พร้อมระบบสำรอง ที่สามารถเฝ้าต่อการเตือนภัยล่วงหน้าอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘

ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้มีมติอนุมัติแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งได้กำหนดนโยบายการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ๔ ด้าน สรุปได้ดังนี้

๑. การพัฒนาและส่งเสริมการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ด้วยการป้องกัน การลดผลกระทบ และการเตรียมความพร้อมให้มีประสิทธิภาพ โดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เป็นชุมชนปลอดภัย และการส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการ เพื่อให้เกิดการรับรู้ และปรับตัวต่อผลกระทบจากสาธารณภัยนำไปสู่การจัดการอย่างยั่งยืน

๒. การบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการสาธารณภัย ในภาวะฉุกเฉินให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล พร้อมทั้งการบรรเทาทุกข์และช่วยเหลือ สงเคราะห์ผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว ทันท่วงที และทันเหตุการณ์

๓. การพัฒนาระบบการฟื้นฟูให้สามารถสนองตอบต่อความต้องการของผู้ประสบภัยได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม พื้นที่ประสบภัยได้รับการซ่อมสร้างและฟื้นฟูสภาพให้กลับคืนสู่สภาพเดิม โดยเร็วหรือดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม

๔. การพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยร่วมกับหน่วยงานเครือข่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศให้มีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ได้มอบหมายให้ กระทรวง กรม องค์กรและหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ จังหวัด อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคส่วนอื่น ๆ ปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยให้สำนักงบประมาณ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อม การเผชิญเหตุ และการจัดการในภาวะฉุกเฉิน รวมถึงการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ได้มอบหมายให้หน่วยงานแต่ละระดับจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับยุทธศาสตร์และบรรจุแผนงานและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยไว้ในแผนปฏิบัติราชการประจำปีด้วย

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ ฉบับนี้ได้ให้ความสำคัญในการดำเนินการลดความเสี่ยงและลดผลกระทบจากสาธารณภัย โดยกำหนดเป้าหมายการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยไว้ดังนี้

๑. ระบบการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศมีความพร้อมรับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น โดยการบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งทำให้ผู้ประสบภัยได้รับการช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งพื้นที่ประสบภัยได้รับการฟื้นฟูอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศ

๒. สังคมไทยเป็นสังคมที่มีการเรียนรู้และมีภูมิคุ้มกันในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย โดยให้ท้องถิ่น ชุมชน และภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

๓. ประชาชนมีความตระหนักถึงความปลอดภัย โดยให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ ความตระหนัก และวัฒนธรรมความปลอดภัย รวมถึงการพัฒนาศักยภาพสังคมและท้องถิ่นเพื่อมุ่งเข้าสู่ “การรู้รับ – ปรับตัว – ฟื้นเร็วทั่ว – อย่างยั่งยืน” (Resilience)

นอกจากนี้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ได้กำหนดการจัดการในภาวะฉุกเฉินว่า เป็นการปฏิบัติการเพื่อลดความรุนแรงของสาธารณภัย รวมทั้งการรักษาขวัญ สร้างความมั่นใจ และปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นระเบียบของเจ้าหน้าที่และประชาชน โดยให้ยึดถือว่าการรักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นเรื่องเร่งด่วนลำดับแรกที่จะต้องเร่งเข้าระงับและให้ความช่วยเหลือ ดังนั้น ในภาวะปกติจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมไว้เพื่อให้สามารถเผชิญกับเหตุสาธารณภัยที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์

ทฤษฎีการบูรณาการ (Integrative Theory)

การบูรณาการ หมายถึง การทำให้หน่วยย่อย ๆ ทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกัน เข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียว ที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว การบูรณาการนั้น เราจะเอาหน่วยย่อยหน่วยหนึ่งมารวมเข้าในองค์รวมที่มีหน่วยย่อยอื่นอยู่แล้วก็ได้ หรือจะเอาหน่วยย่อยทั้งหลายที่ต่างแยก ๆ กันอยู่มารวมเข้าด้วยกันเป็นองค์รวมก็ได้ ซึ่งเรียกว่าบูรณาการทั้งสิ้น แต่ข้อสำคัญจะต้องมีตัวยูนิตที่เป็นหลักอยู่ ๓ อย่างในเรื่องบูรณาการ คือ

๑. มีหน่วยย่อยองค์ประกอบ ขึ้นส่วน อวัยวะ หรือชิ้น ระดับ แ่ง ด้านที่จะเอามาประมวลเข้าด้วยกัน อันนี้เป็นสิ่งที่จะเอามาประมวลเข้าด้วยกันคือสิ่งย่อย ส่วนย่อย

๒. หน่วยย่อยเป็นต้นนั้นมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอิงอาศัยซึ่งกันและกัน อันนี้อาจจะเลยไปถึงลักษณะที่ว่ายืดหยุ่นปรับตัวได้ มีความเคลื่อนไหวตลอดเวลาด้วย

๓. เมื่อรวมเข้าด้วยกันแล้วก็จะเกิดความครบถ้วนเต็มบริบูรณ์ โดยมีความประสานกลมกลืนเกิดภาวะได้ที่ พอดี หรือสมดุล พอได้ที่หรือพอดีสมดุลแล้วองค์รวมนั้นก็มีชีวิตชีวา ดำรงอยู่และดำเนินไปด้วยดีอันเป็นภาวะของบูรณาการ

ถ้าครบ ๓ อย่างนี้เป็นบูรณาการ สามอย่างนี้เป็นตัวยูนิตที่จำเป็นตามสภาวะ ส่วนในทางปฏิบัติ จะมีหลักและกระบวนการวิธีอย่างไร ก็พิจารณาว่ากันอีกส่วนหนึ่ง แต่สิ่งที่จะต้องเน้นก็คือว่า ความพอดี หรือได้ที่หรือสมดุล ซึ่งเป็นภาวะที่ต้องการของบูรณาการนั้น เราจะแสดงลักษณะออกมา ให้เห็นเป็นข้อสำคัญได้ ๒ อย่างคือ เมื่อเป็นองค์รวมแล้ว องค์รวมนั้นมีชีวิตชีวาหรือดำเนินไปด้วยดี องค์รวมนั้นเกิดมีภาวะและคุณสมบัติของมันเอง ที่ต่างหากจากภาวะและคุณสมบัติขององค์ประกอบทั้งหลาย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๖) ได้ให้ความหมายว่าการบูรณาการ ก็คือการผนวก การประสาน การเติมเต็ม การเชื่อมโยง การรวมกัน ร่วมกัน เป็นต้น ทฤษฎีการบูรณาการในทางการเมือง มุ่งที่จะทำให้องค์การระหว่างประเทศเป็นเสมือนครอบครัวใหญ่ครอบครัวหนึ่ง โดยมีประเทศสมาชิก เปรียบเสมือนสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน แนวความคิดของทฤษฎีการบูรณาการนี้จะเทียบได้กับ แนวความคิดเกอมน์ชาฟ ของสังคมวิทยา หมายถึง ลักษณะสังคมที่เน้นความสำคัญของการที่สมาชิกในสังคม มีความใกล้ชิดสนิทสนมเป็นกันเอง เน้นความเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมของชุมชน

แนวคิดของการบูรณาการไม่พ้นความสัมพันธ์กับระบบการเมืองการปกครองและระบบเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นฐานคิดที่สำคัญ ในมิติของสวัสดิการสังคมนั้นมีนักวิชาการหลายท่านที่พยายามศึกษาและจัดหมวดหมู่ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๖๕ ที่ Wedderburn ได้จัดกลุ่มที่เรียกว่า Integrationism ซึ่งบางคน เช่น Titmuss ได้ให้ความหมายที่ใกล้เคียงกันกล่าวคือ Institutional Model ซึ่งในความหมายก็คือ เป็นการมองการจัดสวัสดิการในเชิงสถาบัน ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นต้องรวมกลุ่มสวัสดิการเป็นสถาบัน เพื่อความต่อเนื่องและมั่นคง แต่การบูรณาการระยะหลังที่แนวโน้ม

เปลี่ยนไปตามการเมือง วิธีคิดก็ปรับตามมาเป็นช่วง ๆ เช่น Classical Liberalism มาสู่ Neo-Liberalism มาสู่ The New Right หรือตามแต่กลุ่มนักวิชาการกลุ่มใดจะให้คำจำกัดความและรูปแบบของการจัดกลุ่ม

ปัจจุบันแนวคิดบูรณาการเกิดมาพร้อม ๆ กับความพยายามที่จะหาคำตอบแบบ Intuition หรือการหยั่งรู้ เพราะว่าความเชื่อตลอดทศวรรษที่ผ่านมาในหลักของ Exact Science มีข้อจำกัด ทำให้แนวคิดของระบบการเรียนรู้ปรับเป็นแบบ Multidisciplinary มองเหตุและปัจจัยแบบองค์รวม (Holistic) และคิดเชิงระบบ (System Thinking) มากขึ้น แนวคิดนี้ขยายตัวอย่างรวดเร็วในกลุ่มธุรกิจ ซึ่งมีเป้าหมายของการบูรณาการเพื่อคู่แข่งและผลตอบแทนทางธุรกิจ ต่อมาขยายมาสู่ระบบรัฐมากขึ้น ซึ่งการบูรณาการดูจะเหมาะสมกับช่วงเวลาของวิธีคิดของการผลักดันในการพึ่งตนเองด้านสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน ที่มองว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สำคัญ รัฐไม่ควรเข้ามาจัดการหรือทำให้รัฐสวัสดิการมีบทบาทน้อยที่สุด เพราะแนวคิดนี้มองว่า สวัสดิการสังคมทำให้รัฐต้องรับภาระมากขึ้นและเป็นตัวถ่วงเศรษฐกิจ เพื่อให้กลไกตลาดเป็นตัวกำหนดองค์กรชุมชนเพื่อการรวมและจัดการกับสวัสดิการสมาชิกของตนเอง และรูปแบบได้ก่อร่างขยายครอบคลุมทุกหมู่บ้าน และการบูรณาการเพื่อให้กลุ่มองค์กรชุมชนมีศักยภาพในการจัดการสวัสดิการของชุมชนได้ครอบคลุมและกว้างขวางยิ่งขึ้นซึ่ง Gusztav Names (๒๐๐๕) ได้ใช้แนวคิดของการบูรณาการเพื่อเสนอทางออกของระบบการบริหารจัดการของรัฐที่เป็น Top-Down มาเป็น Bottom-Up ดังที่ปรากฏในงานของเขาชื่อ Integrated Rural Development the Concept and its Operation เขากล่าวว่าการบูรณาการสามารถกระทำได้ทั้งการบูรณาการโดยนำสิ่งที่มีอยู่จริงมาบูรณาการ (Factual Integration) หรือการบูรณาการความคิด (Conception Integration) ขั้นตอนของการบูรณาการ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ได้เสนอในวิธีคิดแบบบูรณาการไว้อย่างน่าสนใจคือ ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน

ขั้นที่ ๑ ถอดกรอบ เพื่อที่จะให้หลุดจากกับดักทางความคิด ทางวัฒนธรรม ทางความรู้ ทางประสบการณ์ เป็นต้น

ขั้นที่ ๒ ขยายกรอบ โดยอาศัยฐานแนวคิดในเรื่อง องค์รวม สหวิทยาการ คิดโดยวิธีอุปนัย การมองประสานข้ามตรงข้าม และมองแบบทุกฝ่ายชนะ

ขั้นที่ ๓ คุมกรอบ ซึ่งเป็นขั้นกลับมาบูรณาการอีกครั้ง

John Ditch (๒๐๐๒) ได้สรุปเงื่อนไขความสำเร็จของการบูรณาการสวัสดิการของชุมชนในระดับนโยบายคือ

๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมหลักและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
๒. เป้าประสงค์
๓. ทรัพยากร
๔. กระบวนการและแนวทางการทำงาน
๕. ผลกระทบ ผลผลิต และวิวัฒนาการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พลตรี สุรพล อุดมชัยรัตน์ (๒๕๔๘) ศึกษาบทบาทศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๔๘ - ๒๕๕๗) และจากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบรรเทาสาธารณภัยระดับนโยบาย ทั้งจากส่วนราชการทหารและส่วนราชการพลเรือน มีความเห็นสอดคล้องกัน โดยให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม มีบทบาทในการบรรเทาสาธารณภัยโดยเฉพาะบทบาทในด้านการสนับสนุนงบประมาณของกระทรวงกลาโหม สมควรให้ความสำคัญต่อบทบาทในการจัดการสาธารณภัย ซึ่งถือเป็นภารกิจสำคัญอีกประการหนึ่งของทหาร ด้วยการจัดสรรงบประมาณเพื่อเตรียมการและป้องกันบรรเทาสาธารณภัย ทั้งในด้านกำลังและเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นต่าง ๆ

พันเอก ไชยมงคล ประโลมรัมย์ (๒๕๕๓) ศึกษาการพัฒนาการบรรเทาสาธารณภัยของ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองบัญชาการกองทัพไทย โดยผู้วิจัยสรุปว่า ปัจจุบันโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพส่งผลกระทบโดยตรงต่อสถานการณ์ด้านสาธารณภัยของทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสาธารณภัยมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นบ่อยครั้ง และแต่ละครั้งมักจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ดังนั้น การเตรียมการเพื่อการบริหารงานด้านการสาธารณภัยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองบัญชาการกองทัพไทย ควรจัดให้มีองค์กรโดยเฉพาะ ที่มีภารกิจหลักในการประสานงานกับ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย อย่างใกล้ชิด เพื่อติดตามการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภัยพิบัติของประเทศและหน่วยงานของกองทัพควรจัดทำหรือปรับปรุงข้อกำหนดนโยบาย หลักการ ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ ให้มีผลบังคับใช้มีประโยชน์ต่อภารกิจทางทหารและเอื้อประโยชน์ต่อการบรรเทาสาธารณภัย หากไม่ดำเนินการอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติการทางทหาร ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาหน่วยงานที่มีภารกิจในการบรรเทาสาธารณภัย ได้มีความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันในการบริหารจัดการภัยพิบัติของประเทศ รวมทั้งเพื่อให้มีการถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างหน่วยงาน ตลอดจนขีดความสามารถและช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน โดยพิจารณาเชิญวิทยากรจากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ส่วนราชการ และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง เพื่อให้รับทราบความต้องการ และกำหนดหน้าที่รับผิดชอบและบทบาทของแต่ละหน่วยให้ชัดเจนส่งเสริมซึ่งกันและกันอย่างสมบูรณ์ เช่นนั้นจะก่อให้เกิดปัญหาได้

นาวาเอก วชิรศ อุไรมาลย์ (๒๕๕๓) ศึกษารูปแบบการปฏิบัติการร่วมในการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยขนาดใหญ่ ของกองทัพไทย โดยผู้วิจัยสรุปว่า สาธารณภัยในประเทศไทย มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และสร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และส่งผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนระบบสาธารณูปโภค

ทหารนับว่าเป็นหน่วยแรกที่เข้าไปช่วยเหลือ เนื่องจากมีความพร้อมทั้งกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ ในการดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยขนาดใหญ่ในพื้นที่ปฏิบัติการ แต่การปฏิบัติแต่ละเหล่าทัพ ยังคงแยกกันปฏิบัติงาน ยังไม่มีแนวทางในการปฏิบัติการร่วมที่ชัดเจน ระหว่างกองบัญชาการกองทัพบก และเหล่าทัพ ในพื้นที่ปฏิบัติการ ทำให้การปฏิบัติในภาพรวมมีความซ้ำซ้อน และไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ รวมทั้งมีความล่าช้าในการปฏิบัติ รูปแบบการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยขนาดใหญ่ในพื้นที่ ปฏิบัติการของกองทัพบก เป็นการปฏิบัติการร่วม ซึ่งจะต้องมีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน รวมทั้งมี การกำหนดผู้บัญชาการเหตุการณ์และมีฝ่ายอำนวยการร่วมจากเหล่าทัพต่าง ๆ และมีการกำหนด ศูนย์ประสานงานหลักในพื้นที่ รวมทั้งขั้นตอนการปฏิบัติจะต้องมีรายละเอียดการปฏิบัติ ตลอดจน การติดต่อสื่อสารจะต้องกำหนดสายการสื่อสารและความถี่ที่ชัดเจน และดำรงไว้ซึ่งการติดต่อสื่อสาร ทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนทางการติดต่อสื่อสาร และ เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจนนำไปสู่หนทางปฏิบัติที่ดีที่สุด ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้การช่วยเหลือ ผู้ประสบสาธารณภัยขนาดใหญ่ของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกและเหล่าทัพ จะต้องเป็น การปฏิบัติการร่วมช่วยเหลือผู้ประสบภัย และควรมีการฝึกซ้อมการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ระหว่างกองบัญชาการกองทัพบกและเหล่าทัพต่าง ๆ ตามพื้นที่ที่คาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ ในประเทศไทย

พันเอก พิทยา ราชะพริ้ง (๒๕๖๐) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพภาคที่ ๓ ในทศวรรษหน้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพภาคที่ ๓ (ศบภ.ทภ.๓) ในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยในปัจจุบัน และ เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของศูนย์ฯ ตลอดจนเพื่อนำเสนอบทบาทที่เหมาะสมของศูนย์ฯ ในการจัดการ สาธารณภัยในพื้นที่กองทัพภาคที่ ๓ ในทศวรรษหน้า ผลการศึกษาพบว่า ในการบรรเทาสาธารณภัย กองทัพภาคที่ ๓ จะประสบผลสำเร็จในบทบาทที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างสูง และได้รับการยอมรับ จากสังคมโดยรวมในแง่ของความเร็วและมีประสิทธิภาพก็ตาม แต่จากข้อจำกัดทางกฎหมาย ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานทำให้กองทัพภาคที่ ๓ ยังไม่สามารถใช้ศักยภาพที่แท้จริงอย่างเต็มที่ ทำให้ บทบาทในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ภัยพิบัติอย่างรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ ยังต้องมีการปรับปรุง และพัฒนาให้กองทัพภาคที่ ๓ สามารถใช้ทรัพยากรที่กระจายอยู่ในทุกหน่วยให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น การศึกษาค้นคว้านี้ มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่า แผนป้องกันภัยพลเรือนกำหนดให้กองทัพเป็นเพียง หน่วยสนับสนุนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยเท่านั้น แต่คำสั่งเรื่องการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ของกองทัพบก ให้หน่วยทหารสามารถดำเนินการได้ทันที หากเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของ ประชาชน ดังนั้น กองทัพต้องกำหนดให้ชัดเจนในการช่วยเหลือขั้นต้น ว่าหน่วยใดเข้าถึงก่อน จะเป็น ผู้ควบคุมการปฏิบัติเป็นส่วนรวมไปก่อน และเมื่อสถานการณ์คลี่คลายก็ให้ปฏิบัติตามแผนป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือนต่อไป นอกจากนี้ควรให้มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการร่วมช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย

เพื่อควมมีเอกภาพในการบังคับบัญชา โดยจัดจากกองร้อยบรรเทาสาธารณภัยทั้ง ๔ กองพล รวมทั้ง
 ควรจัดผู้ประสานงานในข่ายการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน ตลอดจนในแต่ละกองร้อยควรจัดตั้ง
 หมวดดับเพลิงกู้ภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย เพราะเป็นข้อจำกัดของ ศบภ.ทภ.๓

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๔) ได้ศึกษา
 การจัดการภัยพิบัติและการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัย กรณีศึกษาประเทศไทยและต่างประเทศ ดังนี้

๑. การเกิดคลื่นยักษ์สึนามิในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อปี ๒๕๔๗ ในประเทศไทย
 ซึ่งพบว่า

๑.๑ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยและการฟื้นฟูความเสียหายของภาครัฐ การลงพื้นที่
 และการบัญชาการของฝ่ายบริหาร นายกรัฐมนตรีและผู้เกี่ยวข้องในขณะนั้น ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการ
 กระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรีว่าการ
 กระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงมหาดไทย และอธิบดี
 กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้เดินทางไปจังหวัดภูเก็ตทันทีที่เกิดเหตุ เพื่อประสานงานและ
 สั่งการให้ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ ระดมสรรพกำลังช่วยเหลือ
 ประชาชนผู้ประสบภัยอย่างเต็มที่

๑.๒ การจัดตั้งศูนย์อำนวยการร่วมช่วยเหลือผู้ประสบภัย นายกรัฐมนตรีได้สั่งการ
 ให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการร่วมช่วยเหลือผู้ประสบภัยภาคใต้ขึ้นที่จังหวัดภูเก็ต โดยมอบหมายให้
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ รัฐมนตรี ปลัดกระทรวงและหัวหน้าส่วนราชการ
 ที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ มีอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นกรรมการและเลขานุการ
 เพื่อเป็นศูนย์กลางอำนวยการและประสานงานช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยในพื้นที่ ๖ จังหวัดภาคใต้

๑.๓ ข้อสั่งการเพื่อการระดมสรรพกำลัง นายกรัฐมนตรีได้ประชุมรัฐมนตรีและ
 ผู้เกี่ยวข้องที่ศูนย์อำนวยการร่วมช่วยเหลือผู้ประสบภัยภาคใต้ และมีข้อสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 ดำเนินการเบื้องต้น ดังนี้

- ให้กองทัพภาคที่ ๔ ส่งรถสื่อสารดาวเทียมสนับสนุนการติดต่อสื่อสารในพื้นที่
 จังหวัดภูเก็ต

- ให้ระดมเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครสนับสนุนค้นหาผู้ประสบภัยในพื้นที่เขาหลัก
 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา อย่างต่อเนื่อง

- ให้จังหวัดภูเก็ตและจังหวัดอื่น ๆ ที่ประสบภัย ประกาศแจ้งเตือนให้ประชาชน
 พักอาศัยในจุดที่ห่างจากชายฝั่งทะเลอย่างน้อย ๓๐๐ เมตร เพื่อป้องกันเหตุการณ์อาฟเตอร์ช็อกที่อาจ
 เกิดขึ้นอีก

- ให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประสานกับมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง มูลนิธิร่วม
 กตัญญู และอาสาสมัครอื่น ๆ จัดเจ้าหน้าที่อาสาสมัครกู้ภัยเดินทางไปช่วยเหลือค้นหาผู้รอดชีวิตและ

ผู้เสียชีวิตในพื้นที่บริเวณเขาหลัก อำเภอดงทับปด จังหวัดพังงา ในเช้าวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗ โดยให้กองทัพอากาศจัดเครื่องบิน ซี ๑๓๐ สนับสนุนการเดินทางและให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วมประสานงาน

- ให้กองทัพเรือจัดส่งเรือลาดตระเวนไปเพิ่มเติมในการค้นหาช่วยเหลือผู้ประสบภัยและใช้เฮลิคอปเตอร์ส่งอาหาร น้ำดื่ม และอพยพประชาชน นักท่องเที่ยว ไปอยู่ในที่ปลอดภัย

- มอบหมายพื้นที่ให้รัฐมนตรีดูแลและอำนวยความสะดวก สั่งการ แก้ปัญหา โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ดูแลอำนวยความสะดวกที่จังหวัดภูเก็ต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดูแลอำนวยความสะดวกที่จังหวัดพังงา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ดูแลอำนวยความสะดวกที่จังหวัดกระบี่ และรองนายกรัฐมนตรีดูแลอำนวยความสะดวกที่จังหวัดระนอง

๑.๔ การจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยระดับพื้นที่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในฐานะผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งราชอาณาจักร ได้ประกาศให้พื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ ตรัง สตูล และระนอง เป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติฉุกเฉิน ตั้งแต่วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ และให้ทุกจังหวัดที่ประสบภัยตั้งศูนย์อำนวยความสะดวก เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยและจัดตั้งศูนย์ประสานงานการรับแจ้งค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ณ ศาลากลางจังหวัดทุกจังหวัด โดยมีศูนย์โทรศัพท์สำหรับรับแจ้งผู้สูญหาย และบริการข้อมูลแก่ ประชาชนและญาติของนักท่องเที่ยว รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๕ การจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกช่วยเหลือผู้ประสบภัยส่วนหลัง (กรุงเทพฯ) สำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ได้จัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากแผ่นดินไหวและคลื่นสึนามิในมหาสมุทรอินเดีย ส่วนหลัง (กรุงเทพฯ) ณ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยให้มีศูนย์โทรศัพท์บริการข้อมูลสถานการณ์ รายชื่อผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิตตลอด ๒๔ ชั่วโมง

๑.๖ การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในพื้นที่ประสบภัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้แต่งตั้งข้าราชการกระทรวงมหาดไทยปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของจังหวัดที่ประสบภัย

๑.๗ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณชน ศูนย์อำนวยความสะดวกฯ สำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ได้จัดทำแถลงการณ์เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์แก่สาธารณชนผ่านสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา จนกว่าสถานการณ์จะเข้าสู่ภาวะปกติ

๒. กรณีพายุเฮอร์ริเคนแคทรีนา ประเทศสหรัฐอเมริกา ปี ๒๕๔๘ (ค.ศ.๒๐๐๕) การดำเนินงานของรัฐบาลท้องถิ่น มีดังนี้

๒.๑ การจัดตั้งหน่วยป้องกันภัยระดับท้องถิ่น รัฐบาลท้องถิ่นได้ตั้งหน่วยป้องกันภัยของตนเพื่อเตรียมพร้อมรับการขึ้นฝั่งของเฮอร์ริเคนแคทรีนา และรัฐบาลแห่งรัฐได้ตั้งศูนย์ฉุกเฉินขึ้น โดยรัฐบาลท้องถิ่นจะรับผิดชอบการปฏิบัติ หากมีคำสั่งอพยพและได้เตรียมการโดยสร้างที่พักชั่วคราว

ฉุกเฉินในชุมชนแถบชายฝั่ง รวมทั้งมีที่พักชั่วคราวที่เตรียมสำรองไว้ โดยที่ที่พักชั่วคราวที่เตรียมไว้ ได้แก่ สนามกีฬาซูเปอร์โดม ซึ่งรองรับคนได้ ๒๖,๐๐๐ คน และมีการจัดเตรียมน้ำและอาหารสำรองไว้

๒.๒ การอพยพประชาชน ได้เตรียมแผนอพยพไว้เพื่อให้รัฐบาลท้องถิ่นทำการอพยพประชาชนออกจากพื้นที่ โดยแบ่งเป็น ๓ ช่วง เริ่มจาก ๕๐ ชั่วโมง ๔๐ ชั่วโมง และ ๓๐ ชั่วโมงก่อนพายุลำพัด ซึ่งอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่ได้อพยพประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของหลุยส์เซียนา ชายฝั่งมิสซิสซิปปี และอลาบามา โดยในแผนฉุกเฉินของรัฐบาลท้องถิ่นได้กำหนดให้ใช้รถประจำทาง รถโรงเรียน รถพยาบาล และขนส่งสาธารณะอื่น ๆ เพื่อการอพยพ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลท้องถิ่นไม่สามารถทำการอพยพประชาชนได้ทัน แม้ว่าจะมียานพาหนะจำนวนมาก แต่ก็ไม่มีคนขับรถที่เพียงพอ

๒.๓ ปัญหาการจัดการในภาวะฉุกเฉิน

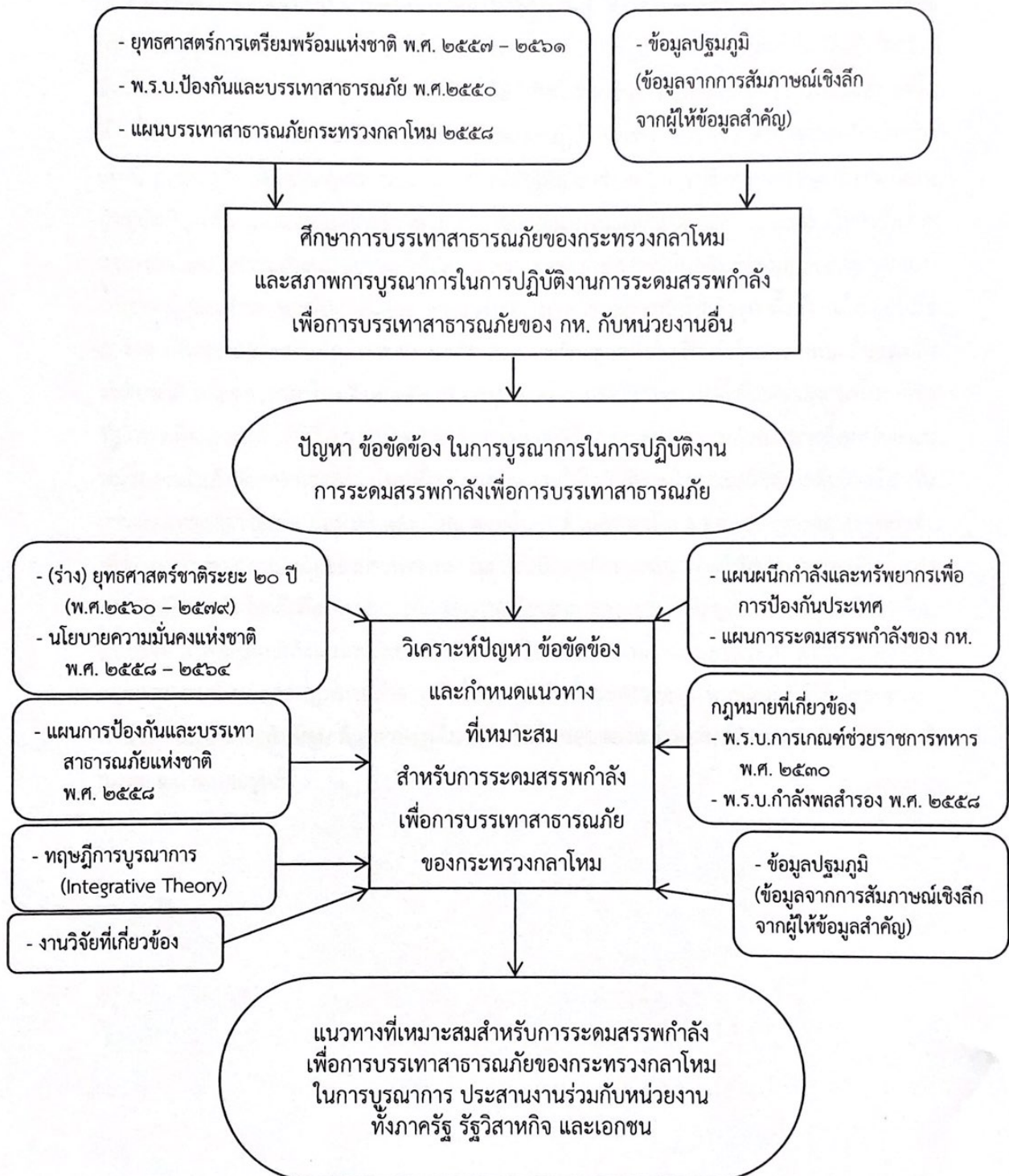
- การช่วยเหลือที่หยุดชะงักไปขณะเกิดภัย เมื่อเฮอริเคนแคทรินามีความรุนแรงขึ้นและพัดเข้าสู่ชายฝั่ง ได้ก่อให้เกิดฝนตกหนัก เกิดคลื่นลูกใหญ่โถมทำลายบ้านเรือนบริเวณชายฝั่ง ทำให้เกิดน้ำท่วมเป็นบริเวณกว้าง อาคารบ้านเรือนเสียหาย เส้นทางคมนาคมหลักถูกทำลาย ไฟฟ้าดับ น้ำประปาไม่ไหล โทรศัพท์เสียหายใช้การไม่ได้ เมื่อพายุลัดผ่านพื้นที่ประสบภัยแล้ว ได้เกิดภาวะสูญญากาศ โดยความช่วยเหลือได้หยุดชะงักไปช่วงเวลาหนึ่ง ทำให้เกิดปัญหากับผู้ประสบภัยในพื้นที่หลบภัย เช่น ในช่วงสัปดาห์แรก ผู้อพยพในซูเปอร์โดมนับหมื่นคน ขาดอาหารและน้ำ เด็กทารกขาดนม ผู้สูงอายุไม่ได้รับยาที่จำเป็น ไม่มีการจัดการเรื่องสุขอนามัย น้ำสะอาด และห้องน้ำไม่เพียงพอ

- ระบบการติดต่อสื่อสารไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เมื่อเกิดพิบัติภัยจากเฮอริเคนแคทรินา ระบบการติดต่อสื่อสารเกิดความเสียหาย ทำให้ไม่สามารถติดต่อประสานงานกับผู้ประสบภัยทราบแนวทางที่ควรปฏิบัติ เช่น เส้นทางหลีกเลี่ยงภัยพิบัติ และการให้ความช่วยเหลือของรัฐด้านต่าง ๆ โดยกรณีเฮอริเคนแคทรินานั้น พบว่า ระบบการสื่อสารของรัฐไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในระยะแรก รัฐบาลกลางไม่ทราบหรือประเมินระดับความรุนแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้นต่ำกว่าที่แท้จริง ความล่าช้าของความช่วยเหลือจากรัฐบาลกลาง ประกอบกับอุปสรรคต่าง ๆ ทำให้ประชาชนต้องร้องขอความช่วยเหลือผ่านสื่อมวลชน ประธานาธิบดีและรัฐบาลกลางจึงถูกตั้งข้อสังเกตว่าไร้ประสิทธิภาพในภาวะฉุกเฉิน ซึ่งมีผลต่อความมั่นคงของรัฐบาลและทำให้เกิดความสับสนคลอนทางารเมืองต่อมา

- การระดมสรรพกำลังและการใช้ทรัพยากรในภาวะฉุกเฉินยังขาดประสิทธิภาพ เช่น ก่อนเกิดเหตุ รัฐบาลไม่ได้ประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจากบริษัทโดยสารถเพื่อนำประชาชนอพยพออกจากพื้นที่, ในขณะที่ความช่วยเหลือยังไม่ถึง รัฐบาลไม่ได้พยายามหาอาหารออกมาแจกจ่ายให้เพื่อประชาชนใช้ประทังชีวิตเบื้องต้น ซึ่งสามารถขอจัดสรรจากซูเปอร์มาร์เก็ตที่มีอาหารสำรองอยู่, และกองกำลังทหาร ๔๐,๐๐๐ นาย ที่รัฐบาลส่งเข้าไปรักษาการณ์ในพื้นที่เกิดเหตุให้ความสำคัญกับการควบคุมความรุนแรงและการปล้นชิงทรัพย์สิน โดยได้ทำหน้าที่การช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เพียงเล็กน้อย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ ๒-๑ : กรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุป

จากการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ได้แก่ (ร่าง) ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ ทฤษฎีการบูรณาการ (Integrative Theory) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น กรอบแนวคิดในการวิจัย คือ โดยที่ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นทุกวันนี้ มีขนาดและความรุนแรงที่มากขึ้น ทำให้กระทรวงกลาโหมอาจมีทรัพยากรไม่เพียงพอจะปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น ตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสาธารณภัยในปัจจุบันที่มุ่งเน้นให้พัฒนาประสิทธิภาพระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และระบบการบริหารจัดการสาธารณภัยและความมั่นคงแบบใหม่ ให้มีความพร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ สามารถบูรณาการและผนึกกำลังทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการภัยในเชิงรุก ทั้งการแจ้งเตือนภัย การป้องกันภัย การระงับภัย การบรรเทาภัย และการฟื้นฟูผลที่เกิดขึ้น ทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ กระทรวงกลาโหมจึงควรต้องมีการบูรณาการ ประสานงาน ร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ในการนำทรัพยากรทั้งมวลหรือการระดมสรรพกำลัง มาเพื่อสนับสนุนหน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหมที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย ภัยพิบัติ และภัยคุกคามอื่น ๆ ด้านความมั่นคง แต่ว่า การระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมยังไม่มีกำหนดแนวทางที่ชัดเจน ควรจะมีแนวทางการปฏิบัติอย่างไร โดยยึดถือแผนการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ แผนผนึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ แผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม และกฎหมายต่าง ๆ ที่ให้อำนาจหน้าที่กระทรวงกลาโหมพึงปฏิบัติได้ โดยจะต้องคำนึงว่า ไม่เป็นการทับซ้อน ก้าวก้ำยงานในความรับผิดชอบของหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบตามที่กฎหมายกำหนดอยู่แล้ว

บทที่ ๓

การบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม และปัญหาข้อขัดข้อง

บทนี้จะเป็นการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา ข้อขัดข้องในการบูรณาการในการปฏิบัติงานการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมกับหน่วยงานอื่น จากยุทธศาสตร์ กฎหมาย และแผนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยรายละเอียดของบทนี้ ประกอบไปด้วย

๑. ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑
๒. พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐
๓. แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘
๔. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๕. ปัญหา ข้อขัดข้องที่สำคัญ
๖. สรุป

ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ โดยเน้นการบริหารวิกฤตการณ์เพื่อรับมือภัยคุกคามหรือภาวะไม่ปกติ ทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติและภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมีมุ่งระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนให้สามารถดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกัน แก้ไข บรรเทา และฟื้นฟูความเสียหายของชาติที่เกิดจากภัยต่างๆ รวมถึงให้ความสำคัญในการเตรียมพร้อมเพื่อเผชิญกับปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ในทุกด้าน โดยยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ ประกอบด้วย ๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ (๑) การเตรียมพร้อมของทุกภาคส่วนให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติ (๒) การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและศักยภาพให้คน ชุมชน และสังคม (๓) การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ (๔) การฝึกกำลังและบูรณาการแผนในทุกระดับ และ (๕) การบริหารจัดการที่มีเอกภาพและประสิทธิภาพ

๑. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเตรียมพร้อมของทุกภาคส่วนให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติ

๑.๑ กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนา ทบทวน และปรับปรุง นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน แผนฉุกเฉิน แผนเผชิญเหตุ แนวทางปฏิบัติ และคู่มือ ให้พร้อมเผชิญภาวะไม่ปกติ ให้ครอบคลุมการป้องกัน การคุ้มครอง การตอบสนองจัดการ และการฟื้นฟูเยียวยาทางกายภาพและจิตใจ โดยสามารถประสานแผนการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ ภายหลังเกิดเหตุ รวมทั้งให้หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบแผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการระดับกระทรวง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน สมาคม มูลนิธิ ได้จัดเตรียมทรัพยากร เครื่องมือ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ บุคลากร ให้พร้อมเผชิญกับภัยที่เกิดขึ้น

๑.๒ กลยุทธ์ที่ ๕ ส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนให้หน่วยงานรัฐ เอกชน และทุกภาคส่วน มีการเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรและการสนธิกำลังระหว่างหน่วยงานตั้งแต่ในภาวะปกติ โดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐให้มีการจัดเตรียมหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจ เพื่อให้พร้อมเผชิญสถานการณ์และให้ความช่วยเหลือหน่วยงานและผู้ประสบภัยได้อย่างทันทั่วทั้งในแต่ละประเภทภัย และแต่ละระดับความรุนแรงของภัย เช่น ชุดเผชิญเหตุสถานการณ์ฉุกเฉิน (Emergency Response Team : ERT) การกู้ภัยด้านวัตถุอันตราย (Hazmat Team) การเก็บกู้ระเบิดชุดปฏิบัติการฉุกเฉินทางการแพทย์ระดับตติยภูมิ (Medical Emergency Response Team : MERT) ชุดแพทย์สนาม หน่วยโรงพยาบาลสนาม รถครัวสนาม หน่วยพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ชุดควบคุมฝูงชน ชุดรักษาความสงบเรียบร้อยและควบคุมเส้นทางการจราจรในภาวะไม่ปกติ หน่วยปฏิบัติการกู้ภัยสารเคมีและวัตถุอันตราย ข้อมูลดาวเทียมและภูมิสารสนเทศ เป็นต้น

๑.๓ กลยุทธ์ที่ ๘ สนับสนุนการนำศักยภาพของกองทัพในยามปกติเข้ามาสนับสนุนภารกิจนอกเหนือจากสงคราม (Military Operation Other than War) โดยเฉพาะการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความมั่นคงภายใน โดยจัดเตรียมทรัพยากรและกำลังพลให้มีความเหมาะสม โดยไม่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติการกิจตามแผนป้องกันประเทศ

๒. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การบริหารจัดการที่มีเอกภาพและประสิทธิภาพ

๒.๑ กลยุทธ์ที่ ๓ การเตรียมพร้อมเพื่อเผชิญกับสาธารณภัย ให้ยึดถือแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เป็นแผนหลัก โดยมี แผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการระดับกระทรวง แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการดำเนินงาน โดยมี กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยหลักรับผิดชอบ

๒.๒ กลยุทธ์ที่ ๘ การสนับสนุนการบริหารสถานการณ์ ให้ทุกหน่วยงานได้สนับสนุนการทำงานของ ศูนย์อำนวยการร่วมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และ กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่

(อำเภอ/เขต/จังหวัด/กทม.) ตั้งแต่ในยามปกติ เพื่อให้พร้อมแปรสภาพเป็น ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ เมื่อเกิดสถานการณ์ โดยสามารถปรับใช้ในการกิจเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของ ศูนย์ระดมสรรพกำลัง กระทรวงกลาโหม และ ศูนย์บัญชาการทางทหาร กรณีภัยการสู้รบ/สงคราม ตามที่ฝ่ายทหารร้องขอ

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการสาธารณภัย จึงได้ตรา พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ขึ้น เพื่อใช้เป็นกฎหมายหลักในการบริหารจัดการสาธารณภัยซึ่งมีผลใช้บังคับ ตั้งแต่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้นมา โดยยกเลิก พ.ร.บ.ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๕๒๒ และ พ.ร.บ.ป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. ๒๕๔๑ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการตาม พ.ร.บ.การปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ และ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งได้ตั้ง กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) ให้มีภารกิจหลักในการดำเนินการป้องกันบรรเทาฟื้นฟู สาธารณภัยและอุบัติภัย สำคัญสำคัญของ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ สรุปได้ดังนี้

๑. ขอบเขตการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยครอบคลุมสาธารณภัยทุกประเภท โดยได้มีการกำหนดคำนิยามของสาธารณภัย และภัยด้านความมั่นคง ไว้อย่างชัดเจน (มาตรา ๔)

๒. การกำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ดำเนินการโดยคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.) ซึ่งมีกรรมการทั้งหมด ๒๓ คน มี นรม. หรือ รอง นรม. ซึ่ง นรม. มอบหมาย เป็นประธานกรรมการ และมี ปล.กท., ผบ.ทสส., ผบ.ทบ., ผบ.ทร. และ ผบ.ทอ. เป็นกรรมการ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และได้กำหนดบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและผู้เกี่ยวข้อง ในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น (มาตรา ๖ และมาตรา ๗)

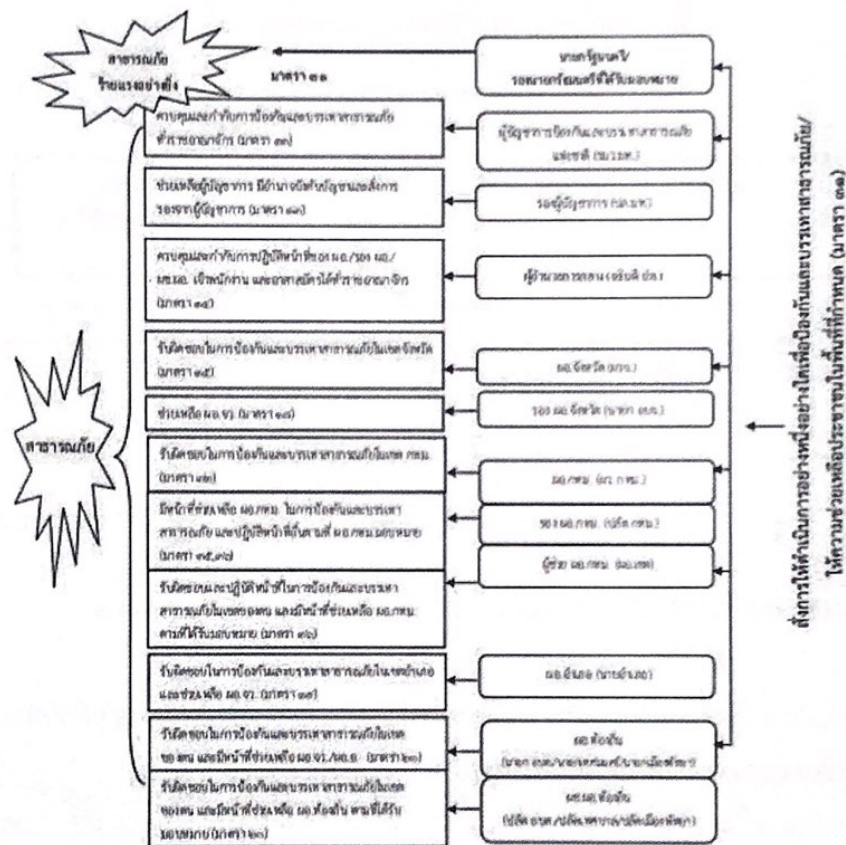
๓. กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) เป็นหน่วยงานกลางของรัฐ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ (มาตรา ๑๑)

๔. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กำหนดให้มีการจัดทำแผน ๓ ระดับ คือ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร โดยในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการ ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ และมี ผบ.มทบ. หรือ ผบ.จทบ. เป็นกรรมการ สำหรับการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานครนั้น ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธานกรรมการ

โดยให้แต่งตั้งผู้แทน กท. และผู้แทนสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเห็นสมควรแต่งตั้ง (มาตรา ๑๑, ๑๒, ๑๖, ๑๗, ๓๓ และ ๓๔)

๕. กำหนดบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และผู้เกี่ยวข้องไว้อย่างเป็นเอกภาพ ชัดเจนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น

แผนภาพที่ ๓-๑ : แผนผังโครงสร้างผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ที่มา : แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ : ๒๒

แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘

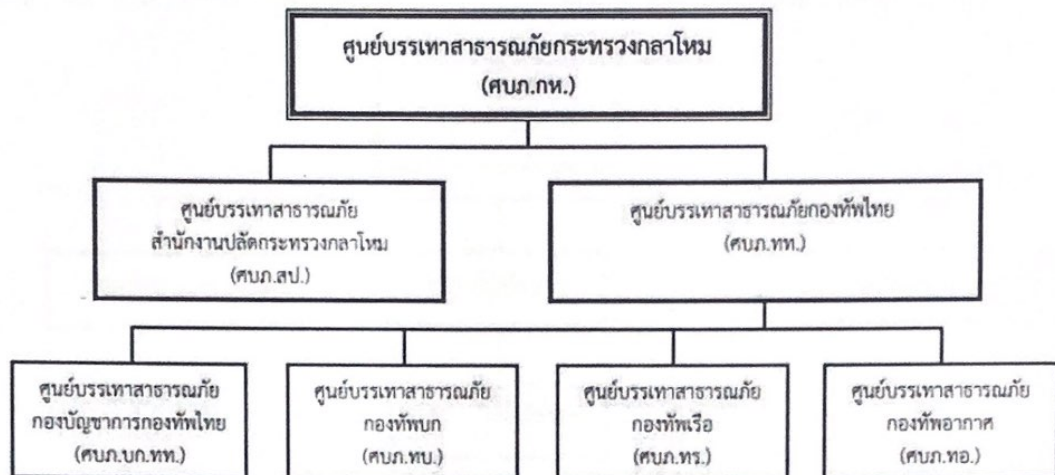
๑. การจัดหน่วยบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม

๑.๑ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.ภท.)

เพื่อให้การปฏิบัติงานในการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดจาก
สาธารณภัย และอุบัติภัย รวมทั้งการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ กท. เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
และมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล กท. จึงจัดตั้ง ศบภ.กท. โดยมี รมว.กท. เป็น
ผอ.ศบภ.กท. รมช.กท., ปล.กท. และ ผบ.ทสส. เป็น รอง ผอ.ศบภ.กท. ผบ.ทบ., ผบ.ทร. และ ผบ.ทอ.

เป็น ผช.ผอ.ศบภ.ภท. อธิบดี ปภ., จก.สม., ผอ.สงป.ภท., จก.ธน. และ จก.กง.ภท. เป็นกรรมการ ผอ.สนผ.ภท. เป็นกรรมการและเลขานุการ จก.กร.ทหาร และ ผอ.สกร.สนผ.ภท. เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ซึ่งมีโครงสร้างดังนี้

แผนภาพที่ ๓-๒ : แผนผังโครงสร้างการจัด ศบภ.ภท.

ที่มา : แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ : ๗๓

๑.๒ หน้าที่ของ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.ภท.)

๑.๒.๑ กำหนดนโยบายและแนวทางของ กท. เกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติที่เกิดจากสาธารณภัย และอุบัติภัย รวมทั้งแนวทางการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ

๑.๒.๒ เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับรัฐบาล และหน่วยงานฝ่ายพลเรือน รวมทั้งภาคเอกชน และองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง ในการอำนวยความสะดวก ป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติภัย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กท.

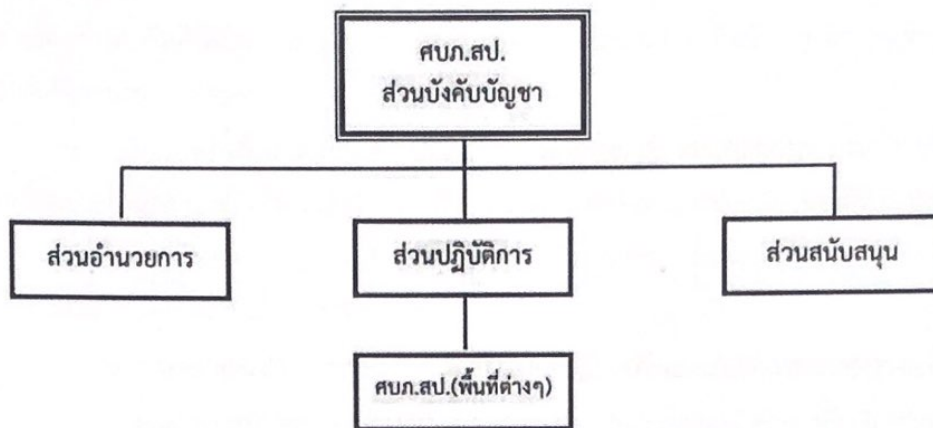
๑.๒.๓ ติดตามสถานการณ์และเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้านสาธารณภัยและอุบัติภัย ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่ออำนวยความสะดวกและประสานงานให้ส่วนราชการใน กท. ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้ทันต่อสถานการณ์ รวมถึงการอำนวยความสะดวกและประสานการประชาสัมพันธ์ โดยใช้เครื่องมือและยุทธวิธีของส่วนราชการใน กท.

๑.๒.๔ ให้เชิญผู้แทนส่วนราชการหรือผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้คำแนะนำ คำปรึกษา หรือร่วมปฏิบัติงาน และขอรับข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสมและจำเป็น

โดยให้หน่วยต่าง ๆ ปฏิบัติดังนี้

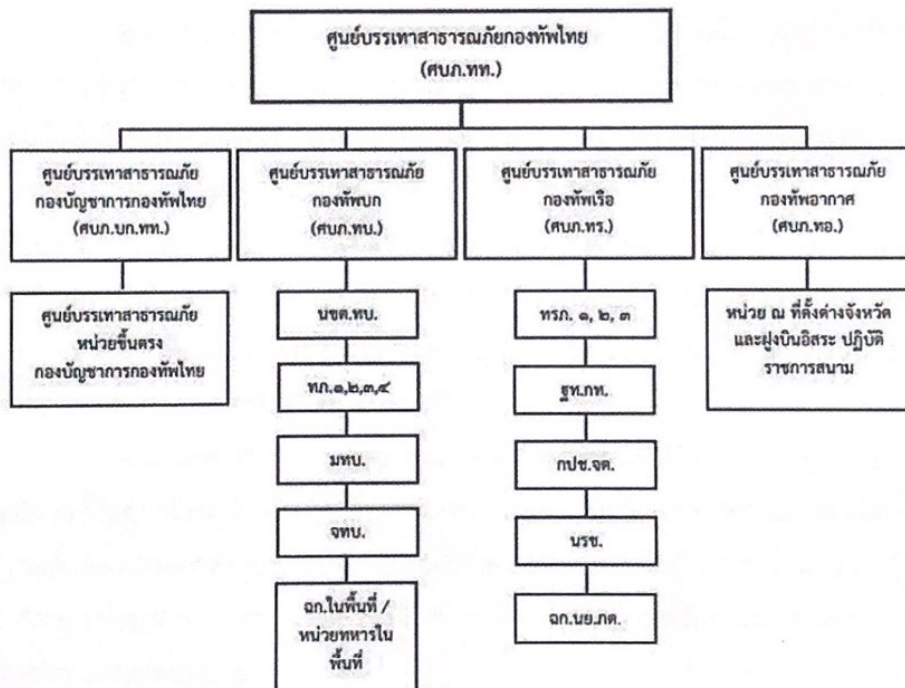
๑) ให้ สป. และ ทท. จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยทุกระดับหน่วยให้สอดคล้องกับการจัดและการดำเนินงานของ ศบภ.ภท. และเป็นหน่วยรับผิดชอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติ และช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของ กท.

แผนภาพที่ ๓-๓ : ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม (ศบภ.สป.)

ที่มา : แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ : ๗๔

แผนภาพที่ ๓-๔ : ผังการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย (ศบภ.ทท.)

ที่มา : แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ : ๗๕

๒) ให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยทุกระดับหน่วย จัดทำแผนการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกัน แก๊ซ และบรรเทาภัยพิบัติ ที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติเหตุ โดยการประสานงานกับฝ่ายพลเรือนในพื้นที่ รวมทั้ง แผนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของหน่วย พร้อมทั้งพิจารณาทบทวนหรือปรับปรุงแผนดังกล่าว ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการป้องกัน แก๊ซ และบรรเทาภัยพิบัติ ของ กท. และให้ติดตามสถานการณ์ด้านสาธารณภัยและอุบัติเหตุ พร้อมทั้งรายงานเหตุการณ์ด้านสาธารณภัยและอุบัติเหตุ รวมถึงผลการปฏิบัติงานของหน่วยในการป้องกัน แก๊ซ และบรรเทาภัยพิบัติให้ ศบภ.กท. ทราบอย่างต่อเนื่อง โดยหากมีกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนให้รายงานให้ทราบในโอกาสแรก

๓) ให้ นขต.กท. และเหล่าทัพ สนับสนุนกำลังพลและข้อมูล รวมทั้งเครื่องมือและยุทโธปกรณ์ที่จำเป็น เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายเลขานุการ ศบภ.กท. เมื่อได้รับการร้องขอ

๔) การปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณและเงินอุดหนุนราชการ ให้ปฏิบัติตามระเบียบและคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

๒. นโยบายของกระทรวงกลาโหมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๒.๑ การสนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจะต้องดำเนินการในลักษณะเชิงรุก ด้วยการส่งเสริมการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ ตามศักยภาพขีดความสามารถ และคุณลักษณะของแต่ละหน่วย เพื่อลดความสูญเสีย และผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้ง เพื่อให้ชุมชนสามารถปรับตัวต่อผลกระทบจากสาธารณภัยได้อย่างยั่งยืน

๒.๒ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจำเป็นต้องสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยมุ่งเน้นการบูรณาการทรัพยากรที่จำเป็นต่าง ๆ ทั้งในเรื่องบุคลากร เครื่องมือ และอุปกรณ์ ให้สามารถนำมาใช้ในการจัดการในภาวะฉุกเฉินได้อย่างทันต่อสถานการณ์และมีประสิทธิภาพ

๒.๓ การจัดการในภาวะฉุกเฉินในพื้นที่ประสบสาธารณภัยจะต้องเป็นเอกภาพ โดยมีผู้บัญชาการเหตุการณ์เพียงคนเดียว ภายใต้ระบบการบัญชาการเหตุการณ์ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยเป็นไปได้อย่างทันเวลาและลดการสูญเสียให้ได้มากที่สุด รวมทั้งให้ประสานงานและวางแผนร่วมกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับตั้งแต่ภาวะปกติ

๒.๔ นขต.ศบภ.กท. และ ศบภ.เหล่าทัพ ต้องจัดให้มีระบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพตั้งแต่ภาวะปกติ และต้องดำเนินการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยของที่ตั้งหน่วยทหาร รวมทั้งจัดเตรียมกำลังพลและยุทโธปกรณ์ให้มีความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ภัยพิบัติต่าง ๆ และเข้าร่วมการฝึกกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความพร้อมและสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วย

๒.๕ นขต.ศบภ.ภท. และ ศบภ.เหล่าทัพ ต้องจัดการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน และให้ความช่วยเหลือประชาชนโดยเร็วที่สุด เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นให้มีความเสียหายน้อยที่สุดทั้งต่อกำลังพลและทรัพย์สินของทางราชการ รวมถึงชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนด้วย

๒.๖ การสนับสนุนในห้วงการฟื้นฟู ให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล โดยมุ่งเน้นการซ่อมสร้างและฟื้นฟูสภาพให้กลับคืนสู่สภาพเดิมโดยเร็ว หรือทำให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม

๒.๗ การเสริมสร้างความร่วมมือกับมิตรประเทศและองค์การระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุข ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ เพื่อพัฒนาให้การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุขของ ภท. และประเทศ มีมาตรฐานสากล ทั้งในด้านการจัดการ ด้านบุคลากร และด้านเครื่องมือ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณสุข จากหน่วยงานทหาร หน่วยงานราชการพลเรือน และหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ รวมจำนวน ๑๓ คน ซึ่งได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของทหารต่อการบรรเทาสาธารณสุข และปัญหา ข้อขัดข้องของการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณสุขที่ผ่านมาในมุมมองของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๑. นาวาอากาศเอกหญิง วารุณี มงคลฤติ นายทหารปฏิบัติการประจำสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ช่วยปฏิบัติราชการที่ กรมการสรรพกำลังกลาโหม ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับงานการระดมสรรพกำลัง ได้กล่าวว่า ทหารนอกจากจะมีภารกิจในการป้องกันประเทศแล้ว เมื่อประเทศชาติเกิดภัยพิบัติ บทบาทของทหารต้องเตรียมพร้อมรับมือกับการบรรเทาสาธารณสุข เนื่องจากทหารมีความพร้อมในทุกด้าน ทั้งด้านกำลังคน เครื่องมือ และอุดมการณ์ความรักชาติ ดังนั้นเมื่อประเทศชาติเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้น ทหารซึ่งเตรียมความพร้อมในการให้การสนับสนุนการปฏิบัติการด้านกิจการพลเรือน จึงสามารถดำเนินการได้ทันเวลา อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาข้อขัดข้องของการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณสุขที่ผ่านมาว่า การทำงานทุกอย่างย่อมมีอุปสรรคและปัญหา ดังนั้นกรมการสรรพกำลังกลาโหมซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจด้านการระดมสรรพกำลัง จึงต้องเตรียมความพร้อมตามแผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติการทางฝ่ายทหารตั้งแต่ภาวะปกติ ไปจนเมื่อประเทศเกิดการสู้รบหรือเกิดสาธารณสุข ดังนั้นการวางแผน การประสานงาน และการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานราชการทหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องเป็นไปในกรอบและทิศทางเดียวกัน ซึ่งขณะนี้กรมการสรรพกำลังกลาโหมกำลังดำเนินการอยู่

๒. พันโท นพรัตน์ ศุภวัชร หัสนาแผนกฝึกศึกษา กองนโยบายและแผน กรมการสรรพกำลัง กลาโหม ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ในงานด้านการระดมสรรพกำลัง และการฝึกการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหาร ตามวงรอบประจำปี ได้กล่าวว่า บทบาททหารต่อการบรรเทาสาธารณภัยมีตาม พ.ร.บ.การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ โดยใช้เครื่องมือ เครื่องมือ ยุทโธปกรณ์ กำลังพล เข้าช่วยเหลือฝ่ายพลเรือนในการแก้ปัญหาด้านสาธารณภัย รวมทั้งบทบาทในการพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลัง เมื่อยามเกิดสถานการณ์ไม่ปกติ และให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาข้อขัดข้องของการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมาว่า โดยรวมทหารถือว่าเป็นกำลังสำคัญ ในการเข้าช่วยเหลือฝ่ายพลเรือนในด้านการบรรเทาสาธารณภัยด้านต่าง ๆ สามารถปฏิบัติงานร่วมกับฝ่ายพลเรือนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีการฝึกร่วมกันอยู่เสมอ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการฝึกหรือจากการปฏิบัติงานที่ผ่านมา ได้นำมาหาวิธีแก้ไขอยู่เสมอ

๓. นายพรชัย ศรีสมบัติ ผู้อำนวยการส่วนสื่อสารและติดตาม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กล่าวว่า ทหารควรเข้ามามีบทบาทและเป็นกำลังสำคัญในการบรรเทาสาธารณภัย เพราะมีกำลังจำนวนมาก รวมถึงประสบการณ์ที่ถูกฝึกมาอย่างชำนาญ และมีความเป็นเอกภาพ อีกทั้งยังมียุทโธปกรณ์เพียบพร้อม เห็นด้วยที่ทหารเข้ามาบรรเทาสาธารณภัยมากขึ้นในอนาคต และให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาข้อขัดข้องของการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมาว่า ที่ผ่านมาทำได้ดี มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ในอนาคตควรให้ทหารเข้ามามีบทบาทมากขึ้น

๔. นางสาวกิตติกา เรืองรัตน์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนระดับชำนาญการ กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ร่วมฝึกกับกรมการสรรพกำลังกลาโหม การทำแผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย การจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และมีประสบการณ์ในงานการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติน้ำท่วม ได้กล่าวว่า บทบาทของทหารต่อการบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน่วยช่วยสนับสนุนฝ่ายพลเรือนเมื่อเกิดสาธารณภัยในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านกำลังคน เครื่องอุปโภค บริโภค และให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาข้อขัดข้องของการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมาว่า มีข้อขัดข้องในเรื่องสายการบังคับบัญชา ฝ่ายพลเรือนจะร้องขอสรรพกำลังค่อนข้างลำบาก เพราะในด้านกฎหมายเปิดให้เฉพาะฝ่ายทหาร แต่ในฝ่ายพลเรือนซึ่งมีความรับผิดชอบโดยตรง ซึ่งที่ขาดแคลน คือ ด้านกำลังคน

๕. นายถาวร อุ๋อัน หัวหน้าฝ่ายระบบวิทยุและดาวเทียม ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ร่วมซ้อมแผนด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณภัยตั้งแต่สำนักงาน สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) เริ่มมีการซักซ้อม และการฝึก

ของกรมการสรรพกำลังกลาโหมมาตลอด โดยนำระบบสื่อสารดาวเทียมเคลื่อนที่เชื่อมโยงวางเครือข่ายสื่อสารสนับสนุนการฝึกซ้อมและปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติและสาธารณภัยต่าง ๆ เป็นประจำ ได้กล่าวว่า การบรรเทาสาธารณภัย บทบาทของทหารมีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ตั้งแต่ทราบที่เกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังจากเกิดเหตุ และให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาข้อขัดข้องของการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมาว่า การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน, งบประมาณ ควรเพิ่มงบประมาณ และเวลาในการฝึกซ้อมควรเพิ่ม เพื่อประสบการณ์ในการนำไปปฏิบัติจริง

๖. นายโกวิทย์ สีดา นายช่างไฟฟ้าชำนาญงาน ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการนำรถยนต์สื่อสารผ่านดาวเทียม เข้าร่วมการฝึกการระดมสรรพกำลัง โดยการนำรถไปสนับสนุนด้านการสื่อสาร ด้านวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ โทรศัพท์ โทรสาร ได้กล่าวว่า ในการบรรเทาสาธารณภัย ทหารมีบทบาทมาก เนื่องจากทหารมีความพร้อมด้านกำลังพล และมีเครื่องมือพร้อมในด้านการช่วยเหลือ และให้ความเห็นว่า การระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมา ไม่มีปัญหาข้อขัดข้อง

๗. นายदनัย ไพรวัลย์ นักประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการ กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นผู้ที่เข้าร่วมการประชุม อบรม สัมมนา และการฝึก ด้านการระดมสรรพกำลังฯ ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร การจัดส่งข้อมูลศูนย์ข่าวสารร่วม (JIC) การจัดทำแผนและคู่มือการปฏิบัติงานเตรียมความพร้อมด้านการประชาสัมพันธ์ การเตรียมฐานข้อมูลทรัพยากรด้านการประชาสัมพันธ์ กล่าวว่า ทหารเป็นหน่วยงานหลักและสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นภัยด้านความมั่นคง และสาธารณภัยอื่นๆ มีศักยภาพที่พร้อมทั้งกำลังคนและทรัพยากรพร้อมสนับสนุนทุกภัยที่เกิดขึ้น และให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาข้อขัดข้องของการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมาว่า ในภาพรวมถือว่าราบรื่นเป็นอย่างดี จะมีอุปสรรคข้อขัดข้องเล็กน้อยในเรื่องของงบประมาณด้านการสนับสนุนการฝึกของกรมประชาสัมพันธ์ อาจมีไม่เพียงพอบ้าง เนื่องจากมีการฝึกหลายห้วงเวลา หลายหน่วยงานด้านสาธารณภัย และมีห้วงเวลาการฝึกที่ทับซ้อนกันทำให้บุคลากรที่มีอย่างจำกัด ต้องจัดสรรไปร่วมการฝึกในแต่ละหน่วยงาน ต้องหมุนเวียนกันไปทำให้เข้าร่วมไม่ได้ทุกวงรอบ

๘. นางสาวณัฏฐิ จันทร์กล้า พนักงานธุรการ ส.3 กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้เข้าร่วมการฝึกการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหารมาหลายครั้ง ได้กล่าวว่า การบรรเทาสาธารณภัย ทหารได้มีส่วนในการดำเนินการร่วมกับส่วนราชการและภาคเอกชนในพื้นที่ ทำให้เกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือประชาชน เนื่องจากทหารมีกำลังพลเป็นจำนวนมากทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคมโดยรวมในแง่ของความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ประกอบกับด้านสาธารณภัยมีหน่วยงานรับผิดชอบตามกฎหมายโดยตรง ทำให้ทหารต้องประสานการปฏิบัติและสนับสนุน

การปฏิบัติให้กับหน่วยงานตามที่ได้รับมอบหมาย กรณีนี้จึงมีความจำเป็น ที่ทหารจะต้องเข้าใจองค์ประกอบของพลเรือน รวมไปถึงการเคารพและการปฏิบัติงานร่วมกันได้ ดังเช่น เหตุการณ์หาอุทกภัยในเดือนตุลาคม ถึง พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา จึงชี้ให้เห็นว่าหน่วยงานของทหารเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญ และสามารถแสดงออกได้ถึงศักยภาพอันเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป และให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาข้อขัดข้องของการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมาว่า ควรมีการวางแผนการทำงาน แบบบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เมื่อมีการคิดวางแผนแนวทางปฏิบัติแล้วจะต้องมีการประชุมซักซ้อม เพื่อตรวจสอบความพร้อมในการดำเนินการร่วมกันเนื่องจากเมื่อเกิดปัญหาด้านสาธารณภัย กรมประชาสัมพันธ์ได้ปฏิบัติตามแผนประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต และแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทำให้ไม่ได้ใช้แผนการระดมสรรพกำลังจึงไม่ทราบปัญหาที่ขัดข้อง

๙. นายสโรช จินดาวงษ์ นักวิชาการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้เข้าร่วมการวางแผนฯ และเข้าร่วมการฝึกการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหาร ทั้งการฝึกซ้อม CPX (Command Post Exercise) และ FTX (Field Training Exercise) ได้กล่าวว่า สำหรับทหารมีบทบาทต่อการบรรเทาสาธารณภัย เมื่อระดับของสาธารณภัยใหญ่เกินกว่าพลเรือนหรือพื้นที่ที่จะรับมือไหว หรือทางพลเรือนต้องการร้องขอความช่วยเหลือทั้งด้านบุคลากรและทรัพยากรต่างๆ พร้อมทั้งเชื่อมประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย และให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาข้อขัดข้องของการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมาว่า มีการพัฒนาในแต่ละปีที่ดีมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่อยากให้มีคนประสานงานในแต่ละด้าน โดยเฉพาะ จะช่วยให้การฝึกซ้อมและในยามเกิดเหตุการณ์จริงได้คล่องตัว รวดเร็วมากขึ้น

๑๐. นางสาวปาริฉัตร หมื่นจี่ นักวิชาการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้เข้าร่วมการขับเคลื่อนแผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ และเข้าร่วมการฝึกซ้อมการระดมสรรพกำลังเพื่อการป้องกันประเทศ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ได้กล่าวว่า ทหารมีบทบาทต่อการบรรเทาสาธารณภัย คือ ต้องปฏิบัติการได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อที่ ทันต่อสถานการณ์ และต้องสามารถเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกรูปแบบ โดยต้องมีบุคลากรและเครื่องมือที่มีลักษณะเฉพาะตามความถนัดและความชำนาญของแต่ละภารกิจ และให้ความเห็นว่า การระดมทรัพยากรด้านการแพทย์และสาธารณสุข สามารถสนับสนุนการปฏิบัติการช่วยเหลือประชาชนและบรรเทาสาธารณภัยทางทหารได้เป็นอย่างดี

๑๑. ว่าที่ร้อยเอก ศิริพงษ์ สนานคุณ ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองบริการการจำหน่าย การไฟฟ้านครหลวง เขตบางใหญ่ เป็นผู้ผ่านการอบรมด้านการระดมสรรพกำลัง ร่วมจัดทำแผนการระดมพลปฏิบัติงานร่วมสังเกตการณ์การฝึก FTX (Field Training Exercise) ปี ๕๙ - ๖๐ และร่วมฝึก FTX (Field Training Exercise) ปี ๖๑ ได้กล่าวว่า บทบาทของทหารต่อการบรรเทาสาธารณภัย มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมด้านกำลังพลทั่วทุกภูมิภาค มียุทธโศปกรณ์ที่จะสามารถสนับสนุนสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ และมีแผนและสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ และให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาข้อขัดข้องของการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมาว่า ส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับการโยกย้ายตำแหน่งของบุคลากรที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้การประสานงานต่าง ๆ ขาดความต่อเนื่องและความเข้าใจ เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติในภาวะฉุกเฉินหรือภาวะวิกฤต

๑๒. นายอริน ภูภัทรพงศ์ นักปฏิบัติการช่างเทคนิค ระดับ ๘ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านร่วมฝึกซ้อมกับกรมการสรรพกำลังกลาโหม ในการฝึกการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหาร (กรส.) และประสบการณ์จริงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและสนับสนุนในการกิจการบรรเทาสาธารณภัย เช่น มหาอุทกภัยปี ๕๔, น้ำท่วมภาคใต้ปี ๕๔-๖๐ ฯลฯ ได้กล่าวว่า ทหารมีบทบาทต่อการบรรเทาสาธารณภัย เพราะมีความพร้อมทั้งด้านสรรพกำลังด้านบุคลากร อุปกรณ์, ความรู้ ความเข้าใจ ขั้นตอนการปฏิบัติ, สายงาน การบังคับบัญชา และ Connection และให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาข้อขัดข้องของการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมาว่า การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังยังไม่มากพอที่จะทำให้หน่วยงานหรือ ผู้ที่จะถูกระดมสรรพกำลังหรือเจ้าของทรัพยากรเข้าใจในบทบาทหน้าที่

๑๓. นายอารมย์ ชื่นศิริ นายช่างโทรคมนาคม ระดับ ๗ บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องการฝึกการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหาร ประจำปี ๒๕๕๔ และประจำปี ๒๕๕๖๑ (กรส.๕๔ และ กรส.๖๑) การฝึกปัญหาที่บังคับการ (CPX) การฝึกภาคสนาม (FTX) และเป็นเจ้าหน้าที่ประสานงานแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ ได้กล่าวว่า ทหารมีหน้าที่และเป็นกำลังหลักในการรักษาและป้องกันประเทศ และในยามปกติที่ไม่มีสถานการณ์การสู้รบ ทหารจึงจะต้องมีภาระหน้าที่หลักอีกอย่างหนึ่งในการช่วยเหลือ บรรเทาตลอดจนป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบ หรือความเสียหายที่อาจเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ เช่น พายุ น้ำท่วม ดินถล่ม (Landslide) หรือที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ เช่น เกิดเพลิงไหม้อาคารสูง หรือก่อวินาศกรรมตามสถานที่ต่าง ๆ โดยทหารมีความพร้อมทั้งในด้านกำลังพล ยานพาหนะ ตลอดจนเครื่องมือต่าง ๆ และมีหน่วยทหารอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ จึงมีความพร้อมอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น และให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ มีความพร้อมในการสนับสนุนการระดมสรรพกำลังต่าง ๆ ทั้งอุปกรณ์เครื่องมือ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทางด้าน ICT เพื่อสนับสนุนทหารในการบรรเทาสาธารณภัยมาโดยตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งมีปัญหาเกิดบ้าง อาทิเช่น การร้องขอทรัพยากรต่าง ๆ บางครั้งกำหนดไม่ชัดเจน เมื่อเกิดเหตุการณ์จริงต่าง ๆ จะทำให้ดำเนินการจัดหาและส่งมอบได้ล่าช้า ควรกำหนดให้ชัดเจนและควรมีระยะเวลาในการจัดส่งทรัพยากร นานพอสมควร ควรกำหนดมีการปรับหน่วยงาน

ที่เข้าร่วมที่มีภารกิจเดียวกันในครั้งต่อไปให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ควรกำหนดหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมการฝึกทุกปีต่อไป ตลอดจนอาจจะมีหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมการฝึกด้วย และหน่วยงานที่เข้าร่วมการฝึกบางส่วน ไม่ได้มีส่วนร่วมในการฝึกฯ เท่าที่ควร

ปัญหา ข้อขัดข้องที่สำคัญ

๑. แม้ว่ายุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๖๑ สนับสนุนการนำศักยภาพของกองทัพในยามปกติเข้ามาสนับสนุนภารกิจนอกเหนือจากสงคราม (Military Operation Other than War) โดยเฉพาะการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความมั่นคงภายใน โดยจัดเตรียมทรัพยากรและกำลังพลให้มีความเหมาะสมโดยไม่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติการกิจตามแผนป้องกันประเทศ และสนับสนุนการบริหารสถานการณ์ โดยให้ทุกหน่วยงานได้สนับสนุนการทำงานของ ศูนย์อำนวยการร่วมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และ กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ (อำเภอ/เขต/จังหวัด/กทม.) ตั้งแต่ในยามปกติ เพื่อให้พร้อมแปรสภาพเป็น ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเมื่อเกิดสถานการณ์ โดยสามารถปรับใช้ในการกิจเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของ ศูนย์ระดมสรรพกำลังกระทรวงกลาโหม และ ศูนย์บัญชาการทางทหาร กรณีภัยการสู้รบ/สงคราม ตามที่ฝ่ายทหารร้องขอ แต่ปัญหา คือ ปัจจุบันภัยพิบัติที่เกิดขึ้น มีขนาดและความรุนแรงที่มากขึ้น ซึ่งทำให้การใช้กำลังและทรัพยากรของกระทรวงกลาโหมเพียงหน่วยเดียว อาจไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งการกำหนดให้ทุกหน่วยงานสนับสนุนการทำงานของศูนย์อำนวยการร่วม, กองบัญชาการ, และกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ ตั้งแต่ในยามปกติ แปรสภาพเป็น ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ เมื่อเกิดสถานการณ์ และปรับใช้ในการกิจเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของ ศูนย์ระดมสรรพกำลังกระทรวงกลาโหม และ ศูนย์บัญชาการทางทหาร กรณีภัยการสู้รบ/สงคราม ตามที่ฝ่ายทหารร้องขอ เท่านั้น มิได้กล่าวถึงการสนับสนุนการดำเนินงานของทหารในกรณีปฏิบัติหน้าที่ด้านการบรรเทาสาธารณภัยอย่างชัดเจน

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้มีการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ๓ ระดับ คือ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร และกำหนดบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และผู้เกี่ยวข้องไว้อย่างเป็นเอกภาพ ชัดเจนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น โดยกำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) เป็นหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ แต่ไม่ได้มีการกล่าวถึงแผนการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งหน่วยที่รับผิดชอบในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยนั้น

๓. ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ กำหนดหน้าที่ของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.กท.) ให้เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับรัฐบาลและหน่วยงานฝ่ายพลเรือน รวมทั้งภาคเอกชน และองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง ในการอำนวยความสะดวก ป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติ ที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติเหตุ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กท. และให้ นขต.กท. และเหล่าทัพ สนับสนุนกำลังพลและข้อมูล รวมทั้งเครื่องมือและยุทธโศปกรณ์ที่จำเป็น เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายเลขานุการ ศบภ.กท. เมื่อได้รับการร้องขอ แต่มีได้กำหนดเกี่ยวกับขั้นตอนในการสนับสนุนกำลังพลและข้อมูล รวมทั้งเครื่องมือและยุทธโศปกรณ์ที่จำเป็น ให้กับ นขต.กท. และเหล่าทัพ หากมีการร้องขอ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยตามที่ได้รับมอบหมาย

๔. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สรุปได้ว่า ทุกคนเห็นว่าทหารมีบทบาทในการบรรเทาสาธารณภัยเป็นอย่างมาก เพราะเป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพและความพร้อมทั้งในด้านกำลังพล เครื่องมือ และยุทธโศปกรณ์ สามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสบการณ์และความชำนาญเฉพาะในการปฏิบัติการกิจ ซึ่งที่ผ่านมาทำได้ดี และทหารควรจะมีบทบาทมากขึ้นในการบรรเทาสาธารณภัย ในการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมามีปัญหาอยู่บ้าง ซึ่งสรุปที่สำคัญได้ดังนี้

๔.๑ การร้องขอทรัพยากรต่าง ๆ บางครั้งกำหนดไม่ชัดเจน เมื่อเกิดเหตุการณ์จริง ทำให้ดำเนินการจัดหาและส่งมอบได้ล่าช้า

๔.๒ มีข้อขัดข้องในเรื่องสายการบังคับบัญชา การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และงบประมาณ

๔.๓ ฝ่ายพลเรือนจะร้องขอสรรพกำลังค่อนข้างลำบาก เพราะในด้านกฎหมายเปิดให้เฉพาะฝ่ายทหาร

๔.๔ การโยกย้ายตำแหน่งของบุคลากรที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้การประสานงานต่าง ๆ ขาดความต่อเนื่องและความเข้าใจ เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติในภาวะฉุกเฉินหรือภาวะวิกฤต

๔.๕ การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังยังไม่มากพอที่จะทำให้หน่วยงานหรือผู้ที่ถูกระดมสรรพกำลังหรือเจ้าของทรัพยากรเข้าใจในบทบาทหน้าที่

สรุป

การศึกษาในบทที่ ๓ มีความมุ่งหมายเพื่อที่จะตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา ข้อขัดข้องในการบูรณาการในการปฏิบัติงานการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมกับหน่วยงานอื่น ผลการศึกษาตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

๑. กระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยงานที่มีความสามารถในการเผชิญภัยคุกคามความมั่นคงในทุกรูปแบบ และสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีเอกภาพ เพราะมีศักยภาพและความพร้อมทั้งในด้านกำลังพล เครื่องมือ และยุทธโศปกรณ์ ที่มีลักษณะเฉพาะตามความถนัดและความชำนาญของแต่ละภารกิจ และเป็นหน่วยงานสำคัญหน่วยหนึ่งที่มีหน้าที่ในการสนับสนุนรัฐบาลในเรื่องการจัดการภัยพิบัติและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ สนับสนุนการนำศักยภาพของกองทัพในยามปกติเข้ามาสนับสนุนภารกิจนอกเหนือจากสงคราม (Military Operation Other than War) โดยเฉพาะการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความมั่นคงภายใน

๒. พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้มีการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งกำหนดบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และผู้เกี่ยวข้องไว้อย่างเป็นเอกภาพ ชัดเจนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น โดยกำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) เป็นหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ

๓. แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ จัดทำขึ้นโดยยึดถือและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ และ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อให้ส่วนราชการภายในกระทรวงกลาโหมใช้เป็นกรอบแนวทางในการบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับส่วนราชการอื่น ๆ ภาคเอกชน องค์กรภาคประชาสังคม และองค์กรระหว่างประเทศ

๔. กระทรวงกลาโหม โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.กท.) ซึ่งประกอบด้วยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม (ศบภ.สป.) ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองบัญชาการกองทัพไทย (ศบภ.บก.ทท.) และ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ (ศบภ.ทบ., ศบภ.ทร. และ ศบภ.ทร.) เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘

๕. ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.กท.) เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับรัฐบาล และหน่วยงานฝ่ายพลเรือน รวมทั้งภาคเอกชน และองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง ในการอำนวยความสะดวก ป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติ ที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติเหตุ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กท. โดย นขต.กท. และเหล่าทัพ มีหน้าที่สนับสนุนกำลังพลและข้อมูล รวมทั้งเครื่องมือและยุทธโศปกรณ์ที่จำเป็น เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายเลขานุการ ศบภ.กท. เมื่อได้รับการร้องขอ

๖. สภาพและปัญหา ข้อขัดข้องในการบูรณาการในการปฏิบัติงานการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมกับหน่วยงานอื่น ที่ศึกษาพบคือ

๖.๑ การใช้กำลังและทรัพยากรของกระทรวงกลาโหมเพียงหน่วยเดียว อาจไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยตามที่ได้รับมอบหมาย เนื่องจากปัจจุบันภัย

พิบัติที่เกิดขึ้น มีขนาดและความรุนแรงที่มากขึ้น แต่ที่ผ่านมา มีการกำหนดแผนและการปฏิบัติสำหรับ การระดมสรรพกำลังจากหน่วยงานพลเรือน รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน มาสนับสนุนการดำเนินงาน ของ ศูนย์ระดมสรรพกำลังกระทรวงกลาโหม และ ศูนย์บัญชาการทางทหาร กรณีภัยการสู้รบ/สงคราม ตามที่ฝ่ายทหารร้องขอ เท่านั้น แต่ไม่ได้มีการกำหนดแผนหรือขั้นตอนการปฏิบัติอย่างชัดเจนสำหรับ การระดมสรรพกำลังมาสนับสนุนหน่วยงานทหารหากมีการร้องขอ เพื่อการปฏิบัติงานด้านการบรรเทา สาธารณภัยตามที่ได้รับมอบหมาย

๖.๒ มีการกำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) เป็นหน่วยงานกลาง ของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ และให้ศูนย์บรรเทา สาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.ภท.) เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับรัฐบาล และหน่วยงาน ฝ่ายพลเรือน รวมทั้งภาคเอกชน และองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง ในการอำนวยความสะดวก แก่ไข บรรเทาภัยพิบัติ ที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติภัย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ ภท. แต่ไม่ได้มีการกำหนด หน่วยที่รับผิดชอบในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยอย่างแน่ชัด

๖.๓ การระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทา สาธารณภัยที่ผ่านมา มีปัญหา คือ

๖.๓.๑ การร้องขอทรัพยากรต่าง ๆ บางครั้งกำหนดไม่ชัดเจน เมื่อเกิด เหตุการณ์จริง ทำให้ดำเนินการจัดหาและส่งมอบได้ล่าช้า

๖.๓.๒ มีข้อขัดข้องในเรื่องสายการบังคับบัญชา การติดต่อสื่อสาร การ ประสานงาน และงบประมาณ

๖.๓.๓ ฝ่ายพลเรือนจะร้องขอสรรพกำลังค่อนข้างลำบาก เพราะในด้าน กฎหมายเปิดให้เฉพาะฝ่ายทหาร

๖.๓.๔ การโยกย้ายตำแหน่งของบุคลากรที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ การประสานงานต่าง ๆ ขาดความต่อเนื่องและความเข้าใจ เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติในภาวะฉุกเฉิน หรือภาวะวิกฤต

๖.๓.๕ การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังยังไม่มากพอที่จะทำให้ หน่วยงานหรือผู้ที่ถูกระดมสรรพกำลังหรือเจ้าของทรัพยากรเข้าใจในบทบาทหน้าที่

บทที่ ๔

วิเคราะห์ปัญหา ข้อขัดข้อง และกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม

บทนี้จะเป็นการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ ๒ เพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ในการบูรณาการประสานงานร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน โดยรายละเอียดของบทนี้ประกอบไปด้วยเนื้อหา ดังนี้

๑. วิเคราะห์ปัญหา ข้อขัดข้อง
๒. แผนพนักำกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ
๓. แผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม
๔. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
๕. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๖. กำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม
๗. สรุป

วิเคราะห์ปัญหา ข้อขัดข้อง

จากการศึกษาในบทที่ ๓ ทำให้สามารถสรุปปัญหา ข้อขัดข้องในการบูรณาการในการปฏิบัติงานการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมกับหน่วยงานอื่นได้ดังนี้

๑. ยังไม่มีการกำหนดแผนหรือขั้นตอนการปฏิบัติสำหรับการระดมสรรพกำลังมาสนับสนุนหน่วยงานทหารหากมีการร้องขอ เพื่อการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งยังไม่มีกำหนดหน่วยที่รับผิดชอบในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัย อย่างชัดเจน

๒. ปัญหาการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมา คือ

๒.๑ การร้องขอทรัพยากรต่าง ๆ บางครั้งกำหนดไม่ชัดเจน เมื่อเกิดเหตุการณ์จริงทำให้ดำเนินการจัดหาและส่งมอบได้ล่าช้า

๒.๒ มีข้อขัดข้องในเรื่องสายการบังคับบัญชา การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และงบประมาณ

๒.๓ ฝ่ายพลเรือนจะร้องขอสรรพกำลังค่อนข้างลำบาก เพราะในด้านกฎหมายเปิดให้เฉพาะฝ่ายทหาร

๒.๔ การโยกย้ายตำแหน่งของบุคลากรที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้การประสานงานต่าง ๆ ขาดความต่อเนื่องและความเข้าใจ เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติในภาวะฉุกเฉินหรือภาวะวิกฤต

๒.๕ การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังยังไม่มากพอที่จะทำให้หน่วยงานหรือผู้ที่จะถูกระดมสรรพกำลังหรือเจ้าของทรัพยากรเข้าใจในบทบาทหน้าที่

จากปัญหา ข้อขัดข้องที่กล่าวมาข้างต้น สามารถวิเคราะห์ได้ว่า หากมีการกำหนดแผนหรือขั้นตอนการปฏิบัติสำหรับการนำทรัพยากรทั้งมวลหรือการระดมสรรพกำลัง จากส่วนราชการพลเรือน รัฐวิสาหกิจ และเอกชน มาสนับสนุนหน่วยงานทหารที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย ภัยพิบัติ ที่ชัดเจน โดยมอบให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รับผิดชอบในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมเอง ซึ่งอาจจะต้องมีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบบางอย่างควบคู่ไปด้วย ก็จะทำให้ปัญหา ข้อขัดข้องที่ผ่านมาเหล่านี้ ลดลงหรือหมดไป อาทิเช่น การร้องขอทรัพยากรต่าง ๆ จะตรงตามความต้องการใช้งานจริง, การบังคับบัญชา การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน จะมีความชัดเจนและต่อเนื่อง รวมทั้งการชี้แจงเกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหาร จะสามารถดำเนินการไปควบคู่กันทั้งเพื่อกรณีภัยการสู้รบ/สงคราม และกรณีสาธารณภัย/ภัยพิบัติ

แผนนิวกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ

แผนนิวกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ ฉบับนี้ ได้ผ่านการพิจารณาของสภากลาโหมเมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ สภาความมั่นคงแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ และคณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบ เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมตามแผนนิวกำลังและทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติการของฝ่ายทหาร ตามแผนป้องกันประเทศหรือภารกิจเพื่อความมั่นคงที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลตั้งแต่ภาวะปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความประสานสอดคล้องอย่างเป็นระบบ ตามหน้าที่และขีดความสามารถที่ได้กำหนดไว้ในภารกิจของแต่ละหน่วยงาน โดยดำเนินการระดมสรรพกำลังตามวงรอบ ๓ ขั้นตอน คือ (๑) การเตรียมการ (๒) การระดมทรัพยากร และ (๓) การเลิกระดมทรัพยากร และมีแนวทางการระดมสรรพกำลัง รายละเอียดตาม ผนวก.๑ ดังนี้

๑. การระดมสรรพกำลังตามแผนและการกำหนดหน่วยรับผิดชอบ

การระดมสรรพกำลังตามแผน เป็นการระดมทรัพยากรใน ๑๐ ด้าน ได้แก่ ด้านกำลังคน อาหาร น้ำ การคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การแพทย์และสาธารณสุข อุตสาหกรรมและปัจจัยการผลิต เชื้อเพลิงและพลังงาน การประชาสัมพันธ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก และอื่น ๆ มาสนับสนุนกองทัพบกในการปฏิบัติการกักกันประเทศในภาวะไม่ปกติให้ได้อย่างเพียงพอ และทันเวลา โดยการกำหนดหน่วยรับผิดชอบเป็นหน่วยประสานงานหลักในการเตรียมพร้อม ทรัพยากรด้านต่าง ๆ มีดังนี้

๑.๑ กระทรวงแรงงาน เป็นหน่วยประสานงานหลักด้านกำลังคน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญพิเศษในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติการทางทหารทั้งภาครัฐ และ ภาคเอกชน

๑.๒ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยประสานงานหลักด้านอาหาร ประกอบด้วย แหล่งผลิตอาหารและโรงงานผลิตอาหาร ทั้งอาหารสดที่ต้องนำไปปรุงเอง อาหารกึ่งสำเร็จรูป อาหารสำเร็จรูป อาหารสำหรับผู้ป่วย และอาหารสัตว์

๑.๓ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยประสานงานหลักด้านน้ำ ประกอบด้วย แหล่งน้ำอุปโภคบริโภค ทั้งน้ำผิวดิน น้ำใต้ดิน โรงผลิตน้ำประปา โรงงานผลิตน้ำดื่ม

๑.๔ กระทรวงคมนาคม เป็นหน่วยประสานงานหลักด้านการคมนาคม ประกอบด้วย ยานพาหนะและผู้ควบคุม (รถยนต์โดยสาร รถยนต์บรรทุก รถไฟ เรือ และอากาศยาน) เส้นทางและการอำนวยความสะดวก (ถนน ราง และสะพาน) ตลอดจนเครื่องจักร เครื่องกล เครื่องมือ อุปกรณ์ด้านงานทาง สถานีขนส่ง สถานีรถไฟ โป๊ะ ท่าเทียบเรือ อู่ต่อเรือ สถานีซ่อมบำรุง สนามบิน/ท่าอากาศยาน และอาคารที่พักผู้โดยสาร

๑.๕ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นหน่วยประสานงานหลักด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบด้วย ระบบสื่อสารโทรคมนาคม และระบบสารสนเทศ ดังนี้ ระบบโทรศัพท์ประจำที่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ สถานีวิทยุคมนาคม สถานีเรดาร์ เครื่องวิทยุคมนาคม คลื่นความถี่วิทยุ สถานีดาวเทียมภาคพื้นดิน รดสื่อสารผ่านดาวเทียม ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต และระบบสื่อสารโทรคมนาคมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๖ กระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยประสานงานหลักด้านการแพทย์และสาธารณสุข ประกอบด้วย บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข สถานพยาบาลภาครัฐและเอกชน องค์การการกุศลและมูลนิธิ โลหิตสำรอก คลังยาและเวชภัณฑ์ โรงงานผลิตยา เวชภัณฑ์และอุปกรณ์ทางการแพทย์

๑.๗ กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นหน่วยประสานงานหลักด้านอุตสาหกรรมและปัจจัยการผลิต ประกอบด้วย โรงงานผลิตอาวุธ กระสุน วัตถุระเบิด และยุทธภัณฑ์โรงงานอุตสาหกรรม

๑.๘ กระทรวงพลังงาน เป็นหน่วยประสานงานหลักด้านเชื้อเพลิงและพลังงาน ประกอบด้วย น้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันอุปกรณ์เชื้อเพลิง ไฟฟ้า ถ่านหิน สถานที่ผลิตและเก็บเชื้อเพลิง อุปกรณ์และระบบขนส่งเชื้อเพลิง สถานที่ผลิตและระบบส่งกระแสไฟฟ้า พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก และระบบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเชื้อเพลิงและพลังงานสังเคราะห์

๑.๙ กรมประชาสัมพันธ์ เป็นหน่วยประสานงานหลักด้านการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย สถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีโทรทัศน์ เคเบิลทีวี/ทีวีดาวเทียม หนังสือพิมพ์ สำนักข่าว โรงพิมพ์ สำนักพิมพ์ แหล่งผลิตสื่อประชาสัมพันธ์อื่นๆ (อินเทอร์เน็ต)

๑.๑๐ กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยประสานงานหลักด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และอื่น ๆ ประกอบด้วย วัด ศาสนสถานและอื่นๆ โรงแรม/ที่พัก สถานศึกษา สนามกีฬา สถานที่กักกัน เครื่องมืออำนวยความสะดวก คลังสินค้า ห้างสรรพสินค้า/ร้านค้า และสถานที่ที่จำเป็นและเกี่ยวข้องอื่นๆ

๒ การประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร

๒.๑ การเสนอความต้องการทรัพยากร

๒.๑.๑ หน่วยทหารในระดับพื้นที่/ระดับภูมิภาค รวบรวมความต้องการทรัพยากร ด้านต่าง ๆ เสนอไปยังหน่วยเหนือจนถึงศูนย์ปฏิบัติการเหล่าทัพ (กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ)

๒.๑.๒ หน่วยทหารในระดับพื้นที่/ระดับภูมิภาค สามารถเสนอความต้องการทรัพยากร เพื่อการระดมสรรพกำลังเป็นกรณีเร่งด่วน ตามสถานการณ์ความจำเป็นและกฎหมายที่กำหนดไปยัง หน่วยเตรียมพร้อมด้านต่าง ๆ ระดับพื้นที่/ระดับจังหวัด/ระดับกลุ่มจังหวัด และรายงานให้หน่วยเหนือ จนถึงกรมการสรรพกำลังกลาโหม (หน่วยประสานการระดมสรรพกำลัง/ศูนย์ระดมสรรพกำลัง) ทราบ

๒.๑.๓ ฝ่ายกำลังพล/ส่งกำลังบำรุงของศูนย์ปฏิบัติการแต่ละเหล่าทัพ จะพิจารณากลับกรองความต้องการทรัพยากรว่าสิ่งใดสามารถจะดำเนินการในระบบกำลังพล/ส่งกำลังบำรุงตามสายงาน ภายในเหล่าทัพของตนเองก็จะดำเนินการเอง ถ้าเป็นความต้องการทรัพยากรเพื่อการระดมสรรพกำลัง แต่ละเหล่าทัพจะเสนอความต้องการดังกล่าวมายังฝ่ายกำลังพล/ส่งกำลังบำรุง ศูนย์บัญชาการทางทหาร

๒.๑.๔ หน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหมอื่น ๆ จะพิจารณากลับกรองความต้องการ ทรัพยากรด้านต่าง ๆ ที่สามารถจะดำเนินการในระบบกำลังพล/ส่งกำลังบำรุงภายในหน่วยของตนเอง ถ้าเป็นความต้องการทรัพยากรเพื่อการระดมสรรพกำลัง จะเสนอความต้องการดังกล่าวมายัง กรมการสรรพกำลังกลาโหม (หน่วยประสานการระดมสรรพกำลัง/ศูนย์ระดมสรรพกำลัง)

๒.๑.๕ ฝ่ายกำลังพล/ส่งกำลังบำรุง ศูนย์บัญชาการทางทหาร เมื่อได้รับความต้องการ ทรัพยากรเพื่อการระดมสรรพกำลังแล้ว ก็จะมาพิจารณากลับกรองความต้องการต่าง ๆ อีกครั้งหนึ่งว่า สามารถดำเนินการในส่วนงานปกติที่เกี่ยวข้องได้หรือไม่ แล้วจะแยกความต้องการดังกล่าว ส่งไปยัง กรมการสรรพกำลังกลาโหม (หน่วยประสานการระดมสรรพกำลัง/ศูนย์ระดมสรรพกำลัง) เพื่อดำเนินการต่อไป

๒.๑.๖ กรมการสรรพกำลังกลาโหม (หน่วยประสานการระดมสรรพกำลัง/ศูนย์ระดมสรรพกำลัง) เมื่อได้รับความต้องการทรัพยากรเพื่อการระดมสรรพกำลัง จากศูนย์บัญชาการทางทหารและหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหมอื่น ๆ แล้ว จะนำมาพิจารณาแยกประเภทและความรับผิดชอบ จากนั้นก็จะแยกส่งความต้องการทรัพยากรดังกล่าวไปยังหน่วยประสานงานหลักในการเตรียมพร้อมทรัพยากรด้านต่าง ๆ

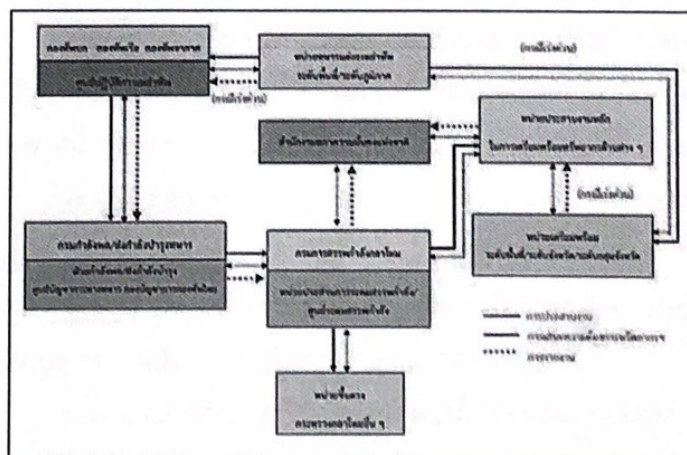
๒.๒ การรายงานความต้องการทรัพยากร

๒.๒.๑ กรมการสรรพกำลังกลาโหม (หน่วยประสานการระดมสรรพกำลัง/ศูนย์ระดมสรรพกำลัง) รายงานความต้องการทรัพยากรเพื่อการระดมสรรพกำลังไปยังสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และเสนอความต้องการทรัพยากรทั้ง ๑๐ ด้าน ไปยังหน่วยประสานงานหลักในการเตรียมพร้อมทรัพยากรด้านต่าง ๆ

๒.๒.๒ หน่วยประสานงานหลักในการเตรียมพร้อมทรัพยากรด้านต่าง ๆ เมื่อได้รับความต้องการทรัพยากรเพื่อการระดมสรรพกำลังจากกรมการสรรพกำลังกลาโหม (หน่วยประสานการระดมสรรพกำลัง/ศูนย์ระดมสรรพกำลัง) แล้วจะรายงานความต้องการดังกล่าวไปยังสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

๒.๒.๓ ในกรณีเร่งด่วนหน่วยทหารแต่ละเหล่าทัพในระดับพื้นที่/ระดับภูมิภาค จะเสนอความต้องการทรัพยากรเพื่อการระดมสรรพกำลังไปยังหน่วยเตรียมพร้อมด้านต่าง ๆ ระดับพื้นที่/ระดับจังหวัด/ระดับกลุ่มจังหวัด จากนั้นจะรายงานความต้องการตามสายการบังคับบัญชาจนถึงสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำหรับหน่วยเตรียมพร้อมด้านต่าง ๆ ระดับพื้นที่/ระดับจังหวัด/ระดับกลุ่มจังหวัด จะรายงานตามสายการบังคับบัญชา จนถึงสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเช่นเดียวกัน

แผนภาพที่ ๔-๑ : แผนผังการประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากรเพื่อการระดมสรรพกำลัง

ที่มา : แผนผนึกกำลังและทรัพยากรเพื่อป้องกันประเทศ, ๒๕๕๙ : ผนวก ด

๓ การประสานการปฏิบัติการจัดส่ง - ส่งมอบทรัพยากร และการส่งคืนทรัพยากรเพื่อการระดมสรรพกำลัง

๓.๑ การจัดส่ง - ส่งมอบทรัพยากร

๓.๑.๑ กรมกำลังพล/ส่งกำลังบำรุงทหาร ฝ่ายกำลังพล/ส่งกำลังบำรุง ศูนย์บัญชาการทางทหาร กรมกำลังพล/ส่งกำลังบำรุงเหล่าทัพ ฝ่ายกำลังพล/ส่งกำลังบำรุง ศูนย์ปฏิบัติการเหล่าทัพ กรมการสรรพกำลังกลาโหม (หน่วยประสานการระดมสรรพกำลัง/ศูนย์ระดมสรรพกำลัง) สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และหน่วยประสานงานหลักในการเตรียมพร้อมทรัพยากรด้านต่าง ๆ จะต้องประสานการแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด ในรายละเอียดความต้องการและการจัดส่งทรัพยากรเพื่อการระดมสรรพกำลัง

๓.๑.๒ หน่วยขอรับการสนับสนุนเป็นผู้ดำเนินการในการจัดเก็บ ถ้าเป็นทรัพยากรพิเศษให้ดำเนินการจัดหาอุปกรณ์พิเศษในการจัดเก็บไว้ด้วย

๓.๑.๓ หน่วยรับมอบทรัพยากรจะต้องจัดเตรียมสถานที่ เจ้าหน้าที่ เครื่องมือขนถ่ายให้มีความเพียงพอกับจำนวนทรัพยากร จัดระเบียบการจราจรภายในพื้นที่ และมีการกำหนดความเร่งด่วนในการขนถ่าย

๓.๑.๔ หน่วยรับมอบทรัพยากรจะต้องจัดระบบการรักษาความปลอดภัยในช่วงระหว่างการเก็บรักษาทรัพยากรนั้น ๆ จนกว่าจะได้มีการส่งมอบให้แก่หน่วยราชการอื่น ๆ ต่อไป สำหรับทรัพยากรพิเศษที่มีอันตราย หรือมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดสำหรับการปฏิบัติทางทหารให้หน่วยรับมอบทรัพยากรเข้มงวดต่อระบบรักษาความปลอดภัยเป็นกรณีพิเศษในช่วงที่ต้องเก็บรักษาไว้ พร้อมทั้งจัดทำป้ายและเครื่องมือเตือนอันตราย

๓.๑.๕ ทรัพยากรพิเศษใด ๆ จะต้องนำส่งให้จัดลำดับความเร่งด่วนในการจัดส่ง หรืออาจจะเป็นระบบหมุนเวียน (คือทรัพยากรใดจะหมดอายุให้จัดความเร่งด่วนเป็นลำดับแรก)

๓.๑.๖ มีการรับ - ส่งตามที่จัดส่งและรับมอบทรัพยากรโดยระบุประเภท ชนิด จำนวน ตำบลต้นทาง ตำบลปลายทาง เจ้าหน้าที่จัดส่ง และเจ้าหน้าที่รับมอบทรัพยากร รายละเอียดอื่น ๆ ที่สำคัญ (เช่น ยานพาหนะต้องระบุหมายเลขเครื่อง เป็นต้น)

๓.๑.๗ ลดภาระการปฏิบัติทางธุรการในการจัดส่งทรัพยากรของส่วนราชการพลเรือนให้มากที่สุด

๓.๑.๘ จัดส่งทรัพยากรไปยังที่ตั้งหน่วยกำลังพล/ส่งกำลังบำรุงของฝ่ายทหารที่ใกล้ที่สุด เพื่อให้ฝ่ายทหารดำเนินการเข้าสู่ระบบได้อย่างรวดเร็วที่สุด

๓.๑.๙ เมื่อหน่วยขอรับการสนับสนุนได้รับทรัพยากรแล้ว ให้ดำเนินการเข้าสู่ระบบกำลังพล/ส่งกำลังของแต่ละเหล่าทัพ

๓.๑.๑๐ การจัดส่งทรัพยากรสามารถดำเนินการได้ ๓ วิธีคือ

- ๑) การจัดส่งทรัพยากรถึงสถานที่รับมอบทรัพยากร
- ๒) หน่วยรับมอบทรัพยากรมารับเอง ณ สถานที่จัดส่ง
- ๓) หน่วยรับมอบทรัพยากรและหน่วยจัดส่งกำหนดพื้นที่ให้มารับ - ส่ง

ณ ตำบล ที่ต้องการ

๓.๑.๑๑ ให้หน่วยที่รับผิดชอบในการจัดส่งทรัพยากรประสานขอรับการสนับสนุนการระวังป้องกันเพื่อมิให้เกิดความเสียหายประกอบเหตุผลและความจำเป็น รวมถึงประสานรูปขบวนการเคลื่อนย้ายและการแยกประเภทของทรัพยากรในการจัดส่งกับส่วนระวังป้องกัน และกำหนดผู้ควบคุมการเคลื่อนย้ายอย่างชัดเจนโดยออกเป็นคำสั่ง

๓.๑.๑๒ การกำหนดอำนาจอนุมัติให้มีการจัดส่ง รวมทั้งระบบในการจัดส่งทรัพยากรให้อยู่ในอำนาจของหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ได้รับมอบอำนาจของส่วนราชการที่รับผิดชอบในการเตรียมพร้อมด้านต่าง ๆ

๓.๑.๑๓ การกำหนดอำนาจผู้รับมอบทรัพยากรให้อยู่ในอำนาจของหัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ได้รับมอบอำนาจของส่วนราชการนั้น ๆ

๓.๑.๑๔ การพิจารณาค่าตอบแทน/ประเมินราคา ตามราคากลางหรือตามสภาพตามความเป็นจริงในขณะนั้น และการดำเนินการชดเชยค่าทดแทนหรือค่าเสียหายต่อทรัพยากรดังกล่าว ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งต่าง ๆ ที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติในการนั้น อันได้แก่ พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.๒๕๓๐ เป็นต้น จังหวัด เตรียมความพร้อมเป็นหน่วยคลังระดับพื้นที่เพื่อสนับสนุนให้แก่หน่วยทหารในพื้นที่และคลังระดับพื้นที่ของหน่วยทหารเมื่อเกิดภาวะไม่ปกติ

๓.๑.๑๕ หน่วยเตรียมพร้อมด้านต่าง ๆ ได้แก่ ระดับพื้นที่/ระดับจังหวัด/ระดับกลุ่มจังหวัด

๓.๑.๑๖ ให้หน่วยเหนือมีการกำกับดูแลทุกขั้นตอนการประสานการปฏิบัติ

๓.๒ แนวทางการรายงานการส่งมอบ - รับมอบทรัพยากร

๓.๒.๑ หน่วยส่งมอบทรัพยากร (หน่วยประสานงานหลักในการเตรียมพร้อมทรัพยากรด้านต่าง ๆ หน่วยเตรียมพร้อมระดับพื้นที่/ระดับจังหวัด/ระดับกลุ่มจังหวัด) รายงานการส่งมอบทรัพยากรแล้วเสร็จมาตามสายการบังคับบัญชาพร้อมหลักฐานต่าง ๆ ในการส่งมอบ - รับมอบทรัพยากร จนถึงสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

๓.๒.๒ หน่วยรับมอบทรัพยากร (หน่วยทหารในพื้นที่ หน่วยระดับคลังต่าง ๆ ของทหาร) ให้รายงานการรับมอบแล้วเสร็จมาตามสายการส่งกำลังพร้อมหลักฐานต่าง ๆ ในการส่งมอบ - รับมอบทรัพยากร จนถึงสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

๓.๒.๓ ทั้งหน่วยส่งมอบและรับมอบทรัพยากร ถ้ามีความจำเป็นที่จะต้องทำการเก็บรักษาทรัพยากรในระหว่างรอการจัดส่งให้รายงานสถานภาพทรัพยากร กรณีของส่วนราชการทหารให้รายงานตามสายการบังคับบัญชาและสายส่งกำลังจนถึงระดับกองทัพนวและคลังส่วนภูมิภาค ส่วนราชการพลเรือนให้รายงานตามสายการบังคับบัญชาเหนือขึ้นไป ๑ ระดับ ตามวงรอบ ทุก ๆ ๓ วัน

๓.๒.๔ การรายงานกรณีเร่งด่วน ให้รายงานทางเครื่องมือสื่อสารที่เร็วที่สุด แต่จะต้องมีการรายงานหลักฐานอื่น ๆ ต่อมาในภายหลัง

๓.๓ การส่งคืนทรัพยากร

๓.๓.๑ การส่งคืนทรัพยากรเป็นการดำเนินงานในขั้นการเลิกระดมทรัพยากร

๓.๓.๒ ทรัพยากรที่ได้รับมอบนำไปปฏิบัติราชการทหาร เมื่อหมดภารกิจหรือหมดความจำเป็น ให้รับส่งคืน หรือตามบทกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ให้ส่งคืนแก่หน่วยส่งมอบทรัพยากร โดยทันทีแต่จะต้องผ่านการดำเนินการวิธีระบบส่งกำลังของแต่ละเหล่าทัพจนเป็นอันสิ้นสุดแล้ว เว้นแต่มีการสั่งการจากผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือหรือผู้มีอำนาจเป็นอย่างอื่น

๓.๓.๓ การส่งคืนทรัพยากรต้องเป็นทรัพยากรครบชุดและ/หรือใช้ราชการได้

๓.๓.๔ กรณวิธีในการส่งคืนให้ปฏิบัติตามระเบียบ คำสั่ง ส่วนราชการนั้น ๆ กำหนดหรือตามตัวบทกฎหมายที่มีผลบังคับใช้

๓.๓.๕ หน่วยรับมอบทรัพยากรจะต้องส่งคืนไปยังหน่วยส่งมอบทรัพยากรนั้น ๆ พร้อมทั้งแนบหลักฐานการส่งคืนหลักฐานอื่น ๆ เช่น รายงานการขออนุมัติจำหน่าย รายงานสถานภาพราคาประเมินค่าเสียหาย เป็นต้น

แผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม

แผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม เป็นแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อรองรับแผนเผชิญกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ โดยให้ส่วนราชการของกระทรวงกลาโหม ใช้เป็นกรอบแนวทางในการเตรียมความพร้อมด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และการส่งกำลังบำรุง สนับสนุนการดำเนินงานด้านการระดมสรรพกำลังตั้งแต่ภาวะปกติ และสามารถปฏิบัติการสนับสนุนการป้องกันประเทศในภาวะไม่ปกติ อันเกิดจากภัยที่เกิดจากการสู้รบ วิกฤตการณ์ความมั่นคง และสาธารณภัย ได้อย่างทันท่วงที และมีประสิทธิภาพ ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า กระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยงานหลักในการระดมสรรพกำลังเพื่อการป้องกันประเทศ ตามแผนป้องกันประเทศ หรือภารกิจเพื่อความมั่นคง รวมทั้งภารกิจด้านภัยพิบัติ และบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งแผน ฯ ฉบับนี้ได้ผ่านความเห็นชอบของสภากลาโหมแล้ว

๑. ขอบเขตการระดมสรรพกำลัง

แผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหมกำหนดขอบเขตการระดมสรรพกำลังเพื่อการป้องกันประเทศหรือเพื่อความมั่นคง ดังนี้

๑.๑ ภัยคุกคามจากการกระทำของศัตรูทั้งภายในประเทศและจากภายนอกประเทศ

๑.๒ ภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ

๑.๓ สถานการณ์ความขัดแย้งหรือภัยคุกคามจากการสู้รบที่มีแนวโน้มจะขยายตัวเป็นการสู้รบขนาดใหญ่ หรือสงคราม

๑.๔ สถานการณ์การกระทำอันใดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือ กฎอัยการศึก

๒. แนวความคิดในการระดมสรรพกำลัง

กระทรวงกลาโหม ได้พิจารณาแนวทางที่สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ในอันที่จะเพิ่มขีดความสามารถของกระทรวงกลาโหม ให้มีความพร้อมที่จะปฏิบัติการกิจได้ ตั้งแต่ในภาวะปกติ และสามารถเผชิญกับสถานการณ์อันกระทบหรืออาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือทำให้ประเทศหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศตกอยู่ในภาวะคับขัน ซึ่งการที่จะพร้อมเผชิญกับภัยต่าง ๆ เหล่านี้ กระทรวงกลาโหมต้องบริหารจัดการและวางแผนการปฏิบัติให้มีความสอดคล้องและต่อเนื่องด้วยการใช้พลังอำนาจของชาติ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมจิตวิทยา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการทหาร ที่มีอยู่ทั้งหมดเพื่อช่วยคลี่คลายสถานการณ์ต่าง ๆ ให้กลับสู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุด ทั้งนี้แนวความคิดในการระดมสรรพกำลังเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการกิจทางทหารตามแผนป้องกันประเทศ หรือภารกิจเพื่อความมั่นคงที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลตั้งแต่ภาวะปกติอย่างมีประสิทธิภาพ ในการสนับสนุนแผนป้องกันประเทศ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และแผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ ในระหว่างเวลาที่ประเทศมีภัยจากการกระทำของศัตรูอย่างรุนแรงภายในประเทศ หรือจากการรุกรานจากภายนอกประเทศจนถึงขั้นที่ต้องมีการระดมสรรพกำลังของชาติ และรวมถึงการรบ/การสงคราม

๒.๑ แนวความคิดในการระดมสรรพกำลังด้านทรัพยากร

กระทรวงกลาโหม ระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน อย่างรวดเร็ว เพียงพอ และทันเวลา เพื่อนำมาสนับสนุนการดำเนินงานของฝ่ายทหาร ให้สามารถปฏิบัติการกิจได้สำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ โดยฝ่ายทหารจะต้องเตรียมความพร้อมของรายการทรัพยากรที่จะต้องระดมสรรพกำลังไว้ตั้งแต่ภาวะปกติ และขอรับการสนับสนุนผ่านหน่วยประสานการระดมสรรพกำลัง/ศูนย์ระดมสรรพกำลัง ตามที่กำหนดไว้ในแผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ

๒.๒ แนวความคิดในการระดมสรรพกำลังด้านกำลังพลสำรอง

กระทรวงกลาโหม มีการบริหารจัดการกิจการกำลังพลสำรองที่มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ในภาวะปกติ โดยหน่วยทหารสามารถบรรจุกำลังพลสำรองลงในบัญชีบรรจุกำลังของหน่วยได้ ครบตามอัตราเต็ม และกำลังพลสำรองสามารถปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับกำลังประจำการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีแนวทางในการใช้กำลังพลสำรองที่ชัดเจน เช่น หากเกิดภัยคุกคามทางทหารขนาดใหญ่ เพื่อการป้องกันประเทศ ต้องสามารถเรียกกำลังพลสำรองเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับกำลังทหารประจำการได้ด้วยความรวดเร็ว หรือเมื่อเกิดภัยพิบัติสาธารณะ ต้องสามารถเรียกกำลังพลสำรองเข้ามาสนับสนุนเพื่อช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้ทันเวลา

๒.๓ แนวความคิดในการระดมสรรพกำลังด้านสาธารณสุข

ดำเนินการตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และการจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายทหารในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันท่วงที โดยประสานงานกับฝ่ายพลเรือนในพื้นที่ในการร่วมมือบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดขึ้น

กระทรวงกลาโหมสามารถระดมสรรพกำลังจากภายนอกกระทรวงกลาโหม และมีการฝึกกำลังและทรัพยากรจากทุกภาคส่วน มาเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร การบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ และภัยอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. การระดมสรรพกำลังตามวงรอบ ๓ ขั้นตอน

๓.๑ ขั้นที่ ๑ การเตรียมการ

เป็นการปฏิบัติในภาวะปกติ จนกระทั่งฝ่ายตรงข้ามได้ใช้กำลังรุกล้ำอธิปไตยของประเทศไทย

๓.๒ ขั้นที่ ๒ การระดมทรัพยากร

เป็นการปฏิบัติตั้งแต่ฝ่ายตรงข้ามได้ใช้กำลังรุกล้ำอธิปไตยของประเทศไทย เป็นการปฏิบัติในทุกสถานการณ์ความขัดแย้งหรือภัยคุกคามจากการสู้รบหรือเมื่อสถานการณ์ความขัดแย้งหรือ ภัยคุกคามจากการสู้รมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นตามระดับความรุนแรงของสถานการณ์ ดังนี้

- ความรุนแรงระดับ ๑ เมื่อสถานการณ์ความขัดแย้งหรือภัยคุกคามจากการสู้รมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น
- ความรุนแรงระดับ ๒ เมื่อสถานการณ์ความขัดแย้งหรือภัยคุกคามจากการสู้รบเกิดขึ้น
- ความรุนแรงระดับ ๓ เมื่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมีระดับความรุนแรงมากขึ้น
- ความรุนแรงระดับ ๔ เมื่อสถานการณ์ความขัดแย้งหรือภัยคุกคามจากการสู้รมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเป็นการสู้รบขนาดใหญ่หรือสงคราม จนกระทั่งสถานการณ์สู้รบหรือการสงครามยุติลง

๓.๓ ขั้นที่ ๓ การเลิกระดมทรัพยากร

เป็นการปฏิบัติหลังจากสถานการณ์การสู้รบหรือสงครามยุติลง ฝ่ายทหารจะส่งคืนทรัพยากร รวมทั้งมอบความรับผิดชอบในการอำนวยความสะดวกในการบูรณะฟื้นฟู และการช่วยเหลือประชาชนให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการต่อไป

๔. การแบ่งมอบหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม

สำนักงานรัฐมนตรี (สร.) สนับสนุนการปฏิบัติภารกิจเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ของชาติตามที่ได้รับการร้องขอ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม (สป.) เป็นหน่วยประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานภายนอกกระทรวงกลาโหม เพื่อสนับสนุนภารกิจดังกล่าว และ กองทัพบก (ทบ.) เป็นหน่วยปฏิบัติ ทั้งนี้ กรมการสรรพกำลังกลาโหม ทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและขับเคลื่อนแผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหมให้ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐

๑.๑ หมวด ๒ การเกณฑ์ในเวลาปกติ

มาตรา ๑๐ การเกณฑ์ในเวลาปกติกระทำได้เว้นแต่เป็นการเกณฑ์เพื่อการฝึกราชการสนามที่จำต้องมีพลเรือนเข้าร่วมในการฝึกนั้น

มาตรา ๑๑ การเกณฑ์ตามมาตรา ๑๐ อาจเกณฑ์ทรัพยากรสิ่งได้ดังต่อไปนี้

(๑) สถานที่สำหรับใช้พักแรมหรือสร้างที่พักแรม

(๒) เชื้อเพลิง น้ำมันเชื้อเพลิง สิ่งหล่อลื่น และก๊าซ

(๓) ยานพาหนะพร้อมด้วยอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการซ่อมบำรุง

ยานพาหนะนั้น

(๔) สัตว์พาหนะพร้อมด้วยเครื่องผูกเทียมและเครื่องใช้สำหรับสัตว์พาหนะนั้น

มาตรา ๑๖ การเกณฑ์ในเวลาปกติถ้าจะกระทำในท้องที่ใด เมื่อใด ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมอบหมายเป็นหนังสือเป็นผู้ประกาศ และมีหนังสือแจ้งไปยังเจ้าพนักงานปกครองท้องที่ในท้องที่นั้น และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อทราบ

มาตรา ๓๓ การเกณฑ์ช่วยราชการทหารก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนหรือค่าเสียหายได้ เว้นแต่ที่จะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในพระราชบัญญัตินี้

๑.๒ หมวด ๓ การเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติ

มาตรา ๔๒ การเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติให้กระทำได้

(๑) ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงครามนับแต่วันเวลาที่ได้มีคำสั่งให้ทหารเตรียมเข้าทำการรบ หรือนับแต่วันเวลาที่ได้ประกาศสงคราม แล้วแต่กรณี และให้ใช้ทั้วราชอาณาจักร

(๒) ในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน นับแต่วันเวลาและในเขตที่ได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

(๓) ในระหว่างเวลาที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก นับแต่วันเวลาและในเขตที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๔๓ การเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติอาจเกณฑ์ทรัพย์สินและแรงงานได้ดังต่อไปนี้

(๑) ทรัพย์สินตามมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒

(๒) อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และไฟโรเทคนิค

(๓) เครื่องมือสื่อสารและเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ตลอดจนอะไหล่และอุปกรณ์ของเครื่องมือดังกล่าว

(๔) เครื่องกล เครื่องมือ เครื่องใช้และสิ่งอื่นที่ใช้สำหรับการสร้าง ซ่อมแซมหรือบำรุงรักษาเส้นทางคมนาคมและยานพาหนะเพื่อกิจการของทางราชการทหาร

(๕) สิ่งต่าง ๆ ที่มีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์สำหรับจัดที่พักแรมหรือโรงพยาบาล

(๖) เสบียงอาหารสำหรับคนหรือสัตว์

(๗) คนงาน คนนำทาง คนเดินข่าวสาร ล่าม หรือผู้ที่อาจเป็นประโยชน์แก่กิจการของทางราชการทหาร

(๘) แรงงานและทรัพย์สินอื่นที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นว่าเป็นประโยชน์และจำเป็นแก่กิจการของทางราชการทหาร

มาตรา ๕๑ เมื่อมีความจำเป็นในการป้องกันประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มีอำนาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเข้ายึดต่อสิ่งหาหมิทรัพย์สินไว้ชั่วคราวเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการทหาร และให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารออกไปรับให้ไว้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองสิ่งหาหมิทรัพย์สิน

เจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดจากการยึดสิ่งหาหมิทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง

ถ้าเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นเป็นการสมควร อาจจ่ายค่าทดแทนการใช้
อสังหาริมทรัพย์นั้นโดยให้เจ้าพนักงานปกครองท้องที่แห่งท้องที่ที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่เป็นผู้
กำหนดค่าทดแทนตามราคาหรือค่าเช่าปานกลางในท้องที่นั้น

มาตรา ๕๔ การเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเป็นผู้จ่ายค่าทดแทน
การเกณฑ์แรงงาน ตามหลักเกณฑ์วิธีการและอัตราที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

ค่าทดแทนการเกณฑ์แรงงานที่เหลืออยู่ให้จ่ายให้เสร็จสิ้นในวันเลิกเกณฑ์ เว้นแต่
ในกรณีที่ไม่สามารถจ่ายได้ตามเวลาที่กำหนด ให้มอบใบสำคัญแทนตัวเงินไปก่อนแล้วให้ดำเนินการจ่าย
ให้ในโอกาสแรกที่จะกระทำได้

มาตรา ๕๕ การเกณฑ์ในเวลาไม่ปกติคำวินิจฉัยของคณะกรรมการในการจ่าย
ค่าทดแทนหรือค่าเสียหายสำหรับทรัพย์สินที่ถูกเกณฑ์ให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ไม่สามารถจ่ายค่าทดแทนหรือค่าเสียหายให้ได้ตามเวลาที่กำหนดไว้
ให้มอบใบสำคัญแทนตัวเงินไปก่อน แล้วดำเนินการจ่ายให้ในโอกาสแรกที่จะกระทำได้

๒. พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘

กำลังพลสำรองเป็นกำลังทางยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญในการรักษาความมั่นคงและ
อธิปไตยของชาติ ในยามปกติกำลังพลสำรองเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ
สาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อประเทศเข้าสู่ภาวะสงคราม กำลังพลสำรองจะเข้ารับราชการทหาร
ในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับกำลังทหารประจำการในการป้องกันประเทศ

เพื่อให้มีกฎหมายว่าด้วยกำลังพลสำรอง โดยเป็นการนำบทบัญญัติของกฎหมาย
ที่มีอยู่เดิม ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน
พ.ศ. ๒๕๔๑ และข้อบังคับทหารว่าด้วยการแบ่งประเภทนายทหารสัญญาบัตร พ.ศ. ๒๔๘๒ ในส่วนที่
กล่าวถึงหน้าที่ของนายทหารกองหนุน ทหารกองหนุน หรือทหารกองเกินที่มีหน้าที่เข้ารับราชการ
ทหารในการเรียกพลประเภทต่าง ๆ มารวมอยู่ในกฎหมายฉบับเดียว โดยพระราชบัญญัติกำลังพล
สำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘ จะใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการกำลังพลสำรองและกิจการกำลังพล
สำรองให้มีความเหมาะสม เกิดประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วน

โดยเป้าหมายสูงสุด คือ หากเกิดภัยพิบัติสาธารณะ เช่น อุทกภัย วาตภัย
กระทรวงกลาโหมต้องสามารถเรียกกำลังพลสำรองเข้ามาสนับสนุน เพื่อช่วยเหลือและบรรเทา
ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้ทันเวลา ซึ่งเป็นรูปแบบการใช้กำลังพลสำรองที่ประเทศต่าง ๆ ได้บัญญัติหน้าที่ไว้
ในกฎหมาย หรือหากเกิดภัยคุกคามทางทหารที่ต้องใช้กำลังทหารขนาดใหญ่เพื่อการป้องกันประเทศ
กระทรวงกลาโหมต้องสามารถเรียกกำลังพลสำรองเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับกำลังทหารประจำการ
ได้ด้วยความเร็วและมีประสิทธิภาพ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณภัย จากหน่วยงานทหาร หน่วยงานราชการพลเรือน และหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ รวมจำนวน ๑๓ คน ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่เหมาะสม ดังนี้

๑. นาวาอากาศเอกหญิง วารุณี มงคลฤดี นายทหารปฏิบัติการประจำสำนักงาน ปลัดกระทรวงกลาโหม ช่วยปฏิบัติราชการที่ กรมการสรรพกำลังกลาโหม ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับงานการระดมสรรพกำลัง ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การให้หน่วยงานทุกภาคส่วนที่รับผิดชอบทรัพยากรหลัก เกิดความรู้ ความเข้าใจถึงภารกิจ รวมทั้งมีจิตสำนึกในการให้การสนับสนุนภารกิจทางทหารด้วยความเต็มใจ เพราะประเทศชาติเป็นของพวกเราคนไทยทุกคน จะให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดรับผิดชอบแต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้ ทุกหน่วยงานต้องร่วมมือร่วมใจสนับสนุนให้เพียงพอและทันเวลา อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. พันโท นพรัตน์ ศุภวัชร หัวหน้าแผนกฝึกศึกษา กองนโยบายและแผน กรมการสรรพกำลัง กลาโหม ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้ในงานด้านการระดมสรรพกำลัง และการฝึกการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหาร ตามวงรอบประจำปี ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า กระทรวงกลาโหม (โดยกรมการสรรพกำลังกลาโหม) ร่วมมือกับ กระทรวงมหาดไทย (โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) ทหารหรือแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว หรือใช้แผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ เป็นกรอบในการปฏิบัติ เป็นต้น

๓. นายพรชัย ศรีสมบัติ ผู้อำนวยการส่วนสื่อสารและติดตาม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ในที่ผ่านมาการระดมสรรพกำลังเพื่อสาธารณภัยทำได้ดี ในอนาคตควรให้ทหารเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เพราะสาธารณภัยในปัจจุบันเริ่มรุนแรงมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ในยามที่ไม่ใช่สงครามทหารก็ช่วยเหลือประชาชนเสมือนการซ้อมรบอีกทางหนึ่งด้วย

๔. นางสาวกิตติกา เรืองรัตน์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนระดับชำนาญการ กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ร่วมฝึกกับกรมการสรรพกำลังกลาโหม การทำแผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย การจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และมีประสบการณ์ในงานการช่วยเหลือประชาชน เมื่อเกิดภัยพิบัติ น้ำท่วม ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ให้ฝ่ายพลเรือนสามารถร้องขอสรรพกำลังจากฝ่ายทหารได้โดยตรง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด สามารถร้องขอโดยผ่านหน่วยงานต้นสังกัดไปยังกรมการสรรพกำลังกลาโหมได้เลย หรือ ในภาวะจำเป็นเร่งด่วนให้สามารถร้องขอผ่านไปยังกรมการสรรพกำลังกลาโหมได้โดยตรง แล้วค่อยนำเรียน รัฐมนตรีต้นสังกัดโดยด่วนในภายหลัง

๕. นายถาวร อุ๋อัน หัวหน้าฝ่ายระบบวิทยุและดาวเทียม ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ร่วมซ้อมแผนด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณภัยตั้งแต่สำนักงาน สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) เริ่มมีการซักซ้อม และการฝึกของกรมการสรรพกำลังกลาโหมมาตลอด โดยนำระบบสื่อสารดาวเทียมเคลื่อนที่เชื่อมโยงวงเครือข่ายสื่อสารสนับสนุนการฝึกซ้อมและปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติและสาธารณภัยต่าง ๆ เป็นประจำ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การที่มีความเหมาะสมในการสนับสนุนทหารของฝ่ายพลเรือน พร้อมให้การสนับสนุนตามที่ทางทหารร้องขอ

๖. นายโกวิทย์ สีดา นายช่างไฟฟ้าชำนาญงาน ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการนำรถยนต์สื่อสารผ่านดาวเทียมเข้าร่วมการฝึกการระดมสรรพกำลัง โดยการนำรถไปสนับสนุนด้านการสื่อสาร ด้านวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ โทรศัพท์ โทรสาร ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า มีการรวบรวมข้อมูลของทรัพยากรที่ต้องการรับการสนับสนุนและแจ้งประสานมายังหน่วยงานตามลำดับชั้น หรือประสานงานโดยตรงมายังหน่วยงานที่ต้องการขอรับการสนับสนุน เพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติการกิจ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงาน

๗. นายदनัย ไพรวลย์ นักประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการ กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นผู้ที่เข้าร่วมการประชุม อบรม สัมมนา และการฝึก ด้านการระดมสรรพกำลังฯ ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร การจัดส่งข้อมูลศูนย์ข่าวสารร่วม (JIC) การจัดทำแผนและคู่มือการปฏิบัติงานเตรียมความพร้อมด้านการประชาสัมพันธ์ การเตรียมฐานข้อมูลทรัพยากรด้านการประชาสัมพันธ์ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานหลักในแต่ละทรัพยากรที่รับทราบขั้นตอนกระบวนการฝึก ที่ทราบว่ามีแผนการระดมฯ ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด แต่เจ้าของทรัพยากรในแต่ละด้านควรไปต่อยอด นำแผนการระดมฯ ไปเผยแพร่ต่อไปยังหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ภายใต้กำกับดูแลของตน ให้รับทราบข้อมูลเหล่านี้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้เกิดการรับรู้และง่ายในการปฏิบัติ หากในอนาคตจะต้องมีการระดมทรัพยากรมาสนับสนุนการฝึกหรือหากเกิดสถานการณ์จริง

๘. นางสาวญาณี จันทรกล้า พนักงานธุรการ ส.3 กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้เข้าร่วมการฝึกการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหารมาหลายครั้ง ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า

- การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากร ให้ทุกภาคส่วนมีการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรตั้งแต่ภาวะปกติเพื่อให้ความพร้อมในการป้องกันและเผชิญกับสาธารณภัยด้านความมั่นคงและสถานการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้น

- การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ให้หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ เอกชน และภาคประชาชน มีส่วนร่วมและสนับสนุนแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ และแผนป้องกันประเทศ

- ให้มีการจัดทำระบบแจ้งเตือนภัย ระบบการอพยพ ระบบการกักกัน ระบบการให้ความช่วยเหลือ ระบบการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และระบบจัดส่งความช่วยเหลือ

- ให้มีการส่งเสริมสนับสนุนในการสร้างจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยจัดให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนและการฝึกอบรม ฯลฯ

- ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วม และสนับสนุนในการเตรียมพร้อม

- การจัดทำแผน ให้หน่วยงานจัดทำแผนรองรับในการป้องกันภัย การบรรเทาภัย การระงับภัย และการฟื้นฟูภายหลังการเกิดภัยจากสาธารณภัยด้านความมั่นคงและสถานการณ์ฉุกเฉิน ที่เกิดขึ้นให้ประสานสอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

๙. นายสโรช จินดาวนิษฐ์ นักวิชาการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้เข้าร่วมการวางแผนฯ และเข้าร่วมการฝึกการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหาร ทั้งการฝึกซ้อม CPX (Command Post Exercise) และ FTX (Field Training Exercise) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า อาจจะต้องมี SOP ที่ชัดเจนในหน่วยงานต่าง ๆ กระทรวงต่าง ๆ ในการระดม เพื่อที่จะได้นำมารวบรวมและวิเคราะห์ได้ว่าหากมีการร้องขอสรรพกำลัง ทหารเป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานจะได้อย่างรวดเร็ว ในการสนับสนุนได้ ซึ่งก็ต้องรอแผนทั้ง ๑๐ ด้านของแต่ละกระทรวง

๑๐. นางสาวปาริฉัตร หมื่นจี นักวิชาการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้เข้าร่วมการขับเคลื่อนแผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ และเข้าร่วมการฝึกซ้อมการระดมสรรพกำลังเพื่อการป้องกันประเทศ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ทุกหน่วยงานสามารถให้การสนับสนุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามการร้องขอทรัพยากรจากฝ่ายทหาร

๑๑. ว่าที่ร้อยเอก ศิริพงษ์ สนานคุณ ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองบริการการเจ้าหน้าที่ การไฟฟ้านครหลวง เขตบางใหญ่ เป็นผู้ผ่านการอบรมด้านการระดมสรรพกำลัง ร่วมจัดทำแผนการระดมพลงานร่วมสังเกตการณ์การฝึก FTX (Field Training Exercise) ปี ๕๙ - ๖๐ และร่วมฝึก FTX (Field Training Exercise) ปี ๖๑ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า มีการจัดทำเป็นคู่มือปฏิบัติของแต่ละหน่วยงานในการสนับสนุนด้านการบรรเทาสาธารณภัยให้ชัดเจน โดยไปฝึกที่ตัวบุคคลอาจประกาศเป็นพระราбыัญญัติ (พ.ร.บ.) หรือพระราชกฤษฎีกา (พ.ร.ก.) และมีการบูรณาการซักซ้อมร่วมกับทุกหน่วยงานในคราวเดียวกันอย่างต่อเนื่อง เป็นการประหยัดงบประมาณและประหยัดเวลา

๑๒. นายอริน ภูภัทรพงศ์ นักปฏิบัติการช่างเทคนิค ระดับ ๘ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ มีประสบการณ์ด้านร่วมฝึกซ้อมกับกรมการสรรพกำลังกลาโหม ในการฝึกการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหาร (กรส.) และประสบการณ์จริงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและสนับสนุนในการกิจการบรรเทาสาธารณภัย เช่น มหาอุทกภัยปี ๕๔, น้ำท่วมภาคใต้ปี ๕๙-๖๐ ฯลฯ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับเจ้าของทรัพยากรให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ และการมีส่วนร่วมในการบรรเทาสาธารณภัย, ต้องชัดเจนในเรื่องบัญชีรายการส่ง-รับคืนอุปกรณ์ที่จะระดม และมีการประสานหน่วยงานหลักที่เกี่ยวกับสาธารณภัย เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.), หน่วยงานในการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (สปฉ.) ต่าง ๆ เพื่อบริหารจัดการและปฏิบัติตามแผนที่กำหนด

๑๓. นายอารมย์ ชื่นศิริ นายช่างโทรคมนาคม ระดับ ๗ บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหาร ประจำปี ๒๕๕๙ และประจำปี ๒๕๕๖๑ (กรส.๕๙ และ กรส.๖๑) การฝึกปัญหาที่บังคับการ (CPX) การฝึกภาคสนาม (FTX) และเป็นเจ้าหน้าที่ประสานงานแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) มีความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนสรรพกำลังต่าง ๆ ทั้งอุปกรณ์ เครื่องมือ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทางด้าน ICT แก่ทางทหารเพื่อนำไปใช้ปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งเห็นว่าเหมาะสมอย่างยิ่ง เนื่องจากทหารมีหน้าที่และเป็นกำลังหลักในการรักษาและป้องกันประเทศ จึงที่มีความพร้อมทางด้านกำลังพล เครื่องมือ ยานพาหนะต่าง ๆ และมีหน่วยงานอยู่ทั่วทั้งประเทศ จึงที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ทั่วประเทศ และอาจมีการส่งกำลังพลไปยังประเทศต่าง ๆ ที่เกิดภัยพิบัติ ที่มีการร้องขอความช่วยเหลือจากประเทศไทย นอกจากนี้ ในบางสถานการณ์มีความจำเป็นที่จะต้องให้เจ้าหน้าที่ทหารพร้อมอาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ เข้าควบคุมสถานการณ์ หรือในพื้นที่ที่ประกาศภาวะฉุกเฉินฯ

กำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม

จาก (ร่าง) ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ จะพบว่า มุ่งเน้นให้พัฒนาประสิทธิภาพระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และระบบการบริหารจัดการสาธารณภัยและความมั่นคงแบบใหม่ ให้ประสานสอดคล้องระหว่างแผนระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น และระดับชุมชน เพื่อให้มี ความพร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ ทั้งด้านการทหาร การก่อการร้าย สาธารณภัย ภัยพิบัติขนาดใหญ่ และโรคอุบัติใหม่ รวมถึงการบรรเทา ฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ โดยจัดให้มีระบบสั่งการที่มีเอกภาพ สามารถบูรณาการและผนึกกำลังทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการภัยในเชิงรุก ทั้งการแจ้งเตือนภัย การป้องกันภัย การระงับภัย การบรรเทาภัย และการฟื้นฟูผลที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่มีนโยบายให้บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการสาธารณภัยในภาวะฉุกเฉินให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล พร้อมทั้งการบรรเทาทุกข์และช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว ทั่วถึง และทันเหตุการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการบูรณาการ (Integrative Theory) ที่หมายถึง การทำให้หน่วยย่อย ๆ ทั้งหลายที่สัมพันธ์อาศัยซึ่งกันและกัน เข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวอีกด้วย ดังนั้น ในการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม จะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของ

ทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของนาวาอากาศเอกหญิง วารุณี มงคลฤดี นายทหารปฏิบัติการประจำสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ช่วยปฏิบัติราชการที่ กรมการสรรพกำลังกลาโหม ที่ว่า ประเทศชาติเป็นของพวกเราคนไทยทุกคน จะให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานได้รับผิดชอบแต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้ ทุกหน่วยงานต้องร่วมมือร่วมใจสนับสนุนให้อย่างเพียงพอและทันเวลา อย่างมีประสิทธิภาพ

จากงานวิจัยของพันเอก ไชยมงคล ประโลมรัมย์ (๒๕๕๓) ที่ศึกษาการพัฒนาการบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งได้สรุปว่า ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองบัญชาการกองทัพไทย ควรจัดให้มีองค์กรโดยเฉพาะ ที่มีภารกิจหลักในการประสานงานกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย อย่างใกล้ชิด เพื่อติดตามการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภัยพิบัติของประเทศ และงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๔) ที่ได้ศึกษาการจัดการภัยพิบัติและการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัยกรณีศึกษาประเทศไทยและต่างประเทศ ในเรื่องการบริหารจัดการในกรณีของการเกิดคลื่นยักษ์สึนามิ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อปี ๒๕๔๗ ในประเทศไทย และกรณีพายุเฮอริเคนแคทรีนา ประเทศสหรัฐอเมริกา ปี ๒๕๔๘ (ค.ศ.๒๐๐๕) พบว่า การดำเนินงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยและการฟื้นฟูความเสียหาย เป็นการดำเนินการร่วมกันของฝ่ายทหารและพลเรือน โดยจะมีการแบ่งมอบภารกิจและพื้นที่รับผิดชอบให้แก่ฝ่ายอย่างชัดเจน โดยมีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการเพื่อประสานการปฏิบัติ แต่ก็ยังเกิดปัญหาเกี่ยวกับการติดต่อประสานงาน และระดมทรัพยากรของหน่วยงานหรือพื้นที่อื่นมาสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจตามที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้น ควรมีการกำหนดหน่วยงานที่ทำหน้าที่เฉพาะในการประสานงานการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม เพื่อให้การติดต่อประสานงานและการระดมสรรพกำลังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และควรเป็นหน่วยทหารที่ทำหน้าที่นั้น เนื่องจากเป็นการระดมสรรพกำลังมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยทหาร โดยเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของนายอริน ภูภัทรพงศ์ นักปฏิบัติการช่างเทคนิค ระดับ ๘ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ที่ว่า ต้องชัดเจนในเรื่องบัญชีรายการส่ง-รับคืนอุปกรณ์ที่จะระดม และมีการประสานหน่วยงานหลักที่เกี่ยวกับสาธารณภัย และข้อเสนอแนะของนายสโรช จินดาวณิชย์ นักวิชาการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ที่ว่า ทหารเป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานจะได้สามารถหารันตีเวลา ในการสนับสนุนได้

จากงานวิจัยของนาวาเอก วัชรวิธ อุไรมาลย์ (๒๕๕๓) ที่ศึกษารูปแบบการปฏิบัติการร่วมในการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยขนาดใหญ่ ของกองทัพไทย ได้สรุปว่า รูปแบบการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยขนาดใหญ่ในพื้นที่ปฏิบัติการของกองทัพไทย เป็นการปฏิบัติการร่วม จะต้องมีการบังคับบัญชาที่ชัดเจน รวมทั้งมีการกำหนดผู้บัญชาการเหตุการณ์และมีฝ่ายอำนวยการร่วมจากเหล่าทัพต่าง ๆ และมีการกำหนด ศูนย์ประสานงานหลักในพื้นที่ รวมทั้งขั้นตอนการปฏิบัติจะต้อง

มีรายละเอียดการปฏิบัติ ตลอดจน การติดต่อสื่อสารจะต้องกำหนดข่ายการสื่อสารและความถี่ที่ชัดเจน และดำรงไว้ซึ่งการติดต่อสื่อสารทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของนายโกวิทย์ สีดา นายช่างไฟฟ้าชำนาญงาน ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ที่ว่า มีการรวบรวมข้อมูลของทรัพยากรที่ต้องการรับการสนับสนุน และแจ้งประสานมายังหน่วยงานตามลำดับชั้น หรือประสานงานโดยตรงมายังหน่วยงานที่ต้องการขอรับการสนับสนุน เพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติการกิจ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงาน ดังนั้น ในการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม จะต้องมีการปฏิบัติในเรื่องการประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร อยู่ด้วย

จากการศึกษาแผนฉนวนกักกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมตามแผนฉนวนกักกำลังและทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติการของฝ่ายทหาร ตามแผนป้องกันประเทศหรือภารกิจเพื่อความมั่นคงที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล ตั้งแต่ภาวะปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความประสานสอดคล้องอย่างเป็นระบบ ตามหน้าที่และขีดความสามารถที่ได้กำหนดไว้ในภารกิจของแต่ละหน่วยงาน และการศึกษาแผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อรองรับแผนฉนวนกักกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ ที่มีแนวความคิดในการระดมสรรพกำลังด้านทรัพยากร ด้านกำลังพลสำรอง และด้านสาธารณภัยว่ากระทรวงกลาโหมสามารถระดมสรรพกำลังจากภายนอกกระทรวงกลาโหม และมีการฉนวนกักกำลังและทรัพยากรจากทุกภาคส่วน มาเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร การบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ และภัยอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า แม้ทั้ง ๒ แผน จะมุ่งเน้นไปยังการระดมสรรพกำลังเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการของทหารในภาวะสงคราม หรือภาวะไม่ปกติที่เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งหรือภัยคุกคามจากการสู้รบ เป็นหลักก็ตาม แต่ก็สามารถที่จะปรับมาใช้เป็นแนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมได้ เพราะประเภททรัพยากรที่จำเป็นต้องระดมเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติการกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยตามที่ได้รับมอบจากรัฐบาลหรือตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ก็เป็นทรัพยากรประเภทเดียวกัน และหน่วยงานที่รับผิดชอบก็เป็นหน่วยงานแบบเดียวกัน ต่างเพียงจุดมุ่งหมายของการนำทรัพยากรไปใช้เท่านั้น อีกทั้งในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐ และพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้เปิดทางให้ กระทรวงกลาโหม สามารถระดมกำลังพลและทรัพยากรมาใช้ในการปฏิบัติการทางทหารได้

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงเห็นว่า แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ซึ่งมุ่งเน้นการระดมทรัพยากรนอกกระทรวงกลาโหม มาสนับสนุนการปฏิบัติงานเฉพาะของฝ่ายทหารในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติเท่านั้น ที่พึงปฏิบัติได้

โดยไม่เป็นการทับซ้อนและก้าวก่ายงานในความรับผิดชอบของหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบตามที่กฎหมายกำหนดอยู่แล้ว มีได้ ๒ แนวทาง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของพันโท นพรัตน์ ศุภวัชรหัตถ์หน้าแผนกฝึกศึกษา กองนโยบายและแผน กรมการสรรพกำลังกลาโหม ที่ว่า กระทรวงกลาโหม (โดยกรมการสรรพกำลังกลาโหม) ร่วมมือกับ กระทรวงมหาดไทย (โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) หรือแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย หรือใช้แผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ เป็นกรอบในการปฏิบัติ ดังนี้

๑. แนวทางปฏิบัติที่ ๑

ดำเนินการตามแผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ และ แผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม โดยมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

๑.๑ กำหนดการระดมทรัพยากรและหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็น ๑๐ ด้าน ได้แก่ ด้านกำลังคน (โดยกระทรวงแรงงาน) ด้านอาหาร (โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) ด้านน้ำ (โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) ด้านการคมนาคม (โดยกระทรวงคมนาคม) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม) ด้านการแพทย์และสาธารณสุข (โดยกระทรวงสาธารณสุข) ด้านอุตสาหกรรมและปัจจัยการผลิต (โดยกระทรวงอุตสาหกรรม) ด้านเชื้อเพลิงและพลังงาน (โดยกระทรวงพลังงาน) ด้านการประชาสัมพันธ์ (โดยกรมประชาสัมพันธ์) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและอื่น ๆ (โดยกระทรวงมหาดไทย)

๑.๒ ให้กรมการสรรพกำลังกลาโหม ซึ่งเป็นหน่วยที่รับผิดชอบงานด้านการระดมสรรพกำลังกลาโหม ทำหน้าที่เป็นศูนย์ระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม โดยทำหน้าที่ในการระดมทรัพยากรเฉพาะที่นำมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายทหารในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติเท่านั้น ส่วนการระดมทรัพยากรที่นำมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายพลเรือนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือศูนย์อำนวยการร่วมด้านการจัดการภัยพิบัติที่จัดตั้งขึ้น

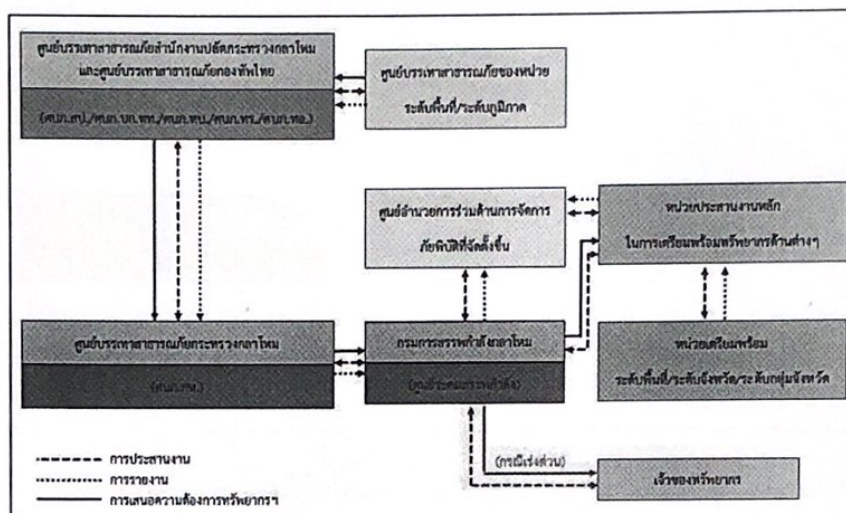
๑.๓ การระดมสรรพกำลังดำเนินการตามวงรอบ ๓ ขั้นตอน ประกอบด้วย

- (๑) การเตรียมการ
- (๒) การระดมทรัพยากร
- (๓) การเลิกระดมทรัพยากร

๑.๔ การประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร ในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม อาจปรับจากแผนภาพที่ ๔-๑ : แผนผังการประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากรเพื่อการระดมสรรพกำลัง เพื่อให้เข้ากับลักษณะหน่วยงานที่ปฏิบัติภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม และในบางกรณี

ที่จำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้การบรรเทาช่วยเหลือทันทั่วทั้งที่ อาจให้ กรมการสรรพกำลังกลาโหม สามารถเสนอความต้องการทรัพยากรและประสานการปฏิบัติกับเจ้าของทรัพยากรได้โดยตรง ตามแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔-๒ : แผนผัง การประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร ในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ตามแนวทางปฏิบัติที่ ๑

๒. แนวทางปฏิบัติที่ ๒

กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันพิจารณาจัดทำแผนการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ขึ้นมาโดยเฉพาะ ซึ่งอาจใช้แผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ และ แผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม เป็นแนวทางในการจัดทำแผน โดยอาจให้มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

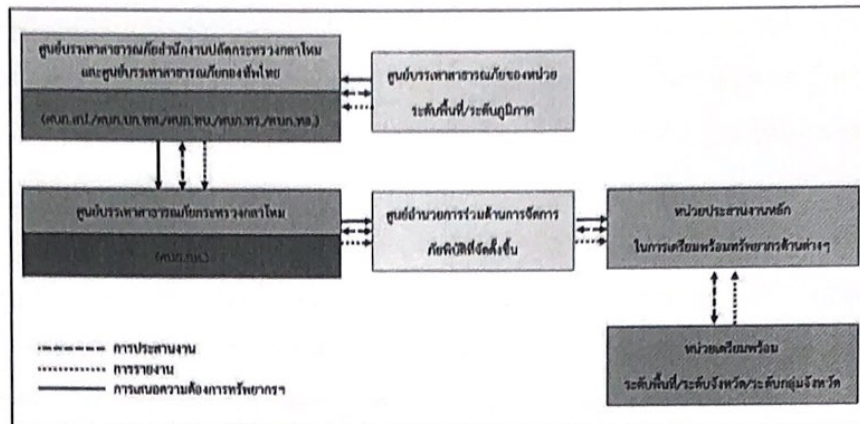
๒.๑ กำหนดการระดมทรัพยากรและหน่วยงานที่รับผิดชอบใหม่

๒.๒ ให้ศูนย์อำนวยการร่วมด้านการจัดการภัยพิบัติที่จัดตั้งขึ้น ทำหน้าที่เป็นศูนย์ระดมสรรพกำลังของชาติ ในการระดมทรัพยากรมาเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ แล้วให้ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.กท.) ทำหน้าที่ติดต่อและประสานการปฏิบัติกับศูนย์อำนวยการร่วมด้านการจัดการภัยพิบัติเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรมาเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของทั้งฝ่ายทหาร และให้ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทำหน้าที่ติดต่อและประสานการปฏิบัติกับศูนย์อำนวยการร่วมด้านการจัดการภัยพิบัติเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรมาเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายพลเรือน

๒.๓ การระดมสรรพกำลังดำเนินการตามวงรอบ ๓ ขั้นตอน ตามเดิม คือ (๑) การเตรียมการ (๒) การระดมทรัพยากร (๓) การเลิกระดมทรัพยากร หรือปรับเปลี่ยนใหม่ตามความเหมาะสม

๒.๔ การประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร ในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม อาจเป็นตามแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔-๓ : แผนผัง การประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร ในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ตามแนวทางปฏิบัติที่ ๒

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ดังนี้

๑. กระทรวงกลาโหม ควรให้ความสำคัญต่อบทบาทในการจัดการสาธารณภัย และควรขับเคลื่อนให้แนวทางการปฏิบัติหรือแผนการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม เกิดขึ้นและนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พลตรี สุรพล อุดมชัยรัตน์ (๒๕๔๘) ที่ศึกษาบทบาทศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.๒๕๔๘ – ๒๕๕๗) สรุปว่า ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม สมควรให้ความสำคัญต่อบทบาทในการจัดการสาธารณภัย ซึ่งถือเป็นภารกิจสำคัญอีกประการหนึ่งของทหาร ด้วยการจัดสรรงบประมาณเพื่อเตรียมการและป้องกันบรรเทาสาธารณภัย ทั้งในด้านกำลังและเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นต่าง ๆ และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของนายพรชัย ศรีสมบัติ ผู้อำนวยการส่วนสื่อสารและติดตาม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ว่าในอนาคตควรให้ทหารเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เพราะสาธารณภัยในปัจจุบันเริ่มรุนแรงมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ในยามที่ไม่ใช่สงครามทหารก็ช่วยเหลือประชาชนเสมือนการซ้อมรบอีกทางหนึ่งด้วย

๒. แม้ว่า พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐ และ พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘ เปิดทางให้ กระทรวงกลาโหม สามารถระดมกำลังพล และทรัพยากรมาใช้ในการปฏิบัติการทางทหารได้ แต่ก็อาจมีข้อจำกัดทางกฎหมายบางประการที่เป็นอุปสรรคต่อการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของพันเอก พทยา ราชะพริง (๒๕๖๐) ที่ศึกษาเรื่องบทบาทของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองทัพภาคที่ ๓ ในทศวรรษหน้า ซึ่งสรุปว่า ข้อจำกัดทางกฎหมาย ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ทำให้กองทัพภาคที่ ๓ ยังไม่สามารถใช้ศักยภาพที่แท้จริงอย่างเต็มที่ ทำให้บทบาทในการตอบสนอง ต่อเหตุการณ์ภัยพิบัติอย่างรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ ยังต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้กองทัพ ภาคที่ ๓ สามารถใช้ทรัพยากรที่กระจายอยู่ในทุกหน่วยให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น จึงควรมีการดำเนินการ ปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติการระดม สรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม รวมทั้งดำเนินการผลักดันแนวทาง ปฏิบัติการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมให้มีผลบังคับใช้ทาง กฎหมาย เพื่อให้การดำเนินการระดมสรรพกำลังปฏิบัติได้จริงและมีประสิทธิภาพ

๓. หากแนวทางการปฏิบัติหรือแผนการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัย ของกระทรวงกลาโหม เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งทหาร ส่วนราชการพลเรือน รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน ได้รับทราบ เพื่อให้เข้าใจ บทบาทหน้าที่ของตนและพร้อมที่จะปฏิบัติงาน เมื่อมีการระดมสรรพกำลังจริง ซึ่งสอดคล้องกับ ข้อเสนอแนะของนายदनัย ไพวัลย์ นักประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการ กรมประชาสัมพันธ์ ที่ว่าหน่วยงานหลัก ในแต่ละทรัพยากรที่รับทราบขั้นตอน กระบวนการฝึก ที่ทราบว่ามีแผนการระดมฯ ไม่มีปัญหาแต่ อย่างใด แต่เจ้าของทรัพยากรในแต่ละด้านควรไปต่อยอด นำแผนการระดมฯ ไปเผยแพร่ต่อไปยัง หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ภายใต้กำกับดูแลของตนให้รับทราบข้อมูลเหล่านี้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้เกิดการรับรู้และง่ายในการปฏิบัติ หากในอนาคตจะต้องมีการระดมทรัพยากรมาสนับสนุนการฝึก หรือหากเกิดสถานการณ์จริง และข้อเสนอแนะของนายอริน ภูภัทรางค์ นักปฏิบัติการช่างเทคนิค ระดับ ๘ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ที่ว่าประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับเจ้าของทรัพยากรให้ เข้าใจบทบาทหน้าที่ และการมีส่วนร่วมในการบรรเทาสาธารณภัย

๔. จัดทำคู่มือหรือระเบียบปฏิบัติประจำเกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทา สาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม และมีการฝึกซ้อมร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและมี ประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของนายสโรช จินดาวณิษฐ์ นักวิชาการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ที่ว่าอาจจะต้องมี SOP ที่ชัดเจนในหน่วยงานต่าง ๆ กระทรวงต่าง ๆ ในการระดม เพื่อที่จะได้นำมารวบรวมและวิเคราะห์ได้ว่าหากมีการร้องขอสรรพกำลัง และข้อเสนอแนะของว่าที่ ร้อยเอก ศิริพงษ์ สนานคุณ ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองบริการการจำหน่าย การไฟฟ้านครหลวง เขตบางใหญ่ ที่ว่ามีการจัดทำเป็นคู่มือปฏิบัติของแต่ละหน่วยงานในการสนับสนุนด้านการบรรเทาสาธารณภัย ให้ชัดเจน และมีการบูรณาการซักซ้อมร่วมกับทุกหน่วยงานในคราวเดียวกันอย่างต่อเนื่อง

๕. กระทรวงกลาโหมควรเรียกกำลังพลสำรองตามกฎหมาย ว่าด้วยกำลังพลสำรอง และตามแผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม เพื่อปฏิบัติการกิจบรรเทาสาธารณภัย ร่วมกับส่วนราชการอื่น ๆ และภาคเอกชน

สรุป

การศึกษาในบทที่ ๔ มีความมุ่งหมายเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ ๒ เพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ในการบูรณาการ ประสานงานร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ผลการศึกษาตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

๑. จากปัญหา ข้อขัดข้องในการบูรณาการในการปฏิบัติงานการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมกับหน่วยงานอื่น วิเคราะห์ได้ว่า หากมีการกำหนดแผนหรือขั้นตอนการปฏิบัติสำหรับการนำทรัพยากรทั้งมวลหรือการระดมสรรพกำลัง จากส่วนราชการ พลเรือน รัฐวิสาหกิจ และเอกชน มาสนับสนุนหน่วยงานทหารที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย ภัยพิบัติ ที่ชัดเจน โดยมอบให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รับผิดชอบในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมเอง ซึ่งอาจจะต้องมีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบบางอย่างควบคู่ไปด้วย ก็จะทำให้ปัญหา ข้อขัดข้องที่ผ่านมาเหล่านี้ ลดลงหรือหมดไป อาทิเช่น การร้องขอทรัพยากรต่าง ๆ จะตรงตามความต้องการใช้งานจริง, การบังคับบัญชา การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน จะมีความชัดเจน และต่อเนื่อง รวมทั้งการชี้แจงเกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหาร จะสามารถดำเนินการไปควบคู่กันทั้งเพื่อกรณีภัยการสู้รบ/สงคราม และกรณีสาธารณภัย/ภัยพิบัติ

๒. จากการศึกษา (ร่าง) ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ ทฤษฎีการบูรณาการ (Integrative Theory) และงานวิจัยต่าง ๆ ประกอบกับแผนฉันทกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ แผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า

๒.๑ ในการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม จะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๒.๒ ควรมีการกำหนดหน่วยงานที่ทำหน้าที่เฉพาะในการประสานงานการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม เพื่อให้การติดต่อประสานงานและการระดมสรรพกำลังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และควรเป็นหน่วยทหารที่ทำหน้าที่นั้น เนื่องจากเป็นการระดมสรรพกำลังมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยทหารโดยเฉพาะ

๒.๓ ในการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม จะต้องมีการปฏิบัติในเรื่องการประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร อยู่ด้วย

๓. จากการศึกษาแผนฉันทกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ และ แผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อรองรับแผนฉันทกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ พบว่าแม้ทั้ง ๒ แผน จะมุ่งเน้นไปยังการระดมสรรพกำลังเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการของทหารในภาวะสงคราม หรือภาวะไม่ปกติที่เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งหรือภัยคุกคามจากการสู้รบ เป็นหลักก็ตาม แต่ก็สามารถที่จะปรับมาใช้เป็นแนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมได้ เพราะประเภททรัพยากรที่จำเป็นต้องระดมเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติการกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยตามที่ได้รับมอบจากรัฐบาลหรือตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ก็เป็นทรัพยากรประเภทเดียวกัน และหน่วยงานที่รับผิดชอบก็เป็นหน่วยงานแบบเดียวกัน ต่างเพียงจุดมุ่งหมายของการนำทรัพยากรไปใช้เท่านั้น อีกทั้งในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐ และพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้เปิดทางให้ กระทรวงกลาโหม สามารถระดมกำลังพลและทรัพยากรมาใช้ในการปฏิบัติการทางทหารได้

๔. ผลจากการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้เสนอ แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ซึ่งมุ่งเน้นการระดมทรัพยากรนอกกระทรวงกลาโหมมาสนับสนุนการปฏิบัติงานเฉพาะของฝ่ายทหารในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติเท่านั้น ที่พึงปฏิบัติได้ โดยไม่เป็นการทับซ้อนและก้าวล่วงงานในความรับผิดชอบของหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบตามที่กฎหมายกำหนดอยู่แล้ว ๒ แนวทาง คือ

๔.๑ แนวทางปฏิบัติที่ ๑ : ดำเนินการตามแผนฉันทกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ และ แผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม โดยมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

๔.๑.๑ กำหนดการระดมทรัพยากรและหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็น ๑๐ ด้าน ได้แก่ ด้านกำลังคน (โดยกระทรวงแรงงาน) ด้านอาหาร (โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) ด้านน้ำ (โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) ด้านการคมนาคม (โดยกระทรวงคมนาคม) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม) ด้านการแพทย์และสาธารณสุข (โดยกระทรวงสาธารณสุข) ด้านอุตสาหกรรมและปัจจัยการผลิต (โดยกระทรวงอุตสาหกรรม) ด้านเชื้อเพลิงและพลังงาน (โดยกระทรวงพลังงาน) ด้านการประชาสัมพันธ์ (โดยกรมประชาสัมพันธ์) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและอื่น ๆ (โดยกระทรวงมหาดไทย)

๔.๑.๒ ให้กรมการสรรพกำลังกลาโหม ซึ่งเป็นหน่วยที่รับผิดชอบงานด้านการระดมสรรพกำลังกลาโหม ทำหน้าที่เป็นศูนย์ระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม โดยทำหน้าที่ในการระดม

ทรัพยากรเฉพาะที่นำมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายทหารในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ
เท่านั้น ส่วนการระดมทรัพยากรที่นำมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายพลเรือนในการช่วยเหลือ
ผู้ประสบภัยพิบัติ ให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือศูนย์อำนวยการร่วมด้านการจัดการ
ภัยพิบัติที่จัดตั้งขึ้น

๔.๑.๓ การระดมสรรพกำลังดำเนินการตามวงรอบ ๓ ขั้นตอน ประกอบด้วย

(๑) การเตรียมการ

(๒) การระดมทรัพยากร

(๓) การเลิกระดมทรัพยากร

๔.๑.๔ การประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร ในการระดม
สรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม อาจปรับจากแผนภาพที่ ๔-๑ : แผนผัง
การประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากรเพื่อการระดมสรรพกำลัง เพื่อให้เข้ากับ
ลักษณะหน่วยงานที่ปฏิบัติการกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม และในบางกรณี
ที่จำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้การบรรเทาช่วยเหลือทันทั่วถึง อาจให้ กรมการสรรพกำลังกลาโหม สามารถ
เสนอความต้องการทรัพยากรและประสานการปฏิบัติกับเจ้าของทรัพยากรได้โดยตรง ตามแผนภาพที่
๔-๒ : แผนผัง การประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร ในการระดมสรรพกำลัง
เพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ตามแนวทางปฏิบัติที่ ๑

๔.๒ แนวทางปฏิบัติที่ ๒ : กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่
เกี่ยวข้อง ร่วมกันพิจารณาจัดทำแผนการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของ
กระทรวงกลาโหม ขึ้นมาโดยเฉพาะ ซึ่งอาจใช้แผนผืนกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ
และ แผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม เป็นแนวทางในการจัดทำแผน โดยอาจให้มี
การดำเนินการดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ กำหนดการระดมทรัพยากรและหน่วยงานที่รับผิดชอบใหม่

๔.๒.๒ ให้ศูนย์อำนวยการร่วมด้านการจัดการภัยพิบัติที่จัดตั้งขึ้น ทำหน้าที่
เป็นศูนย์ระดมสรรพกำลังของชาติ ในการระดมทรัพยากรมาเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของทั้ง
ฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ แล้วให้ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย
กระทรวงกลาโหม (ศบภ.กท.) ทำหน้าที่ติดต่อและประสานการปฏิบัติกับศูนย์อำนวยการร่วมด้าน
การจัดการภัยพิบัติเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรมาเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของทั้งฝ่ายทหาร และ
ให้ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทำหน้าที่ติดต่อและประสานการปฏิบัติกับศูนย์อำนวยการร่วม
ด้านการจัดการ ภัยพิบัติเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรมาเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายพลเรือน

๔.๒.๓ การระดมสรรพกำลังดำเนินการตามวงรอบ ๓ ขั้นตอน ตามเดิม คือ (๑) การเตรียมการ (๒) การระดมทรัพยากร (๓) การเลิกระดมทรัพยากร หรือปรับเปลี่ยนใหม่ตามความเหมาะสม

๔.๒.๔ การประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร ในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม อาจเป็นตามแผนภาพที่ ๔-๓ : แผนผังการประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร ในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ตามแนวทางปฏิบัติที่ ๒

๕. ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม เพิ่มเติมดังนี้

๕.๑ กระทรวงกลาโหม ควรให้ความสำคัญต่อบทบาทในการจัดการสาธารณภัย และควรขับเคลื่อนให้แนวทางการปฏิบัติหรือแผนการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม เกิดขึ้นและนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

๕.๒ ควรมีการดำเนินการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม รวมทั้งดำเนินการผลักดันแนวทางปฏิบัติการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมให้มีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย เพื่อให้การดำเนินการระดมสรรพกำลังปฏิบัติได้จริงและมีประสิทธิภาพ

๕.๓ หากแนวทางการปฏิบัติหรือแผนการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งทหาร ส่วนราชการพลเรือน รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน ได้รับทราบ เพื่อให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนและพร้อมที่จะปฏิบัติงาน เมื่อมีการระดมสรรพกำลังจริง

๕.๔ จัดทำคู่มือหรือระเบียบปฏิบัติประจำเกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม และมีการฝึกซ้อมร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

๕.๕ กระทรวงกลาโหมควรเรียกกำลังพลสำรองตามกฎหมาย ว่าด้วยกำลังพลสำรอง และตามแผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม เพื่อปฏิบัติการกิจบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับส่วนราชการอื่น ๆ และภาคเอกชน

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม โดยการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ๒ ข้อ คือ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา ข้อขัดข้องในการบูรณาการในการปฏิบัติงานการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมกับหน่วยงานอื่น

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ เพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ในการบูรณาการประสานงานร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน

จากผลการวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง ๒ ข้อดังกล่าวข้างต้น โดยมีรายละเอียดข้อสรุป ดังนี้

๑. ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑

ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ มีรายละเอียดผลการศึกษาโดยสรุปดังนี้

๑.๑ กระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยงานที่มีความสามารถในการเผชิญภัยคุกคามความมั่นคงในทุกรูปแบบ และสามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีเอกภาพ เพราะมีศักยภาพและความพร้อมทั้งในด้านกำลังพล เครื่องมือ และยุทธโศปกรณ์ ที่มีลักษณะเฉพาะตามความถนัดและความชำนาญของแต่ละภารกิจ และเป็นหน่วยงานสำคัญหน่วยหนึ่งที่มีหน้าที่ในการสนับสนุนรัฐบาลในเรื่องการจัดการภัยพิบัติและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ สนับสนุนการนำศักยภาพของกองทัพในยามปกติเข้ามาสนับสนุนภารกิจนอกเหนือจากสงคราม (Military Operation Other than War) โดยเฉพาะการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความมั่นคงภายใน

๑.๒ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้มีการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งกำหนดบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และผู้เกี่ยวข้องไว้อย่างเป็นเอกภาพ ชัดเจนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น โดยกำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) เป็นหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ

๑.๓ แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ จัดทำขึ้นโดยยึดถือและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ และ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อให้ส่วนราชการภายในกระทรวงกลาโหมใช้เป็นกรอบแนวทางในการบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับส่วนราชการอื่น ๆ ภาคเอกชน องค์กรภาคประชาสังคม และองค์การระหว่างประเทศ

๑.๔ กระทรวงกลาโหม โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.ภท.) ซึ่งประกอบด้วยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม (ศบภ.สป.) ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองบัญชาการกองทัพไทย (ศบภ.บก.ทท.) และ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ (ศบภ.ทบ., ศบภ.ทร. และ ศบภ.ทร.) เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘

๑.๕ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.ภท.) เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับรัฐบาล และหน่วยงานฝ่ายพลเรือน รวมทั้งภาคเอกชน และองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง ในการอำนวยความสะดวก ป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติ ที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติเหตุ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กท. โดย นขต.กท. และเหล่าทัพ มีหน้าที่สนับสนุนกำลังพลและข้อมูล รวมทั้งเครื่องมือและยุทธโศปกรณ์ที่จำเป็น เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายเลขานุการ ศบภ.ภท. เมื่อได้รับการร้องขอ

๑.๖ สภาพและปัญหา ข้อขัดข้องในการบูรณาการในการปฏิบัติงานการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมกับหน่วยงานอื่น ที่ศึกษาพบคือ

๑.๖.๑ การใช้กำลังและทรัพยากรของกระทรวงกลาโหมเพียงหน่วยเดียว อาจไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยตามที่ได้รับมอบหมาย เนื่องจากปัจจุบันภัยพิบัติที่เกิดขึ้น มีขนาดและความรุนแรงที่มากขึ้น แต่ที่ผ่านมา มีการกำหนดแผนและการปฏิบัติสำหรับการระดมสรรพกำลังจากหน่วยงานพลเรือน รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน มาสนับสนุนการดำเนินงานของ ศูนย์ระดมสรรพกำลังกระทรวงกลาโหม และ ศูนย์บัญชาการทางทหาร กรณีภัยการสู้รบ/สงคราม ตามที่ฝ่ายทหารร้องขอ เท่านั้น แต่ไม่ได้มีการกำหนดแผนหรือขั้นตอนการปฏิบัติอย่างชัดเจนสำหรับการระดมสรรพกำลังมาสนับสนุนหน่วยงานทหารหากมีการร้องขอ เพื่อการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยตามที่ได้รับมอบหมาย

๑.๖.๒ มีการกำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) เป็นหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ และให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.ภท.) เป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับรัฐบาล และหน่วยงานฝ่ายพลเรือน รวมทั้งภาคเอกชน และองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง ในการอำนวยความสะดวก ป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติ ที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติเหตุ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กท. แต่ไม่ได้มีการกำหนดหน่วยที่รับผิดชอบในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยอย่างแน่ชัด

๑.๖.๓ การระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมา มีปัญหา คือ

(๑) การร้องขอทรัพยากรต่าง ๆ บางครั้งกำหนดไม่ชัดเจน เมื่อเกิดเหตุการณ์จริง ทำให้ดำเนินการจัดหาและส่งมอบได้ล่าช้า

(๒) มีข้อขัดข้องในเรื่องสายการบังคับบัญชา การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และงบประมาณ

(๓) ฝ่ายพลเรือนจะร้องขอสรรพกำลังค่อนข้างลำบาก เพราะในด้านกฎหมายเปิดให้เฉพาะฝ่ายทหาร

(๔) การโยกย้ายตำแหน่งของบุคลากรที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้การประสานงานต่าง ๆ ขาดความต่อเนื่องและความเข้าใจ เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติในภาวะฉุกเฉินหรือภาวะวิกฤต

(๕) การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังยังไม่มากพอที่จะทำให้หน่วยงานหรือผู้ที่ถูกระดมสรรพกำลังหรือเจ้าของทรัพยากรเข้าใจในบทบาทหน้าที่

๒. ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒

ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ มีรายละเอียดผลการศึกษาโดยสรุปดังนี้

๒.๑ หากมีการกำหนดแผนหรือขั้นตอนการปฏิบัติสำหรับการนำทรัพยากรทั้งหมดหรือการระดมสรรพกำลัง จากส่วนราชการพลเรือน รัฐวิสาหกิจ และเอกชน มาสนับสนุนหน่วยงานทหารที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย ภัยพิบัติที่ชัดเจน โดยมอบให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รับผิดชอบในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมเอง ซึ่งอาจจะต้องมีการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบบางอย่างควบคู่ไปด้วย ก็จะทำให้ปัญหา ข้อขัดข้องในการบูรณาการในการปฏิบัติงานการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมกับหน่วยงานอื่นที่ผ่านมา ลดลงหรือหมดไป อาทิเช่น การร้องขอทรัพยากรต่าง ๆ จะตรงตามความต้องการใช้งานจริง, การบังคับบัญชา การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน จะมีความชัดเจนและต่อเนื่อง รวมทั้งการชี้แจงเกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหาร จะสามารถดำเนินการไปควบคู่กันทั้งเพื่อกรณีภัยการสู้รบ/สงคราม และกรณีสาธารณภัย/ภัยพิบัติ

๒.๒ จากการศึกษา (ร่าง) ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ ทฤษฎีการบูรณาการ (Integrative Theory) และงานวิจัยต่าง ๆ ประกอบกับแผนฉันทกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ แผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า

๒.๒.๑ ในการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม จะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๒.๒.๒ ควรมีการกำหนดหน่วยงานที่ทำหน้าที่เฉพาะในการประสานงานการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม เพื่อให้การติดต่อประสานงานและการระดมสรรพกำลังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และควรเป็นหน่วยทหารที่ทำหน้าที่นั้น เนื่องจากเป็นการระดมสรรพกำลังมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยทหารโดยเฉพาะ

๒.๒.๓ ในการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม จะต้องมีการปฏิบัติในเรื่องการประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร อยู่ด้วย

๒.๓ จากการศึกษาแผนฉีกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ และแผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อรองรับแผนฉีกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ พบว่าแม้ทั้ง ๒ แผน จะมุ่งเน้นไปยังการระดมสรรพกำลังเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการของทหารในภาวะสงคราม หรือภาวะไม่ปกติที่เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งหรือภัยคุกคามจากการสู้รบ เป็นหลักก็ตาม แต่ก็สามารถที่จะปรับมาใช้เป็นแนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมได้ เพราะประเภททรัพยากรที่จำเป็นต้องระดมเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติการกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยตามที่ได้รับมอบจากรัฐบาลหรือตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ก็เป็นทรัพยากรประเภทเดียวกัน และหน่วยงานที่รับผิดชอบก็เป็นหน่วยงานแบบเดียวกัน ต่างเพียงจุดมุ่งหมายของการนำทรัพยากรไปใช้เท่านั้น อีกทั้งในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐ และพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้เปิดทางให้ กระทรวงกลาโหม สามารถระดมกำลังพลและทรัพยากรมาใช้ในการปฏิบัติการทางทหารได้

๒.๔ ผลจากการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้เสนอ แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ซึ่งมุ่งเน้นการระดมทรัพยากรนอกกระทรวงกลาโหมมาสนับสนุนการปฏิบัติงานเฉพาะของฝ่ายทหารในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติเท่านั้น ที่พึงปฏิบัติได้ โดยไม่เป็นการทับซ้อนและก้าวล่วงงานในความรับผิดชอบของหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบตามที่กฎหมายกำหนดอยู่แล้ว ๒ แนวทาง คือ

๒.๔.๑ แนวทางปฏิบัติที่ ๑ : ดำเนินการตามแผนฉีกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ และ แผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม โดยมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดการระดมทรัพยากรและหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็น ๑๐ ด้าน ได้แก่ ด้านกำลังคน (โดยกระทรวงแรงงาน) ด้านอาหาร (โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) ด้านน้ำ (โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) ด้านการคมนาคม (โดยกระทรวงคมนาคม)

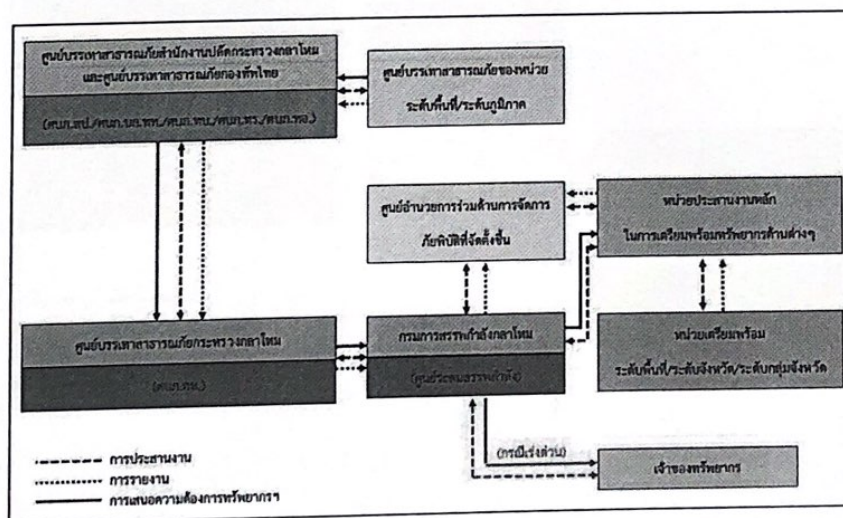
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม) ด้านการแพทย์และสาธารณสุข (โดยกระทรวงสาธารณสุข) ด้านอุตสาหกรรมและปัจจัยการผลิต (โดยกระทรวงอุตสาหกรรม) ด้านเชื้อเพลิงและพลังงาน (โดยกระทรวงพลังงาน) ด้านการประชาสัมพันธ์ (โดยกรมประชาสัมพันธ์) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและอื่น ๆ (โดยกระทรวงมหาดไทย)

(๒) ให้กรมการสรรพกำลังกลาโหม ซึ่งเป็นหน่วยที่รับผิดชอบงานด้านการระดมสรรพกำลังกลาโหม ทำหน้าที่เป็นศูนย์ระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม โดยทำหน้าที่ในการระดมทรัพยากรเฉพาะที่นำมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายทหารในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติเท่านั้น ส่วนการระดมทรัพยากรที่นำมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายพลเรือนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือศูนย์อำนวยความสะดวกร่วมด้านการจัดการภัยพิบัติที่จัดตั้งขึ้น

(๓) การระดมสรรพกำลังดำเนินการตามวงจรรอบ ๓ ขั้นตอน ประกอบด้วย การเตรียมการ การระดมทรัพยากร และการเลิกระดมทรัพยากร

(๔) การประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร ในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม อาจปรับให้เข้ากับลักษณะหน่วยงานที่ปฏิบัติภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม และในบางกรณีที่จำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้การบรรเทาช่วยเหลือทันทั่วถึง อาจให้ กรมการสรรพกำลังกลาโหม สามารถเสนอความต้องการทรัพยากรและประสานการปฏิบัติกับเจ้าของทรัพยากรได้โดยตรง ตามแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๕-๑ : แผนผัง การประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร ในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ตามแนวทางปฏิบัติที่ ๑

๒.๔.๒ แนวทางปฏิบัติที่ ๒ : กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันพิจารณาจัดทำแผนการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ขึ้นมาโดยเฉพาะ ซึ่งอาจใช้แผนฉีกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ และ แผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม เป็นแนวทางในการจัดทำแผน โดยอาจให้มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

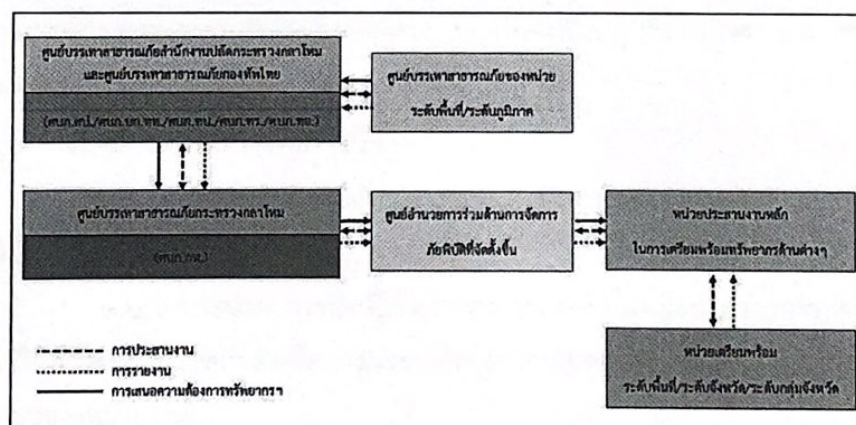
(๑) กำหนดการระดมทรัพยากรและหน่วยงานที่รับผิดชอบใหม่

(๒) ให้ศูนย์อำนวยการร่วมด้านการจัดการภัยพิบัติที่จัดตั้งขึ้น ทำหน้าที่เป็นศูนย์ระดมสรรพกำลังของชาติ ในการระดมทรัพยากรมาเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ แล้วให้ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.ภ.) ทำหน้าที่ติดต่อและประสานการปฏิบัติกับศูนย์อำนวยการร่วมด้านการจัดการภัยพิบัติเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรมาเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของทั้งฝ่ายทหาร และให้ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทำหน้าที่ติดต่อและประสานการปฏิบัติกับศูนย์อำนวยการร่วมด้านการจัดการ ภัยพิบัติเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรมาเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายพลเรือน

(๓) การระดมสรรพกำลังดำเนินการตามวงรอบ ๓ ขั้นตอน ตามเดิม คือ การเตรียมการ การระดมทรัพยากร และการเลิกระดมทรัพยากร หรือปรับเปลี่ยนใหม่ตามความเหมาะสม

(๔) การประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร ในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม อาจเป็นตามแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๕-๒ : แผนผัง การประสานงาน รายงาน และเสนอความต้องการทรัพยากร ในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม ตามแนวทางปฏิบัติที่ ๒

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ กระทรวงกลาโหม ควรให้ความสำคัญต่อบทบาทในการจัดการสาธารณสุข และควรขับเคลื่อนให้แนวทางการปฏิบัติหรือแผนการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณสุขของกระทรวงกลาโหม เกิดขึ้นและนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

๑.๒ ควรมีการดำเนินการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณสุขของกระทรวงกลาโหม รวมทั้งดำเนินการผลักดันแนวทางปฏิบัติการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณสุขของกระทรวงกลาโหมให้มีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย เพื่อให้การดำเนินการระดมสรรพกำลังปฏิบัติได้จริงและมีประสิทธิภาพ

๒. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

๒.๑ หากแนวทางการปฏิบัติหรือแผนการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณสุขของกระทรวงกลาโหม เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งทหาร ส่วนราชการพลเรือน รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน ได้รับทราบ เพื่อให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนและพร้อมที่จะปฏิบัติงาน เมื่อมีการระดมสรรพกำลังจริง

๒.๒ จัดทำคู่มือหรือระเบียบปฏิบัติประจำเกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณสุขของกระทรวงกลาโหม และมีการฝึกซ้อมร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

๒.๓ กระทรวงกลาโหมควรเรียกกำลังพลสำรองตามกฎหมาย ว่าด้วยกำลังพลสำรอง และตามแผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม เพื่อปฏิบัติการกิจบรรเทาสาธารณสุขร่วมกับส่วนราชการอื่น ๆ และภาคเอกชน

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๓.๑ ระเบียบปฏิบัติประจำในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณสุขของกระทรวงกลาโหม ควรมีรูปแบบหรือข้อปฏิบัติอย่างไร

๓.๒ งบประมาณ การเงินที่ใช้ในการชดเชย ชดใช้ ค่าเสียหายจากการนำทรัพยากรมาเพื่อใช้ในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบรรเทาสาธารณสุขของกระทรวงกลาโหม ควรมาจากงบประมาณของหน่วยงานใด

๓.๓ แนวทางที่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงกลาโหมจะสามารถปฏิบัติงานในการบรรเทาภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว โดยไม่มีปัญหาอุปสรรคด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ และทรัพยากรด้านต่าง ๆ

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กระทรวงกลาโหม. แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสนับสนุน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม, ๒๕๕๘.
- กระทรวงกลาโหม และ สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ. แผนฉนวนกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ, ๒๕๕๙.
- คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘. กรุงเทพมหานคร : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๕๘.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

- ไชยมงคล ประโลมรัมย์, พันเอก. “การพัฒนาการบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองบัญชาการกองทัพบกไทย”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการทรัพยากรความมั่นคง, มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๓.
- พิทยา ราชะพริ้ง, พันเอก. “บทบาทของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบกภาคที่ ๓ ในทศวรรษหน้า”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยการทัพบก, ๒๕๖๐.
- วัชรศ อุไรมาลย์, นาวาเอก. “รูปแบบการปฏิบัติการร่วมในการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยขนาดใหญ่ของกองทัพบกไทย”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการทรัพยากรความมั่นคง, มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๓
- สุรพล อุดมชัยรัตน์, พลตรี. “บทบาทศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๕๙)”. กรุงเทพฯ : กรมกิจการพลเรือนทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด, ๒๕๕๘.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “การจัดการภัยพิบัติและการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัย กรณีศึกษาไทยและต่างประเทศ”. รายงานการศึกษาเบื้องต้น, กรุงเทพฯ, ๒๕๕๔.

สัมภาษณ์

- กิตติกา เรืองรัตน์, นักวิเคราะห์นโยบายและแผนระดับชำนาญการ กระทรวงมหาดไทย. สัมภาษณ์, เมษายน ๒๕๖๑.

โกวิทย์ สีดา, นายช่างไฟฟ้าชำนาญงาน ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงาน
ปลัดกระทรวงมหาดไทย. สัมภาษณ์, เมษายน ๒๕๖๑.

ญาณิ จันทร์กล่ำ, พนักงานธุรการ ส.๓ กรมประชาสัมพันธ์. สัมภาษณ์, เมษายน ๒๕๖๑.

ดนัย ไพวัลย์, นักประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการ กรมประชาสัมพันธ์. สัมภาษณ์, เมษายน ๒๕๖๑.

ถาวร อุ๋อัน, หัวหน้าฝ่ายระบบวิทยุและดาวเทียม ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. สัมภาษณ์, เมษายน ๒๕๖๑.

นพรัตน์ ศุภวัชร, พันโท, หัวหน้าแผนกฝึกศึกษา กองนโยบายและแผน กรมการสรรพกำลังกลาโหม.
สัมภาษณ์, เมษายน ๒๕๖๑.

ปาริฉัตร หมื่นจี้, นักวิชาการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. สัมภาษณ์, เมษายน ๒๕๖๑.

พรชัย ศรีสมบัติ, ผู้อำนวยการส่วนสื่อสารและติดตาม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
สัมภาษณ์, เมษายน ๒๕๖๑.

วรุณี มงคลฤดี, นาวาอากาศเอกหญิง, นายทหารปฏิบัติการประจำสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
ช่วยปฏิบัติราชการที่ กรมการสรรพกำลังกลาโหม. สัมภาษณ์, เมษายน ๒๕๖๑.

ศิริพงษ์ สนานคุณ, ว่าที่ร้อยเอก, ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองบริการการเจ้าหน้าที่ การไฟฟ้านครหลวง
เขตบางใหญ่. สัมภาษณ์, เมษายน ๒๕๖๑.

สโรช จินดาวนิษฐ์, นักวิชาการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. สัมภาษณ์, เมษายน ๒๕๖๑.

อริน ภูภัทรพงศ์, นักปฏิบัติการช่างเทคนิค ระดับ ๘ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน). สัมภาษณ์,
เมษายน ๒๕๖๑.

อารมย์ ชื่นศิริ, นายช่างโทรคมนาคม ระดับ ๗ บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน). สัมภาษณ์,
เมษายน ๒๕๖๑.

กฎหมาย

“พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๐๘/ตอน
๒๗๐ ก ฉบับพิเศษ, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๓๐, หน้า ๑.

“พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๒/ตอน ๑๒๗ ก,
๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๘, หน้า ๕.

“พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๔/ตอน
๕๒ ก, ๗ กันยายน ๒๕๕๐, หน้า ๑.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กรมการสรรพกำลังกลาโหม. “แผนการระดมสรรพกำลังของกระทรวงกลาโหม”. ฉบับร่าง ๒๕๕๖๑.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (๒๕๔๖). “ความหมายของการบูรณาการ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
file:///C:/Users/Admin/Downloads/16_นางปทุมวรรณ_สินลันpdf.pdf ค้นเมื่อ
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
- “ทฤษฎีการบูรณาการ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : file:///C:/Users/Admin/Downloads/16_นาง
ปทุมวรรณ_สินลันpdf.pdf ค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
- “(ร่าง) ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)”. (เว็บไซต์สำนักงานสภาพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ). เข้าถึงได้จาก: [https://www.nesdb.go.th/download/
document/ร่างยุทธศาสตร์ชาติ%20ระยะ%2020%20ปี%20\(พ.ศ.2560%20-
%202579\).pdf](https://www.nesdb.go.th/download/document/ร่างยุทธศาสตร์ชาติ%20ระยะ%2020%20ปี%20(พ.ศ.2560%20-%202579).pdf) ค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔”. (เว็บไซต์
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ). เข้าถึงได้จาก: [http://www.nsc.go.th/Download1/
policy58.pdf](http://www.nsc.go.th/Download1/policy58.pdf) ค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๖๑”.
(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: [http://123.242.173.131/pathumthani_news/attach_file/
2557-2561.pdf](http://123.242.173.131/pathumthani_news/attach_file/2557-2561.pdf) ค้นเมื่อ มีนาคม ๒๕๖๑.
- John Ditch. (๒๐๐๒). “เงื่อนไขความสำเร็จของการบูรณาการ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
file:///C:/Users/Admin/Downloads/16_นางปทุมวรรณ_สินลันpdf.pdf ค้นเมื่อ
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ภาคผนวก

บทสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants: KIs)

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants: KIs) ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณภัย จากหน่วยงานทหาร หน่วยงานราชการพลเรือน และหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ รวมจำนวน ๑๓ คน ประกอบด้วย

๑. กลุ่มหน่วยงานทหาร จำนวน ๒ คน ได้แก่

๑.๑ นาวาอากาศเอกหญิง วารุณี มงคลฤดี

นายทหารปฏิบัติการประจำสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

ช่วยปฏิบัติราชการที่ กรมการสรรพกำลังกลาโหม

๑.๒ พันโท นพรัตน์ ศุภวัชร

หัวหน้าแผนกฝึกศึกษา กองนโยบายและแผน กรมการสรรพกำลังกลาโหม

๒. กลุ่มหน่วยงานราชการพลเรือน จำนวน ๘ คน ได้แก่

๒.๑ นายพรชัย ศรีสมบัติ

ผู้อำนวยการส่วนสื่อสารและติดตาม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๒ นางสาวกิตติกา เรืองรัตน์

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนระดับชำนาญการ กระทรวงมหาดไทย

๒.๓ นายถาวร อุอัน

หัวหน้าฝ่ายระบบวิทยุและดาวเทียม ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

๒.๔ นายโกวิทย์ สีดา

นายช่างไฟฟ้าชำนาญงาน ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

๒.๕ นายदनัย ไพรวลัย

นักประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการ กรมประชาสัมพันธ์

๒.๖ นางสาวณัฏฐา จันทร์กล้า

พนักงานธุรการ ส.๓ กรมประชาสัมพันธ์

๒.๗ นายสโรช จินดาวนิษฐ์

นักวิชาการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

๒.๘ นางสาวปาริฉัตร หมั่นจ๊ะ

นักวิชาการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

๓. กลุ่มหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๓ คน ได้แก่

๓.๑ ว่าที่ร้อยเอก ศิริพงษ์ สนานคุณ

ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองบริการการจำหน่าย การไฟฟ้านครหลวง เขตบางใหญ่

๓.๒ นายอริน ภูภัทรพงศ์

นักปฏิบัติการช่างเทคนิค ระดับ ๘ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)

๓.๓ นายอารมย์ ชื่นศิริ

นายช่างโทรคมนาคม ระดับ ๗ บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)

โดยรายละเอียดของบทสัมภาษณ์ มีดังนี้

บทสัมภาษณ์ นาวาอากาศเอกหญิง วารุณี มงคลฤดี

ตำแหน่ง

นายทหารปฏิบัติการประจำสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ช่วยปฏิบัติราชการที่
กรมการสรรพกำลังกลาโหม

๑. ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านการระดมสรรพกำลังและ
การบรรเทาสาธารณภัยอย่างไร

งานการระดมสรรพกำลังถือเป็นงานหลักของกรมการสรรพกำลังกลาโหม ซึ่งจากการ
ทำงานในหน่วยงานนี้ทำให้ทราบถึงภารกิจที่หน่วยต้องดำเนินการเมื่อประเทศชาติเกิดภาวะวิกฤต หรือ
เมื่อเกิดสาธารณภัยในประเทศ เริ่มจากการเตรียมการระดมทรัพยากร การระดมทรัพยากร และการเลิก
ระดมทรัพยากร ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐการ รัฐวิสาหกิจ และพลเรือน ที่เป็นหน่วยงานหลักซึ่ง
รับผิดชอบทรัพยากร

๒. ท่านคิดว่า บทบาทของทหารต่อการบรรเทาสาธารณภัยเป็นอย่างไร

ทหารนอกจากจะมีภารกิจในการป้องกันประเทศแล้ว เมื่อประเทศชาติเกิดภัยพิบัติ
บทบาทของทหารต้องเตรียมพร้อมรับมือกับการบรรเทาสาธารณภัย เนื่องจากทหารมีความพร้อมในทุกด้าน
ทั้งด้านกำลังคน เครื่องมือ และอุดมการณ์ความรักชาติ ดังนั้นเมื่อประเทศชาติเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้น
ทหารซึ่งเตรียมความพร้อมในการให้การสนับสนุนการปฏิบัติการด้านกิจการพลเรือน จึงสามารถ
ดำเนินการได้ทันเวลา อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ท่านคิดว่า การระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมา มีปัญหาข้อขัดข้องหรือไม่ อย่างไร

การทำงานทุกอย่างย่อมมีอุปสรรคและปัญหา ดังนั้นกรมการสรรพกำลังกลาโหมซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจด้านการระดมสรรพกำลัง จึงต้องเตรียมความพร้อมตามแผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติการทางฝ่ายทหารตั้งแต่ภาวะปกติ ไปจนเมื่อประเทศเกิดการสู้รบหรือเกิดสาธารณภัย ดังนั้นการวางแผน การประสานงาน และการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานราชการทหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องเป็นไปในกรอบและทิศทางเดียวกัน ซึ่งขณะนี้กรมการสรรพกำลังกลาโหมกำลังดำเนินการอยู่

๔. ท่านคิดว่า แนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

การให้หน่วยงานทุกภาคส่วนที่รับผิดชอบทรัพยากรหลักเกิดความรู้ ความเข้าใจถึงภารกิจ รวมทั้งมีจิตสำนึกในการให้การสนับสนุนภารกิจทางทหารด้วยความเต็มใจ เพราะประเทศชาติเป็นของพวกเราคนไทยทุกคน จะให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดรับผิดชอบแต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้ ทุกหน่วยงานต้องร่วมมือร่วมใจสนับสนุนให้อย่างเพียงพอและทันเวลา อย่างมีประสิทธิภาพ

บทสัมภาษณ์ พันโท นพรัตน์ ศุภวัชร

ตำแหน่ง

หัวหน้าแผนกฝึกศึกษา กองนโยบายและแผน กรมการสรรพกำลังกลาโหม

๑. ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณภัยอย่างไร

ส่วนใหญ่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบของหน่วย และได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา เช่น การไปพัฒนาสัมพันธไมตรีความรู้ในงานด้านการระดมสรรพกำลัง การฝึกตามวงรอบในการฝึกการแก้ปัญหาที่บังคับการ (CPX) การฝึกภาคสนาม (FTX) ซึ่งมีสอดแทรกการฝึกการบรรเทาสาธารณภัยอยู่ด้วย เป็นต้น

๒. ท่านคิดว่า บทบาทของทหารต่อการบรรเทาสาธารณภัยเป็นอย่างไร

บทบาททหารมีตาม พ.ร.บ.การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ โดยใช้เครื่องมือเครื่องมือ

ยุทธโธปกรณ์ กำลังพล เข้าช่วยเหลือฝ่ายพลเรือนในการแก้ปัญหาด้านสาธารณสุข รวมทั้งบทบาทในการพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลัง เมื่อยามเกิดสถานการณ์ไม่ปกติ

๓. ท่านคิดว่า การระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมา มีปัญหาข้อขัดข้องหรือไม่ อย่างไร

โดยรวมทหารถือว่าเป็นกำลังสำคัญ ในการเข้าช่วยเหลือฝ่ายพลเรือนในด้านการบรรเทาสาธารณภัยด้านต่าง ๆ สามารถปฏิบัติงานร่วมกับฝ่ายพลเรือนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีการฝึกร่วมกันอยู่เสมอ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการฝึกหรือจากการทำงานที่ผ่านมา ได้นำมาหาวิธีแก้ไขอยู่เสมอ

๔. ท่านคิดว่า แนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

กระทรวงกลาโหม (โดยกรมการสรรพกำลังกลาโหม) ร่วมมือกับ กระทรวงมหาดไทย (โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) ทหารหรือแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว หรือใช้แผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ เป็นกรอบในการปฏิบัติ เป็นต้น

บทสัมภาษณ์ นายพรชัย ศรีสมบัติ

ตำแหน่ง

ผู้อำนวยการส่วนสื่อสารและติดตาม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณภัยอย่างไร

การระดมสรรพกำลังในยามที่บ้านเมืองประสบสาธารณภัยนั้นสำคัญมาก เช่นเดียวกับเหตุการณ์เด็กติดถ้ำ ๑๓ คน ที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย บ่งบอกถึงการระดมพล ระดมทุกอย่างเข้าช่วยเหลือได้เป็นอย่างดี นี่คือการที่ระดมสรรพกำลังอย่างดี

๒. ท่านคิดว่า บทบาทของทหารต่อการบรรเทาสาธารณภัยเป็นอย่างไร

ทหารควรเข้ามามีบทบาทและเป็นกำลังสำคัญในการบรรเทาสาธารณภัย เพราะมีกำลังจำนวนมาก รวมถึงประสบการณ์ที่ถูกฝึกมาอย่างชำนาญ และมีความเป็นเอกภาพ อีกทั้งยังมียุทธโธปกรณ์เพียบพร้อม เห็นด้วยที่ทหารเข้ามาบรรเทาสาธารณภัยมากขึ้นในอนาคต

๓. ท่านคิดว่า การระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมา มีปัญหาข้อขัดข้องหรือไม่ อย่างไร

ที่ผ่านมาก็ทำได้ มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ในอนาคตควรให้ทหารเข้ามามีบทบาทมากขึ้น

๔. ท่านคิดว่า แนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

ในที่ผ่านมาระดมสรรพกำลังเพื่อสาธารณภัยทำได้ดี ในอนาคตควรให้ทหารเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เพราะสาธารณภัยในปัจจุบันเริ่มรุนแรงมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ในยามที่ไม่ใช่สงครามทหารก็ช่วยเหลือประชาชนเหมือนการซ้อมรบอีกทางหนึ่งด้วย

บทสัมภาษณ์ นางสาวกิตติกา เรืองรัตน์

ตำแหน่ง

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนระดับชำนาญการ กระทรวงมหาดไทย

๑. ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณภัยอย่างไร

ด้านการระดมสรรพกำลัง เป็นผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ร่วมฝึกกับกรมการสรรพกำลังกลาโหม การทำแผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย

งานด้านสาธารณภัย ด้านการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การช่วยเหลือประชาชน เมื่อเกิดภัยพิบัติน้ำท่วม

๒. ท่านคิดว่า บทบาทของทหารต่อการบรรเทาสาธารณภัยเป็นอย่างไร

เป็นหน่วยช่วยสนับสนุนฝ่ายพลเรือนเมื่อเกิดสาธารณภัยในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านกำลังคน เครื่องอุปโภค บริโภค

๓. ท่านคิดว่า การระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมา มีปัญหาข้อขัดข้องหรือไม่ อย่างไร

มีข้อขัดข้องในเรื่องสายการบังคับบัญชา ฝ่ายพลเรือนจะร้องขอสรรพกำลังค่อนข้างลำบาก เพราะในด้านกฎหมายเปิดให้เฉพาะฝ่ายทหาร แต่ในฝ่ายพลเรือนซึ่งมีความรับผิดชอบโดยตรง ซึ่งที่ขาดแคลนคือ ด้านกำลังคน

๔. ท่านคิดว่า แนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

ให้ฝ่ายพลเรือนสามารถร้องขอสรรพกำลังจากฝ่ายทหารได้โดยตรง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด สามารถร้องขอโดยผ่านหน่วยงานต้นสังกัดไปยังกรมการสรรพกำลังกลาโหมได้เลย หรือในภาวะจำเป็นเร่งด่วนให้สามารถร้องขอผ่านไปยังกรมการสรรพกำลังกลาโหมได้โดยตรง แล้วค่อยนำเรียนรัฐมนตรีต้นสังกัดโดยด่วนในภายหลัง

บทสัมภาษณ์ นายถาวร อุ๋อัน

ตำแหน่ง

หัวหน้าฝ่ายระบบวิทยุและดาวเทียม ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

๑. ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณภัยอย่างไร

ได้ร่วมซ้อมแผนด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณภัยตั้งแต่สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) เริ่มมีการซักซ้อม และของกรมการสรรพกำลังกลาโหมมาตลอด โดยนำระบบสื่อสารดาวเทียมเคลื่อนที่เชื่อมโยงวางเครือข่ายสื่อสารสนับสนุนการฝึกซ้อมและปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติและสาธารณภัยต่าง ๆ เป็นประจำ

๒. ท่านคิดว่า บทบาทของทหารต่อการบรรเทาสาธารณภัยเป็นอย่างไร

การบรรเทาสาธารณภัยมีบทบาทเกี่ยวกับทางทหารมีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ตั้งแต่ทราบที่เกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังจากเกิดเหตุ

๓. ท่านคิดว่า การระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมา มีปัญหาข้อขัดข้องหรือไม่ อย่างไร

การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน, งบประมาณ ควรเพิ่มงบประมาณ และเวลาในการฝึกซ้อมควรเพิ่ม เพื่อประสบการณ์ในการนำไปปฏิบัติจริง

๔. ท่านคิดว่า แนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

การที่มีความเหมาะสมในการสนับสนุนทหารของฝ่ายพลเรือน พร้อมให้การสนับสนุนตามที่ทางทหารร้องขอ

บทสัมภาษณ์ นายโกวิทย์ สีดา

ตำแหน่ง

นายช่างไฟฟ้าชำนาญงาน ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

๑. ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณภัยอย่างไร

นำรถยนต์สื่อสารผ่านดาวเทียมเข้าร่วมการฝึก โดยการนำรถไปสนับสนุนด้านการสื่อสารด้านวีดิโอคอนเฟอเรนซ์ โทรศัพท์ โทรสาร

๒. ท่านคิดว่า บทบาทของทหารต่อการบรรเทาสาธารณภัยเป็นอย่างไร

มีบทบาทมากเนื่องจากทหารมีความพร้อมด้านกำลังพล และมีเครื่องมือพร้อมในด้านการช่วยเหลือ

๓. ท่านคิดว่า การระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมา มีปัญหาข้อขัดข้องหรือไม่ อย่างไร

ไม่มีปัญหาขัดข้อง

๔. ท่านคิดว่า แนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

มีการรวบรวมข้อมูลของทรัพยากรที่ต้องการรับการสนับสนุนและแจ้งประสานมายังหน่วยงานตามลำดับชั้น หรือประสานงานโดยตรงมายังหน่วยงานที่ต้องการขอรับการสนับสนุน เพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติการ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงาน

บทสัมภาษณ์ นายदनัย ไพรวัลย์

ตำแหน่ง

นักประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการ กรมประชาสัมพันธ์

๑. ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณภัยอย่างไร

เข้าร่วมการประชุม อบรม สัมมนา ร่วมการฝึกการระดมสรรพกำลังฯ และด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร การจัดส่งข้อมูลศูนย์ข่าวสารร่วม (JIC) การจัดทำแผนและคู่มือการปฏิบัติงานเตรียมความพร้อมด้านการประชาสัมพันธ์ การเตรียมฐานข้อมูลทรัพยากรด้านการประชาสัมพันธ์

๒. ท่านคิดว่า บทบาทของทหารต่อการบรรเทาสาธารณภัยเป็นอย่างไร

เป็นหน่วยงานหลักและสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นภัยด้านความมั่นคง และสาธารณภัยอื่นๆ มีศักยภาพที่พร้อมทั้งกำลังคนและทรัพยากรพร้อมสนับสนุนทุกภัยที่เกิดขึ้น

๓. ท่านคิดว่า การระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมา มีปัญหาข้อขัดข้องหรือไม่ อย่างไร

ในภาพรวมถือว่าราบรื่นเป็นอย่างดี จะมีอุปสรรคขัดข้องเล็กน้อยในเรื่องของงบประมาณด้านการสนับสนุนการฝึกของกรมประชาสัมพันธ์ อาจมีไม่เพียงพอบ้าง เนื่องจากมีการฝึกหลายห้วงเวลา หลายหน่วยงานด้านสาธารณภัย และมีห้วงเวลาการฝึกที่ทับซ้อนกันทำให้บุคลากรที่มีอย่างจำกัดต้องจัดสรรไปร่วมการฝึกในแต่ละหน่วยงาน ต้องหมุนเวียนกันไปทำให้เข้าร่วมไม่ได้ทุกวงรอบ

๔. ท่านคิดว่า แนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

หน่วยงานหลักในแต่ละทรัพยากรที่รับทราบขั้นตอน กระบวนการฝึก ที่ทราบว่า มีแผนการระดมฯ ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด แต่เจ้าของทรัพยากรในแต่ละด้านควรไปต่อยอด นำแผนการระดมฯ ไปเผยแพร่ต่อไปยังหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ภายใต้กำกับดูแลของตนให้รับทราบข้อมูลเหล่านี้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้เกิดการรับรู้และง่ายในการปฏิบัติ หากในอนาคตจะต้องมีการระดมทรัพยากรมาสนับสนุนการฝึกหรือหากเกิดสถานการณ์จริง

บทสัมภาษณ์ นางสาวณัฏฐิ จันทรกล้า

ตำแหน่ง

พนักงานธุรการ ส.3 กรมประชาสัมพันธ์

๑. ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณภัยอย่างไร

งานด้านระดมสรรพกำลัง กรมการสรรพกำลังกลาโหม มีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีรัฐ เอกชน ที่เกี่ยวข้องด้านความมั่นคง ตามยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ กรมการสรรพกำลังกลาโหม ได้มีกำหนดให้มีการฝึกการระดมสรรพกำลังกลาโหมเป็นประจำทุกปี อย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อสนับสนุนทรัพยากรให้กับฝ่ายทหาร ภายใต้แผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ โดยมุ่งเน้นการสร้าง ความเข้าใจและซักซ้อมการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างบูรณาการ และเพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจ ในการระดมสรรพกำลังและพัฒนา ปรับปรุงข้อมูล เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานด้านการระดมสรรพกำลัง ซึ่ง กรมประชาสัมพันธ์ได้เข้าร่วมฝึกทุกปี กรมประชาสัมพันธ์ ในฐานะหน่วยงานภาครัฐและมีความเชี่ยวชาญ ในด้านการประชาสัมพันธ์ ได้เป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินงานของรัฐใน ด้านความมั่นคงเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เช่น การให้ข้อเสนอแนะการประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤติ การบริหารข่าวสารในภาวะวิกฤติ การผลิตและให้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนเครื่องมือ/อุปกรณ์/ บุคลากรด้านการสื่อสาร และประสานงานอำนวยความสะดวกสื่อมวลชน ยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่ผ่านมา เช่น การช่วยเหลือหมู่ป่า โดยกรมประชาสัมพันธ์ได้มีการระดมบุคลากรและเครื่องมือในการเสนอข่าวสาร และการอำนวยความสะดวกแก่สื่อมวลชน ทั้งไทยและต่างประเทศ เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุเพื่อรวบรวม ข้อมูลและประสานงาน จัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์ ศูนย์แถลงข่าว และศูนย์สื่อมวลชน ประชุมชี้แจงสรุป สถานการณ์ มอบหมายหน้าที่และจัดชุดปฏิบัติงาน จัดเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็น กำหนดกลุ่มเป้าหมาย และความต้องการด้านข่าวสาร กำหนดเนื้อหาของข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ กำหนดกลยุทธ์ที่จะใช้ในการ ประชาสัมพันธ์ แต่งตั้งโฆษกเหตุการณ์ ควบคุมแหล่งข่าว อำนวยความสะดวกแก่สื่อมวลชน ติดตาม ประเมินกระแสสื่อมวลชน บันทึกสถานการณ์และการปฏิบัติงาน

๒. ท่านคิดว่าบทบาทของทหารต่อการบรรเทาสาธารณภัยเป็นอย่างไร

การบรรเทาสาธารณภัย ทหารได้มีส่วนในการดำเนินการร่วมกับส่วนราชการและ ภาคเอกชนในพื้นที่ ทำให้เกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือประชาชน เนื่องจากทหาร มีกำลังพลเป็นจำนวนมากทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคมโดยรวมในแง่ของความรวดเร็วและมี ประสิทธิภาพ ประกอบกับด้านสาธารณภัยมีหน่วยงานรับผิดชอบตามกฎหมายโดยตรง ทำให้ทหารต้อง ประสานการปฏิบัติและสนับสนุนการปฏิบัติให้กับหน่วยงานตามที่ได้รับมอบหมาย กรณีนี้จึงมีความจำเป็น ที่ทหารจะต้องเข้าใจองค์ประกอบของพลเรือน รวมไปถึงการเคารพและการปฏิบัติงานร่วมกันได้ ดังเช่น

เหตุการณ์หาอุทกภัยในเดือนตุลาคม ถึง พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา จึงชี้ให้เห็นว่าหน่วยงานของทหาร เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญ และสามารถแสดงออกได้ถึงศักยภาพอันเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป

๓. ท่านคิดว่าการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหาร ในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ที่ผ่านมามีปัญหาข้อขัดข้องหรือไม่อย่างไร

ควรมีการวางแผนการทำงาน แบบบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เมื่อมีการคิดวางแผนทางปฏิบัติแล้วจะต้องมีการประชุมซักซ้อม เพื่อตรวจสอบความพร้อมในการดำเนินการร่วมกัน เนื่องจากเมื่อเกิดปัญหาด้านสาธารณภัย กรมประชาสัมพันธ์ได้ปฏิบัติตามแผนประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต และแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทำให้ไม่ได้ใช้แผนการระดมสรรพกำลังจึงไม่ทราบปัญหาที่ขัดข้อง

๔. ท่านคิดว่าแนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

- การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากร ให้ทุกภาคส่วนมีการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากร ตั้งแต่ภาวะปกติเพื่อให้มีความพร้อมในการป้องกันและเผชิญกับสาธารณภัยด้านความมั่นคงและสถานการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้น
- การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ให้หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ เอกชน และภาคประชาชน มีส่วนร่วมและสนับสนุนแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ และแผนป้องกันประเทศ
- ให้มีการจัดทำระบบแจ้งเตือนภัย ระบบการอพยพ ระบบการกักกัน ระบบการให้ความช่วยเหลือ ระบบการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และระบบจัดส่งความช่วยเหลือ
- ให้มีการส่งเสริมสนับสนุนในการสร้างจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยจัดให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนและการฝึกอบรม ฯลฯ
- ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนในการเตรียมพร้อม
- การจัดทำแผน ให้หน่วยงานจัดทำแผนรองรับในการป้องกันภัย การบรรเทาภัย การระงับภัย และการฟื้นฟูภายหลังการเกิดภัยจากสาธารณภัยด้านความมั่นคงและสถานการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้นให้ประสานสอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

เหตุการณ์มหาอุทกภัยในเดือนตุลาคม ถึง พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา จึงชี้ให้เห็นว่าหน่วยงานของทหาร เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญ และสามารถแสดงออกได้ถึงศักยภาพอันเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป

๓. ท่านคิดว่าการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหาร ในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ที่ผ่านมามีปัญหาข้อขัดข้องหรือไม่อย่างไร

ควรมีการวางแผนการทำงาน แบบบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เมื่อมีการคิดวางแผนทางปฏิบัติแล้วจะต้องมีการประชุมซักซ้อม เพื่อตรวจสอบความพร้อมในการดำเนินการร่วมกัน เนื่องจากเมื่อเกิดปัญหาด้านสาธารณภัย กรมประชาสัมพันธ์ได้ปฏิบัติตามแผนประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต และแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทำให้ไม่ได้ใช้แผนการระดมสรรพกำลังจึงไม่ทราบปัญหาที่ขัดข้อง

๔. ท่านคิดว่าแนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

- การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากร ให้ทุกภาคส่วนมีการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากร ตั้งแต่ภาวะปกติเพื่อให้มีความพร้อมในการป้องกันและเผชิญกับสาธารณภัยด้านความมั่นคงและสถานการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้น
- การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ให้หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ เอกชน และภาคประชาชน มีส่วนร่วมและสนับสนุนแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ และแผนป้องกันประเทศ
- ให้มีการจัดทำระบบแจ้งเตือนภัย ระบบการอพยพ ระบบการกักกัน ระบบการให้ความช่วยเหลือ ระบบการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และระบบจัดส่งความช่วยเหลือ
- ให้มีการส่งเสริมสนับสนุนในการสร้างจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยจัดให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนและการฝึกอบรม ฯลฯ
- ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนในการเตรียมพร้อม
- การจัดทำแผน ให้หน่วยงานจัดทำแผนรองรับในการป้องกันภัย การบรรเทาภัย การระงับภัย และการฟื้นฟูภายหลังการเกิดภัยจากสาธารณภัยด้านความมั่นคงและสถานการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้นให้ประสานสอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

บทสัมภาษณ์ นายสโรช จินดาวณิชย์

ตำแหน่ง

นักวิชาการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

๑. ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณภัยอย่างไร

เข้าร่วมการวางแผนฯ และเข้าร่วมการฝึกซ้อมทั้ง CPX (Command Post Exercise) และ FTX (Field Training Exercise)

๒. ท่านคิดว่า บทบาทของทหารต่อการบรรเทาสาธารณภัยเป็นอย่างไร

เมื่อระดับของสาธารณภัยใหญ่เกินกว่าพลเรือนหรือพื้นที่จะรับมือไหว หรือทางพลเรือนต้องการร้องขอความช่วยเหลือทั้งด้านบุคลากรและทรัพยากรต่างๆ พร้อมทั้งเชื่อมประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย

๓. ท่านคิดว่า การระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมา มีปัญหาข้อขัดข้องหรือไม่ อย่างไร

มีการพัฒนาในแต่ละปีที่ดีมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่อยากให้มีคนประสานงานในแต่ละด้าน โดยเฉพาะ จะช่วยให้การฝึกซ้อมและในยามเกิดเหตุการณ์จริงได้คล่องตัว รวดเร็วมากขึ้น

๔. ท่านคิดว่า แนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

อาจจะต้องมี SOP ที่ชัดเจนในหน่วยงานต่าง ๆ กระทรวงต่าง ๆ ในการระดม เพื่อที่จะได้นำมารวบรวมและวิเคราะห์ได้ว่าหากมีการร้องขอสรรพกำลัง ทหารเป็นหน่วยงานกลางในการประสานงาน จะสามารถการันตีเวลา ในการสนับสนุนได้ ซึ่งก็ต้องรื้อแผนทั้ง ๑๐ ด้านของแต่ละกระทรวง

บทสัมภาษณ์ นางสาวปาริฉัตร หมื่นจี้

ตำแหน่ง

นักวิชาการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

๑. ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณภัยอย่างไร

เข้าร่วมการขับเคลื่อนแผนฉนวนกั้นและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ และเข้าร่วมการฝึกซ้อมการระดมสรรพกำลังเพื่อป้องกันประเทศ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข

๒. ท่านคิดว่า บทบาทของทหารต่อการบรรเทาสาธารณภัยเป็นอย่างไร

ทหารมีบทบาทต่อการบรรเทาสาธารณภัย คือ ต้องปฏิบัติการได้อย่างรวดเร็ว ทันทั่วถึงทันต่อสถานการณ์ และต้องสามารถเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกรูปแบบ โดยต้องมีบุคลากรและเครื่องมือที่มีลักษณะเฉพาะตามความถนัดและความชำนาญของแต่ละภารกิจ

๓. ท่านคิดว่า การระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมา มีปัญหาข้อขัดข้องหรือไม่ อย่างไร

การระดมทรัพยากรด้านการแพทย์และสาธารณสุข สามารถสนับสนุนการปฏิบัติการช่วยเหลือประชาชนและบรรเทาสาธารณภัยทางการทหารได้เป็นอย่างดี

๔. ท่านคิดว่า แนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

ทุกหน่วยงานสามารถให้การสนับสนุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามการร้องขอทรัพยากรจากฝ่ายทหาร

บทสัมภาษณ์ ว่าที่ร้อยเอก ศิริพงษ์ สนานคุณ

ตำแหน่ง

ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองบริการการจำหน่าย การไฟฟ้านครหลวง เขตบางใหญ่

๑. ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณภัยอย่างไร

ผ่านการอบรมด้านการระดมสรรพกำลัง, ร่วมจัดทำแผนการระดมพลปฏิบัติงาน, ร่วมสังเกตการณ์การฝึก FTX (Field Training Exercise) ปี ๕๙ - ๖๐ และร่วมฝึก FTX (Field Training Exercise) ปี ๖๑

๒. ท่านคิดว่า บทบาทของทหารต่อการบรรเทาสาธารณภัยเป็นอย่างไร

มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมด้านกำลังพลทั่วทุกภูมิภาค, มียุทธโศปกรณ์ที่จะสามารถสนับสนุนสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ และมีแผนและสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ

๓. ท่านคิดว่า การระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมา มีปัญหาข้อขัดข้องหรือไม่ อย่างไร

ส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับการโยกย้ายตำแหน่งของบุคลากรที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้การประสานงานต่าง ๆ ขาดความต่อเนื่องและความเข้าใจ เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติในภาวะฉุกเฉินหรือภาวะวิกฤต

๔. ท่านคิดว่า แนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

มีการจัดทำเป็นคู่มือปฏิบัติของแต่ละหน่วยงานในการสนับสนุนด้านการบรรเทาสาธารณภัยให้ชัดเจน โดยไปฝึกที่ตัวบุคคลอาจประกาศเป็นพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) หรือพระราชกฤษฎีกา (พ.ร.ก.) และมีการบูรณาการชักซ้อมร่วมกับทุกหน่วยงานในคราวเดียวกันอย่างต่อเนื่อง เป็นการประหยัดงบประมาณและประหยัดเวลา

บทสัมภาษณ์ นายอริณ ภูภัทรารงค์

ตำแหน่ง

นักปฏิบัติการช่างเทคนิค ระดับ ๘ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)

๑. ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณภัยอย่างไร

ประสบการณ์ด้านร่วมฝึกซ้อมกับกรมการสรรพกำลังกลาโหม ในการฝึกการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหาร (กรส.) และประสบการณ์จริงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและสนับสนุนในการกิจการบรรเทาสาธารณภัย เช่น มหาอุทกภัยปี ๕๔, น้ำท่วมภาคใต้ปี ๕๕-๖๐ ฯลฯ

๒. ท่านคิดว่า บทบาทของทหารต่อการบรรเทาสาธารณภัยเป็นอย่างไร

มีความพร้อมทั้งด้านสรรพกำลังด้านบุคลากร อุปกรณ์, ความรู้ ความเข้าใจ ขั้นตอนการปฏิบัติ, สายงาน การบังคับบัญชา และ Connection

๓. ท่านคิดว่า การระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมา มีปัญหาข้อขัดข้องหรือไม่ อย่างไร

การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังยังไม่มากพอที่จะทำให้หน่วยงานหรือผู้ที่ถูกระดมสรรพกำลังหรือเจ้าของทรัพยากรเข้าใจในบทบาทหน้าที่

๔. ท่านคิดว่า แนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

ประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับเจ้าของทรัพยากรให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ และการมีส่วนร่วมในการบรรเทาสาธารณภัย, ต้องชัดเจนในเรื่องบัญชีรายการส่ง-รับ คินอุปกรณ์ที่จะระดม และมีการประสานหน่วยงานหลักที่เกี่ยวกับสาธารณภัย เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.), หน่วยงานในการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (สปฉ.) ต่าง ๆ เพื่อบริหารจัดการและปฏิบัติตามแผนที่กำหนด

บทสัมภาษณ์ นายอารมย์ ชื่นศิริ

ตำแหน่ง

นายช่างโทรคมนาคม ระดับ ๗ บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)

๑. ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานด้านการระดมสรรพกำลังและการบรรเทาสาธารณภัยอย่างไร

เข้าร่วมการฝึกการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหาร ประจำปี ๒๕๕๙ และประจำปี ๒๕๕๖๑ (กรส.๕๙ และ กรส.๖๑) การฝึกปัญหาที่บังคับการ (CPX) การฝึกภาคสนาม (FTX) และเป็นเจ้าหน้าที่ประสานงานแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘

๒. ท่านคิดว่า บทบาทของทหารต่อการบรรเทาสาธารณภัยอย่างไร

ทหารมีหน้าที่และเป็นกำลังหลักในการรักษาและป้องกันประเทศ และในยามปกติที่ไม่มีสถานการณ์การสู้รบ ทหารจึงจะต้องมีภาระหน้าที่หลักอีกอย่างหนึ่งในการช่วยเหลือ บรรเทา ตลอดจนป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบ หรือความเสียหายที่อาจเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ เช่น พายุ น้ำท่วม ดินถล่ม (Landslide) หรือที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ เช่น เกิดเพลิงไหม้อาคารสูง หรือก่อวินาศกรรมตามสถานที่ต่าง ๆ โดยทหารมีความพร้อมทั้งในด้านกำลังพล ยานพาหนะ ตลอดจนเครื่องมือต่าง ๆ และมีหน่วยทหารอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ จึงมีความพร้อมอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานบรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น

๓. ท่านคิดว่าการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ที่ผ่านมามีปัญหาข้อขัดข้องหรือไม่ อย่างไร

บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ มีความพร้อมในการสนับสนุนการระดมสรรพกำลังต่าง ๆ ทั้งอุปกรณ์ เครื่องมือ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทางด้าน ICT เพื่อสนับสนุนทหารในการบรรเทา สาธารณภัยมาโดยตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งมีปัญหาเกิดบ้าง อาทิเช่น การร้องขอทรัพยากรต่าง ๆ บางครั้งกำหนดไม่ชัดเจน เมื่อเกิดเหตุการณ์จริงต่าง ๆ จะทำให้ดำเนินการจัดหาและส่งมอบได้ล่าช้า ควรกำหนดให้ชัดเจนและควรมีระยะเวลาในการจัดส่งทรัพยากร นานพอสมควร ควรกำหนดมีการปรับหน่วยงานที่เข้าร่วมที่มีภารกิจเดียวกันในครั้งต่อไปให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ควรกำหนดหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมการฝึกทุกปีต่อไป ตลอดจนอาจจะมีหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมการฝึกด้วย และหน่วยงานที่เข้าร่วมการฝึกบางส่วน ไม่ได้มีส่วนร่วมในการฝึกฯ เท่าที่ควร

๔. ท่านคิดว่า แนวทางการระดมสรรพกำลังเพื่อมาสนับสนุนทหารในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) มีความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนสรรพกำลังต่าง ๆ ทั้งอุปกรณ์ เครื่องมือ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทางด้าน ICT แก่ทางทหารเพื่อนำไปใช้ปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งเห็นว่าเหมาะสมอย่างยิ่ง เนื่องจากทหารมีหน้าที่และเป็นกำลังหลักในการรักษาและป้องกันประเทศ จึงที่มีความพร้อมทางด้านกำลังพล เครื่องมือ ยานพาหนะต่าง ๆ และมีหน่วยงานอยู่ทั่วประเทศ จึงที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ทั่วประเทศ และอาจมีการส่งกำลังพลไปยังประเทศต่าง ๆ ที่เกิดภัยพิบัติ ที่มีการร้องขอความช่วยเหลือจากประเทศไทย นอกจากนี้ ในบางสถานการณ์มีความจำเป็นที่จะต้องใช้เจ้าหน้าที่ทหารพร้อมอาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ เข้าควบคุมสถานการณ์ หรือในพื้นที่ที่ประกาศภาวะฉุกเฉินฯ

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ พลตรี ชนินทร โพธิ์วัฒนางค์กูร
- วัน เดือน ปี เกิด ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๐๖
- การศึกษา
๑. นักเรียนเตรียมทหารปีที่ ๒ พ.ศ.๒๕๕๔ โรงเรียนเตรียมทหาร
 ๒. ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต กองทัพบก พ.ศ.๒๕๒๙
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
 ๓. ชั้นนายร้อย พ.ศ.๒๕๓๒ โรงเรียนทหารราบ ศูนย์การทหารราบ
 ๔. ชั้นนายพัน พ.ศ.๒๕๓๕ โรงเรียนทหารราบ ศูนย์การทหารราบ
 ๕. เสนาธิการทหารบก พ.ศ.๒๕๔๙ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก
- ประวัติการทำงานโดยย่อ
๑. ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองจัดการ กรมการสรรพกำลังทหาร
กองบัญชาการทหารสูงสุด
 ๒. ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองจัดการ กรมการสรรพกำลังกลาโหม
สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
 ๓. รองผู้อำนวยการกองสารสนเทศ กรมการสรรพกำลังกลาโหม
สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
 ๔. ผู้อำนวยการกองสารสนเทศ กรมการสรรพกำลังกลาโหม
สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
- ตำแหน่งปัจจุบัน รองเจ้ากรมการสรรพกำลังกลาโหม กรมการสรรพกำลังกลาโหม
สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม